yeniöncü

MAYIS 87 SAYI:3 AYLIK SOSYALİST DERGİ K.D.V. Dahil: 500 TL.

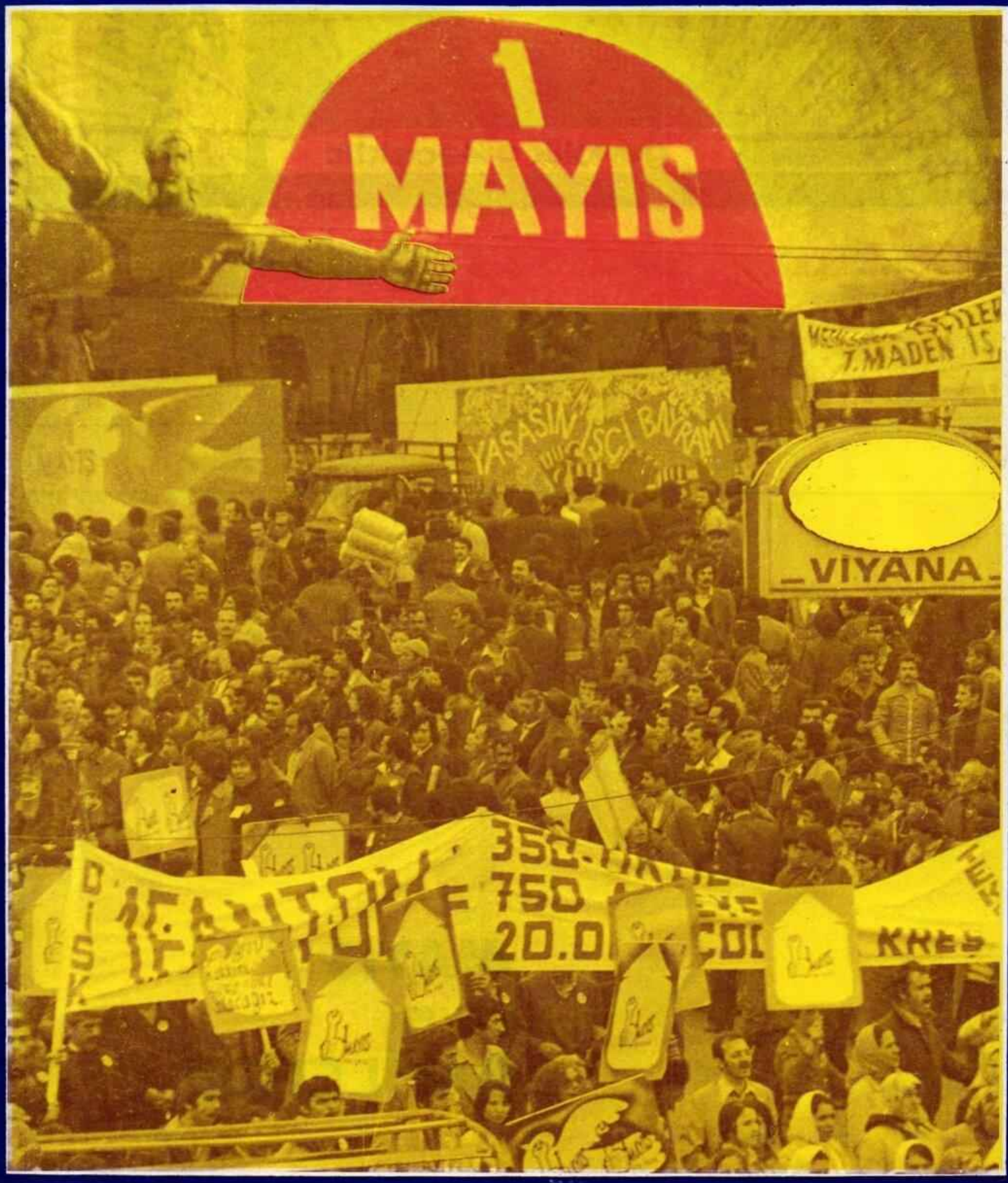

akın var,
güneşe akın!
güneşi zaptedeceğiz
güneşin zaptı yakın.

GÜNEŞE Çağrı

gençlik gelecektir.

Her türlü baskı, sömürü ve sömürgeciliğe karşı

MAYIS SAYISI BAYİLERDE

mayıs

MAYIS
SAYISI
BAYİLERDE

İÇİNDEKİLER

Bu sayıda	1
Ekonomi-Politika-Demokrasi	2
1 Mayıs Türkiye'de 1 Mayıs'lar	2
Siyasal Gözlemin Yöntemi İçin Öneriler	8
Sosyalist Basına Saldırılar Sürüyor	9
Erdal Öz Yalan Söylüyor	10
İnsan Hakları Derneği'nin Tüzüğü Onaylandı	12
İHD İstanbul Temsilciliğinden Emil G.Sandalcı İle Bir Söyleşi	13
Dünyadan	16
F.Almanya'da Nüfus Sayımı Volkszaelung	16
Sosyalizmin Sorunları	19
İşçi Hareketi ve Sınıf Sendikacılığı	20
Rosa Luxemburg	25
Proleter Sosyalizmin Uluslararası Kimliği ve Ulusal Görevler	27
İçişleri	29
Bilgi Kitapta Durduğu Gibi Durmaz	32
Bilim - Eğitim - Demokrasi	33
Sosyalist İşçiler Gençliğin Mücadelesine Sahip Çıkmalıdır	34
Kadın	37
Erkek Egemen Düzen mi?	38
Kültür - Sanat	39
Fargier'nin Yazısı Üzerine	40
Paranteze Alma ya da Dolaylı Anlatım Yolu	41
Mektuplar	45
Cezaevlerinden	46
Nevzat Çelik'in Basın Açıklaması	46
Çağrı	48

Bu sayıda

Sınıf mücadelesinin her geçen gün şiddetlendiği ve yükseldiği bir dönemde, sayısız görevle yüklü gündemlerimizi somuta yöneltmenin, "içe dönük" bir durumdan kurtulmanın gereği, herkesçe açık.

Sınıfın yükselen mücadelesiyle birlikte "ileriye atılma"nın, ayrıntılı bir planı ve politikası olmadıkça, "dışa dönmek", sisteme alternatif olmak ise olanaksız.

Bu açıdan 1 Mayıs oldukça anlamlı bir işlev görebilir. 1 Mayıs'ın içeriğini oluşturan enternasyonalizm, emperyalizme ve sömürgeciliğe karşı mücadele açısından bu 1 Mayıs'ı somut görevlerle donatmak zorunludur. Bu sayımızın eksenini de bu bakış oluşturdu.

Giriş yazısını, "Sosyalizmin Sorunları" bölümünde Seçkin KIR'ın, Ahmet URAL'ın ve Rosa LUXEMBURG'un yazılarıyla birlikte ele almak, bakışımızı daha açıklığa kavuşturacak.

***"Kadın"** bölümü yine cılız. Sibel ÖZBUDUN'un makalesi, önemli terminolojik bir karmaşayı tartışıyor.*

***"Sosyalizmin Sorunları"** bölümünde "yeni" bir yazı türü yer aldı. İÇİŞLERİ başlığı altında bu sürekli bölümün yazıları aslında **deneme** türüne sokulabilir. Bu adımın ardındaki niyetimiz, giderek zengin bir deneme türü yaratmak. Böylece, "yaşamın her alanına her ayrıntısına değinmenin olanağını bulmak". Birlikte deneyeceğiz.*

***"Dünyadan"** bölümünde B.ALMANYA muhabirimizin Yeşiller'le bir röportajını bulacaksınız.*

***"Bilim-Eğitim-Demokrasi"** bölümünün gündemi doğal olarak son gençlik eylemleri.*

***"Kültür-Sanat"** bölümünde, ilk çevirisi 15 yıl önce yapılan politik bir sinema yazısını sunuyoruz. Yazı dilinin "ağırlığı" çoğumuzda yazıyla mesafe yaratabilir. Ancak sabırla okumakta yarar olduğu inancındayız.*

Son olarak biçimdeki yeniliklere değinmek gerek. Henüz biçim açısından "oturmamış" olduğumuz bir gerçek. Bunun temel nedeni derginin kendi "türünü" ve buna uygun "biçimi" yaratma çabası.

Dergi bu kez (kalıcı olmasını düşündüğümüz) "iç kapak"larla bölündü. Her "iç kapak", bir "iç dergi"nin kapağı olarak algılanabilir. Okuyucuda da istenilen sonucu üreteceğini diliyoruz.

Geçen sayıda yayınladığımız "çağrı"yi yineliyoruz. Ancak belki önemli olur diye, bilgilerin isim-zaman-mekan belirtilmeksizin gönderilmesinde bizce bir sakınca olmadığının bilinmesinde yarar var.

Ekonomi Politika Demokrasi

1 Mayıs Enternasyonalizm ve Güncel Görüşler

"Bütün dünya biliyor suçsuz olduğumu. Eğer asılırsam, cani olduğumdan değil, sosyalist olduğumdan asılacağım." (Albert Parsons 1887)

Bu gür seskulaklarımız da hâlâ "Şu kubbede bir hoş seda" olarak kalmadı, "perdenin kıvrımlarına takılan, pervazlara sinen replikler den" de değil, onurun ve gerçeğin, yalnızca gerçeğin sesidir. Ve eğer bugün-tarihçiler ve müzik bilimciler bizi bağışlasın- bu bir türküdür diyorsak bilinsin ki hep bir ağızdan söylenebildiğindendir. 'Mamak' duvarlarının soğuk, gri yalnızlığına kendisini kabul ettirebildiğindendir.

1987 yılının Mayıs arifesindeyiz. Ve hâlâ alanlar türkülerimize kapalı. Oysa tüm dünya işçi sınıfı 1 Mayıs sabahı dünya platformunu dolduracak ve tarihsel geleneğini yaşatacak. Onların, biz Türkiye'li sınıf kardeşlerinin yasaklara ve zorbalığa karşı mücadelesine gereken duyarlılığı göstereceklerinden kuşku duymuyoruz.

Ancak unutamayız ki, asli görev bizlere düşmektedir. Önümüze dikilen zorbalığın kökünü kazıyacak olan bizleriz. Ve her 1 Mayıs yeni somut görevlerin gündemleşti-

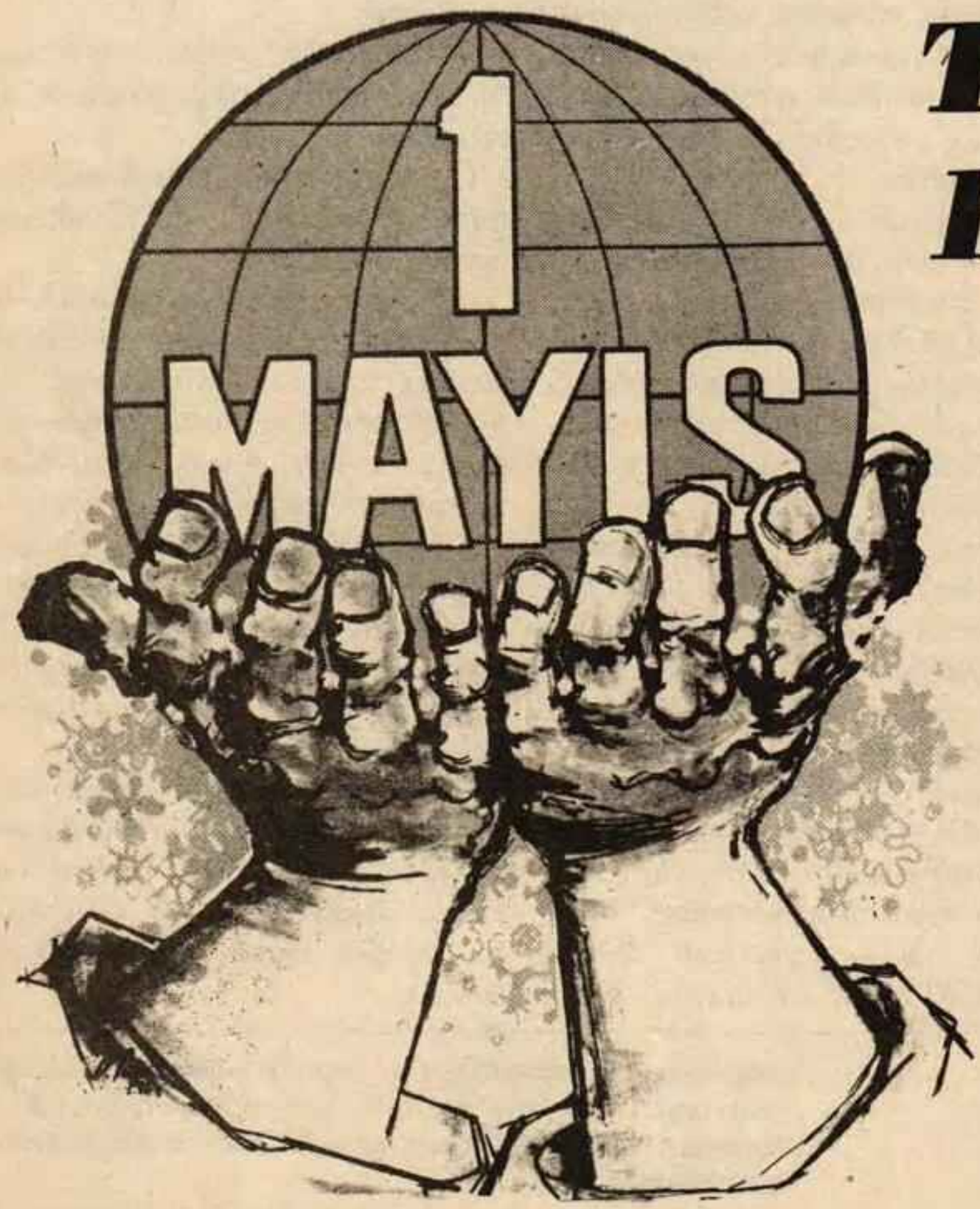

Türkiye'de 1 Mayıs'lar

Türkiye işçi sınıfı da kutladı 1 Mayıs'ları. 1909'lardan başlayarak, kutlama gösterileri 1921'lerde daha bilinçli bir düzeye ulaştı. Türkiye işçi sınıfı uluslararası işçi sınıfı dayanışması ile ulusal bağımsızlık mücadelesini bütünleştirdi. 1922, 1923, 1924, 1925'lerde 1 Mayıs'lar Türkiye'nin çeşitli yerlerinde coşkuyla kutlandı.

Korktu Türkiye'de egemen sınıflar, 1 Mayıs'ı **"Bahar Bayramı"** ilan edip, işçilerin kırlara giderek bayram yapmalarını, çiçek toplamalarını istediler.

Amerikancı sarı sendikacılığın temsilcisi **Türk-İş** ise, Sendikalar Yasası ile Toplusözleşme, Grev Lokavt Yasası'nın onaylandığı 24 Temmuz gününü **"İşçi Bayramı"** olarak ilan etti. Türk-İş lokavtı meşrulaştıran, grev hakkını tanımayan yasaların kutsallaştırıldığı bir gün ile Mayıs 1886'yı işçi sınıfına unutturmak istedi.

1 Mayıs'ların kitlesel olarak kutlanması, yıllarca yasaklandı. Ancak DİSK'in öncülüğünde Türkiye işçi sınıfı ve

Gerek barışta, gerekse savaşta tüm ülkeler proletaryasının sınıfsal eyleminin yönlendirilmesi gereken baş hedefi, emperyalizme karşı mücadele yürütülmesi ve savaşın engellenmesidir. İşçi hareketinin bütün eylemi gibi, parlamento, yürütülen eylem ile sendikal eylem şu iki amaca bağımlı kılınmalıdır: 1-Her ülkede proletaryanın kendi ulusal burjuvazisine karşı en keskin biçimde direnmesi; 2-Burjuvazi ile proletarya arasındaki siyasal ve ruhsal çelişmeye her adımda işaret etmek, öte yandan ise tüm ülkeler proletaryasının uluslararası birliğini ön plana çıkarmak ve bu birliği hayata geçirmek." (Bkz.Sf:)

rilmesi ve üstesinden gelinebilmesi için, ihtiyacımız olan enternasyonal ruhun ve dayanışmanın en yoğun ifadelerinden biri olmak durumundadır. Böyle olmalıdır, çünkü biz törenlere burjuvaziden çok farklı bir anlam atfederiz. Bizim yıldönümlerimiz salt takvimlerde yazılı olan, ve herkesi bıktıran, mermercilerle bayrak üreticilerinin ellerini ovuşturduğu, "mükerrer" bir resmi tarih sıkıntısı değildir ve olamaz da. Biz her anlamlı günün yıldönümünü, o günün taşıdığı anlamı somut ve güncel görevlerle birleştirebildiğimiz, özellikle de güncele hizmet ettirebilmeyi becerebildiğimizden bizim tarihimiz, "resmi" değil yaşayan, militan bir anlam taşır.

O halde, hep birlikte bu yıl 1 Mayıs'ın uluslararası coşkun ırmağına sunacağımız görevler nelerdir?

Türkiye sosyalist hareketi uzun ve sancılı bir yol katetti. Varmış olduğumuz noktada —önemli bir yenilgi sonrası— birikmiş ve hatta üstesinden gelmekte geç bile kaldığımız görevlerle karşı karşıya bulunuyoruz. Bu görevlerin tümünü ifade edebilecek bir cümle kurmak istersek tereddütsüz şöyle yazabiliriz: **Yenilgiden, yengiyi üretecek bir sıçrama tahtası olarak yararlanmak!...**

Bunun için ilk olarak —tüm olumsuzlukların yanı sıra— yaşamın bize sunmuş olduğu bir 'lüks'ü birlikte paylaşabiliriz.

Durup bir süre geriye doğru bakmak ve sükunetle düşünmek!

Nereden nereye geldiğimizi, **temel** sorunlarımızı saptamak. Geç kalmış bile olsak bugün hâlâ bunu yapabilecek, yaklaşan güçlü ve şiddetli sınıf mücadelelerine hazırlana-

"1 Mayıs 1921 Amele Bayramı Münasebetiyle Ankara'daki Sovyet Sefarethanesi'nde Hazır Bulunan Davetliler" (Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü'nden)

emekçiler bu yasak zincirini 1 Mayıs 1976'da kırdılar. 1 Mayıs 1976, 1977 ve 1978'de sonradan "**1 Mayıs Alanı**" olarak adlandırılan Taksim Alanı'nda yüzbinlerce işçi, emekçi toplanarak korku saldılar yüreklerine egemen sınıfların.

1 Mayıs, egemen sınıflara **korku**, işçi sınıfına **umut** ve **mücadele azmi** verir. Kapitalistler korkar, işçi sınıfının örgütlü gücünün açıkça sergilenmesinden. İşte 1977 1 Mayıs'ında tezgâhlanan kanlı komplo, kapitalistlerin bu korkusunun ifadesi oldu. 1 Mayıs 1977'de 36 yurttaşımızı öldürdüler. Ama 2 Mayıs günü ses geldi tüm işyerlerinden ve basladılar 1 Mayıs 1978 için hazırlanmaya: **1 MAYIS 1977'Yİ UNUTMAYACAĞIZ ve HESABINI SORACAĞIZ**" şiarıyla.

Egemen sınıflar, 1 Mayıs 1978'in kutlanmasını önlemek amcıyla tüm faşist güçleri, gerici basını ve ellerindeki kitle iletişim araçlarını kullanarak 1 Mayıs 1978 öncesinde emekçi halk kitleleri üzerinde korku ve terör havası estirmek istediler.

1 Mayıs 1978'de **DİSK**'in öncülüğünde, DİSK'e bağlı sendikaların üyeleri 54 demokratik kitle örgütünün üyeleri, bağımsız sendikaların üyeleri, Türk-İş'e bağlı sendikaların üyeleri, yüzbinlerce emekçi hep birlikte 1 Ma-

bilmek için, gereken dersleri çıkartabilecek zamanımız var. Yarın sınıf mücadelesi gemi azıya aldığında dizginleri tutmaya aday olanlar, ne durmaya, ne de geri dönüp bakmaya fırsat bulamayacaklardır.

Sorunlarımızı özetlersek, 1- Uluslararası sosyalist hareketin yaşamakta olduğu kriz ve bunun ülkeye yansıması; 2- Ülkemiz sosyalist hareketinin hâlâ aşamamış olduğu teorik ve pratik ilkellik, 3- Yenilginin sonuçları, olmak üzere üç genel başlıkta toplayabiliriz.

Bu sorunların aşılması için teorik ve pratik yükümlülüklerimiz vardır.

İlk olarak ekonomizm fosilinin yarattığı kabuğun kırılması ve ekonomizmden tam bir kopuşun sağlanması gereklidir. Bunun yöntemi ise sosyalist sürecin, 1917'den başlayarak bilimsel öğretinin ışığında eleştirisinin yapılabilmesinden geçer.

Buna bağlı olan bir diğer görevimiz ise, enternayonalizmden kopuşa karşı kesin bir tutum almaktır. Enternasyonalizmle ulusal görevlerin birbirinden kopartılıp, Marksizmin bütünlüklü görüşünün parçalandığı; bu bütünlüklü sürecin, en önemli iki unsuru olan enternasyonalizm ve ulusal görevlerden kâh birine, kâh diğerine indirgendiği anlayışlarla hesaplaşmak gerekmektedir. Ancak böylelikle sosyalist hareketin uluslararası teorik bunalımından sıyrılmak, olumsuz etkilerinden arınmak olanaklıdır.

Güncel ve politik görevlere gelince;

Bugün özellikle öne çıkarılması gereken, emperyalizme ve sömürgeciliğe karşı mücadeledir.

Kapitalizmin uluslararası bir nitelik kazandığı, bağımlı ülkelerde her geçen gün daha içsel ve kemikleşen bir varlık kazandığı günümüzde, proletaryanın uluslararası planda ele alması gereken emperyalizm olgusudur.

Ne yazık ki henüz bunun için gerekeni yapamıyoruz. 68-70 yıllarının anti-emperyalist geleneği yaşatılamıyor. 75'lerin faşizme karşı duyarlılığı, bu alanda bugün gözlenemiyor. Oysa emperyalizm her türden zorbalığın hamisidir.

Özellikle de emperyalizme karşı mücadele şovenizme karşı mücadele ile birlikte yükseltilmeli, tüm ezilen halkların işçilerin birlik ve dayanışması güncel bir görev olarak ele alınmalıdır. Türk burjuvazisi Kıbrıs'ta Ege'de, Güneydoğu'da emekçi halkların kardeşliğini bozmakta diğer ulusların burjuvazisi ile giriştiği çıkar kavgasında işçi ve emekçileri birbirine düşman etmektedir. Ve sanılmasın ki artık ağızlarından eksik etmedikleri "Yurtta Sulh, Cihanda Sulh" nakaratının arkasına bile gizleyeme-

yıs Alanı'nı bir kez daha doldurdular, bayraklarıyla, marşlarıyla.

1 Mayıs 1978'de Türkiye işçi sınıfı ve tüm emekçiler faşizme ve emperyalizme karşı mücadele, sömürü ve baskıya karşı mücadelede ne denli kararlı olduklarını bir kez daha gösterdiler.

1 MAYIS 1979

1 Mayıs 1979 ise çok değişik koşullarda yaşandı.

Emperyalist-kapitalist sistem ve sermayece desteklenen, yönlendirilen faşist odakların 1978 sonunda Kahramanmaraş'ta giriştikleri katliam nedeniyle Türkiye'nin 13 ilinde ilan edilen sıkıyönetim, 1 Mayıs 1979'u önlemenin bir aracı olarak kullanılmak istendi.

DİSK, gerekli yasal başuruları yaparak çalışmalara başladı. Ancak egemen güçler, DİSK'in 1 Mayıs'ı kutlamasını engellemek istedi.

O günkü koşullar altında **1 Mayıs Alanında** kutlanmak istenen 1 Mayıs'ın sıkıyönetimle herhangi bir ilgisi yoktu. Varolan demokratik hakların kullanılması temel amaçtı. Ancak siyasi iktidar her türlü baskıya girişti. 1 Mayıs kutlamasına hazırlanan DİSK üyeleri gözaltına alındı, baskının dozu 1 Mayıs yaklaştıkça daha da arttı.

Daha birkaç gün kala büyük bir operasyonla DİSK Genel Merkezi basıldı, 1 Mayıs'a ilişkin afiş, pano, bez, pankart, ne varsa el kondu. DİSK Yü-

dikleri yayılmacı militarist niyetlerini işçiler görmemektedir. Hem de çok iyi görüyoruz. Onlar yarın için kılıçlarını bilerken bu 1 Mayıs'ta biz bir kez daha tüm komşu ülkelerin ve halkların işçileri ve emekçileriyle, ulusal kurtuluşçu savaşlarıyla dostluğumuzu pekiştireceğiz.

İşte tüm bunları içeren görevlerimiz ve demokrasi savaşımızda 1 Mayıs bize DİSK'in önemini kavratmaktadır. Bütün bu görevlerin güvencesi **sınıf** sendikacılığı temelinde birleşmiş işçiler ve onların sosyalist öncüleridir. Onların sendikal eyleminin ve demokrasi mücadelesinin aracı DİSK bugün şiddetle savunulmalıdır.

Bunun için 1 Mayıs, yükselen kitle eylemlerinin grev dalgasının içinden doğacağına inandığımız yeni birkonfederasyonun demokratik bir işçi sendikaları konfederasyonunun çağrısı içeriğini taşımalıdır. Yeni konfederasyon bağımsız sendikaları ve tüm DİSK tabanını birleştirecek DİSK'i yaşatmak için meşru ve güçlü bir **zemin** oluşturacaktır.

Tüm dünya işçi sınıfının sendikal örgütlerinin desteğini kazanmış olan DİSK Türkiye işçi sınıfının enternasyonalist dayanışmasının ilk aracı ve adımı olarak durumundadır.

Bilinmelidir ki bugün sosyalistlerin kuracakları hiç bir makro politika DİSK'in yaşatılması hedefini içermeksizin tamamlanmış olmaz. Sosyalizmin sınıfla çakışması, ancak bu kulvarda gerçekleşecektir.

İşte bütün bu devasa görevler, önümüzde birikmiş acil çözüm beklemektedir.

Bu noktada tüm bu görevler için gerekli araç-gereç ve hazırlığa henüz sahip olmadığımızı görmek zorundayız. Bu hazırlığı süratle nasıl tamamlayabiliriz?

Bu sorunun cevabını verebilmek için başta önerdiğimiz gözlemi tamamlamak zorunludur: Nereden nereye geldik?

Bir Vietnam halk efsanesi vardır. Halkının başı darda olduğu için, bebekken bir gecede ergin bir savaşçıya dönüşen "Pu Dong'!...

Türkiye işçi sınıfı ve özellikle de köktenci sosyalist hareketini 'Pu Dong'a benzetebiliriz. Kısa sürede büyük görevlere atılan, son derece hızlı bu nedenle de çarpık gelişen sosyalist hareket, daha belirli bir süre hızlı gelişmenin çarpıklık ve sancılarını taşıyacaktır.

Daha doğmadan boğulmaya çalışılan, emeklerken yok edilmek istenen sosyalist hareket artık erginliğin kapısına dayanmıştır.

Dün tüm deneysizliğiyle atıldığı büyük görevlerin gerektirdiği özellikleri taşımamanın sıkıntısını çekmiş, bugün de bu kadar kısa sürede yaşanan bunca şiddetli, yoğun ve karmaşık deneyleri sindirmenin sıkıntısını çekmektedir.

rütme Kurulu üyeleri gözaltına alındı. Yöneticilerin binadan çıkışında **"Yaşasın DİSK, Yaşasın 1 Mayıs"** diye bağırdıkları gerekçesiyle binada bulunan 90 kişi gözaltında tutuldu. Aynı gün İstanbul'da DİSK'e bağlı sendikaların genel merkezleri basıldı, çok sayıda yönetici gözaltına alındı.

Egemen güçlerini 1 Mayıs'ı 1 Mayıs Alanında yasaklamasıyla birlikte bütün İstanbul 1 Mayıs Alanı haline geldi.

Ancak 1 Mayıs 1979 mücadelemizde bir **ayraç noktası** oldu. Burjuvazinin isteği doğrultusunda kendilerine sunulan rahat yol üzerinde İstanbul'u terkedenler, egemen sınıfların kendilerine gösterdikleri alanda, onların çizdiği sınırlar içinde 1 Mayıs'ı kutlamaya kalkıştılar. 1 Mayıs geleneğini hiçe saydılar. Başta proletarya sosyalistleri olmak üzere DİSK, 1 Mayıs'ın özünü koruyarak işçi sınıfının egemen sınıfından bağımsız davranabileceğini gösterdi. Proletarya sosyalistleri ve DİSK'in 1 Mayıs 1979'u 1 Mayıs Alanında kutlamak için gösterdiği kararlılık, tüm demokrasi güçleri arasındaki ilişkileri daha da pekiştirdi.

1 Mayıs 1979'da tüm engellemelere rağmen, işçi sınıfının uluslararası birlik, mücadele ve dayanışma gününü değişik öz ve biçimle yaşayan emekçiler, 1979'un öğrettikleriyle birlikte 1 Mayıs 1980'e aylar öncesinden hazırlanmaya başladılar. Türkiye'nin içinde bulundu-

Şimdi politik (pratik ve örgütsel) alanda önceki sayılarımızda makro politikalar üretememekle nitelediğimiz sosyalist hareketin anahtar rol oynayan zaafını net bir biçimde adlandırmalıyız.

Politik yeteneklerin sınırlılığı!...

Dün de, bugün de teorik ve politik sorunlarla ilkelliklerle malul hareketimizin yarını kucaklayabilmesinin püf noktası salt entellektüel teorik gelişkenlikte aranmamalıdır. Tersine tutku ve kararlılık (elbette bu bilime ve bilgiye olan tutkuyu da içermektedir) doğruyu hep yanına çağıracaktır.

Elbette bu da yeterli değildir. Politik yetenekler denildiğinde aklımıza, teoriyle pratiği ustaca birleştirebilen kadrolar (üye) topluluğu gelmelidir.

Görevlerin doğru bir biçimde ard arda sıralanabilmesi, sonra sırayla, en öndeki görevden başlayıp görevleri tamamlayabilme becerisi politik yeteneklerin bir yanını oluşturur.

Bir diğer yanı ise, kitlelerin güncel yaşamının tüm alanlarını kavrayabilmek; yaşamın hızlı akışı içinde **son derece pratik** öneriler sunabilmek; onların hoşnutsuzluklarını, onlara "İşte tam da bizim söylemek istediğimiz buydu" dedirtecek sloganlara dönüştürebilmektir.

Teorik sorunlarımızı gereğinden fazla abartmak, bunları akşamdan sabaha çözmek gerektiğini sanmak tehlikesinden kendimizi kesinlikle uzak tutmalıyız. Eylül sonrası sosyalist organlara bir göz atalım. Teorik düzeyin hiç de eski yerinde saymadığını göreceğiz, ancak kendimizi geçmişin Alman, İtalyan ve Rus devrimcileriyle kıyaslamak için önümüzde çok uzun bir yol var.

Bugün sosyalist hareketin teorik gelişkinlikten daha acil olarak politik yeteneklerini geliştirmesi gereklidir. Çünkü bu yanı oldukça geri kalmıştır ve belirleyici rol oynamaktadır.

Çevrenize dikkatle bakın, hâlâ sayısız işçi ve aydının mücadele arzusuyla dolu olduğunu, ancak büyük bir çoğunluğun güvensizlik içinde kımıldamadan beklediğini göreceksiniz... —Dilimiz varmasa da— yaşanan büyük "yılkıdan" sonra dayanıklılıklarını kanıtlayan lar işlerin artık eskisinden çok farklı gitmesi gerektiğini düşünüyorlar.

Bunun anlamı açıktır, —kendimize karşı dürüst olmalıyız— sosyalistler arası bir güven bunalımı, bugün etkisini korumaktadır. Çoğumuz güvenin nasıl yitirildiğini çok iyi biliyoruz. 70 döneminin ileri militanları üzerine kurulmuş önderliklerin bir kısmı iflas etmiş, bir kısmı iflasın eşiğinden dönmüştür. Elbette şimdi bunu es geçemeyeceğimiz gibi, her önderliğin, üzerinde yükseldiği kadroların belirli bir tekabülü olduğunu unutanlara da göz yumamayız.

Bu sorunun tartışılmasınida bu geçici psikolojinin aşılmasının yolunu eski tarz ajitasyonda bulanlardan da uzak durmalıyız. Bu eğilim belki de en tehlikelisidir.

Kolları sıvamalı, geçmişten olumlu olan ne varsa almalı, geri kalan tüm geri, tutucu, hantal ge-

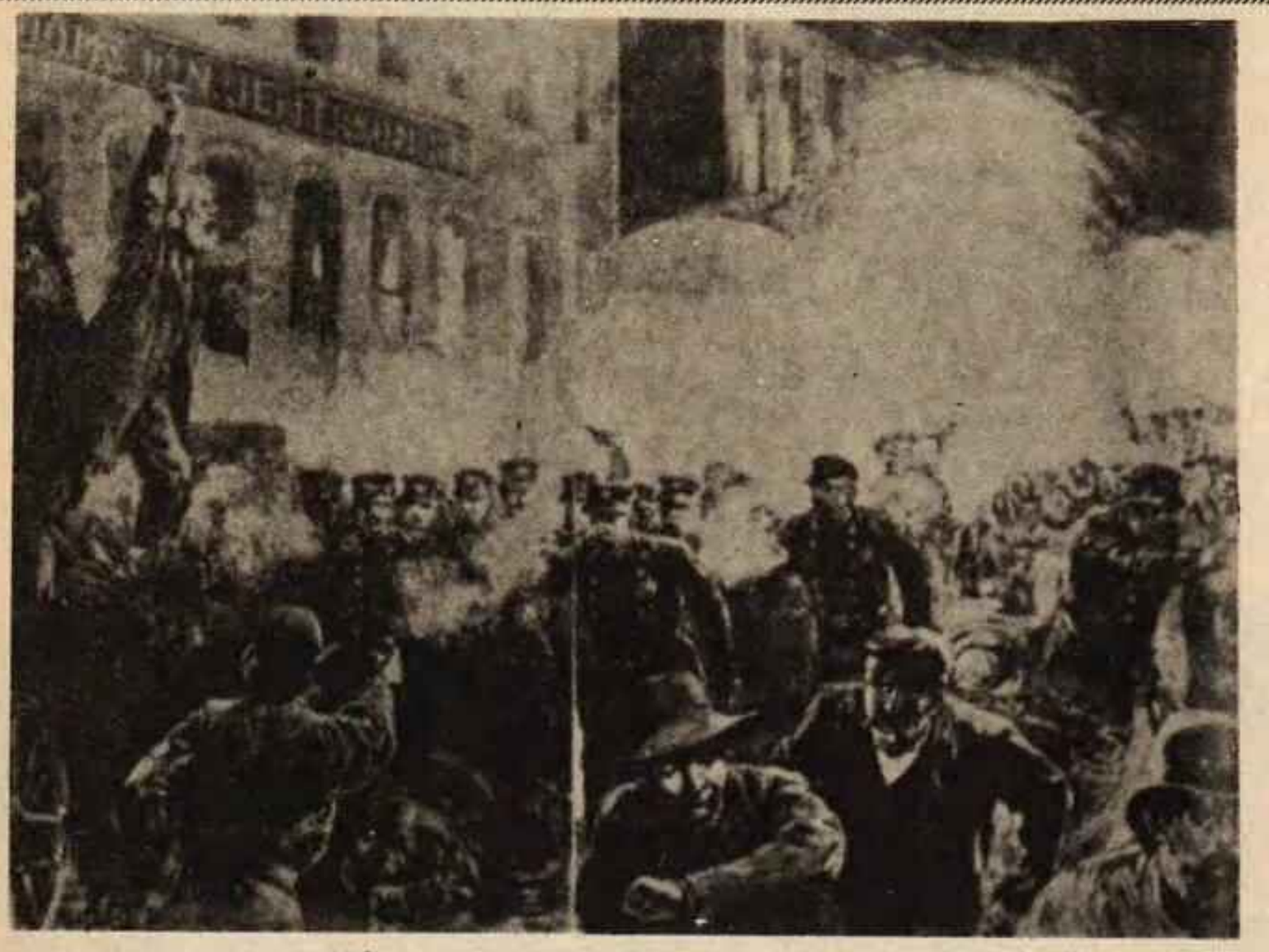

3 Mayıs 1886'da ABD'de, polis ve silahlı grev kırıcılarının grevci işçilere saldırışını konu alan temsili resim.

ğu özgül koşullarıda siyasi parti, demokratik kitle örgütleri temsilcileri ve siyasi yapılanmalarla toplantılar yapılarak birlik içinde 1 Mayıs 1980'in nasıl kutlanacağı tartışıldı.

Bu nedenle 1 Mayıs 1980'in temel hak ve özgürlükler ile açlığa, yoksulluğa, sefalete, baskı ve zulme karşı verilen mücadelede yeni bir köşe taşı olacak nitelikle kutlanmasına, **tüm Türkiye'nin 1 Mayıs Alanı** olarak yorumlanmasına, 1 Mayıs'ın İstanbul, Ankara, İzmir, Trabzon, Bitlis ve Mersin'de bölgesel organizasyonlarla kutlanmasına karar verildi.

Türkiye işçi sınıfının yüz yılı aşkın şanlı mücadele tarihine 30 Nisan 1980'de çok parlak bir sayfa daha eklendi. Bu ülkenin gerçek sahiplerinin emperyalizmin çıkarları doğrultusunda ülkenin tüm zenginliklerini talan eden, daha fazla kâr etmek için faşist cinayet şebekelerini besleyip, emekçilerin üzerine salan, temel hak ve özgürlüklerin yok edildiği bir yönetim oluşturmak isteyen, bir avuç sömürücü olmadığı bir kez daha somutlandı.

12 Eylül'den hemen sonra çıkarılan bir yasayla, 1 Mayıs'ın resmi tatil olmaktan çıkartıldığı ülkemizde sendikal hak ve özgürlükler budanmış durumdadır. İşçi sınıfımızın yaşam koşulları, gün geçtikçe kötüleşmekte, mutlak yoksulluğa itilmektedir. Her türlü hakkının gaspedildiği günümüzde işçi sınıfımızın şiarı; iş-ekmek-özgürlük için, sendikal özgürlüklerin grevli, toplusözleşmeli hakkın kazanılması, gerici ve anti- demokratik iş yasalarının değiştirilmesi gaspedilen hakların kazanılması ve bas-

leneleri yıkıp geçmeliyiz.

2000'lere yaklaştığımız yıllarda, yaşam her zaman olduğundan çok daha büyük, başdöndürücü bir hızla akmaktadır. Önemli bir sosyalist potansiyel işçi ve aydın ise bu hıza ayak uydurmaya çalışmaktadırlar. İşte bu uyumun katalizörü olacak politik yeteneklerimizi geliştirmek zorundayız.

Eylül'ün yaralarını saracak, ve bu yaraların ürkekliği atılır atılmaz —ki yakındır— geniş bir alanı kucaklayacak, bugüne kadar da her türden olumlu ve namuslu unsuru **dipdiri tutacak** politik yeteneklere gereksinmemiz vardır.

Türkiye'de yaşanan yılların Mayıs ayına katmasını dilediklerimiz bunlar. Önceden var olan ve ülkemizde ise 6 Mayıs, 18 Mayıs tarihleriyle andığımız Deniz'lerin, İbo'ların anılarına bağlılığımızın ifadesi olan mayısları daha anlamlı kılmak için İLERİ!...

★

kısız sömürüsüz bir dünya olmalıdır. Bütün Türkiye 1 Mayıs Alanıdır.
YAŞASIN İŞÇİ SINIFININ ULUSLARARASI BİRLİK-DAYANIŞMA VE MÜCADELE GÜNÜ!

ABD: 1 Mayıs 1886

İşçi sınıfının işgününü daha da kısaltma mücadelesi içinde işçiler ABD'de işgününün 8 saat olarak saptanması yolunda, 1886 yılının 1 Mayıs'ında ülke çapında **genel grevin** yapıldığı gündür.

Disiplinli ve kararlı greve karşı ABD burjuvazisi çeşitli provakasyonlarla acımasızca saldırdı. Çok sayıda işçi öldürüldü. Gelişen örgütlü ve kararlı işçi hareketinden korkan burjuvazi, işçi sınıfının böylesi eylemlerinde dünyanın bütün ülkelerinde saldırması, işçi sınıfının onların yüreklerine verdiği korkuydu kuşkusuz.

ABD'de işçi önderleri tutuklanarak günlerce yargılandılar. Bir kısmı çeşitli hapis cezalarına çarptırılırken, bir kısmı da idam edildi.

Asılan işçi önderlerinden Albert Parsons suçunu kabul etmesi durumunda cezalarının ömür boyu hapse çevrileceği önerisine, **"Bütün dünya biliyor suçsuz olduğumu. Eğer asılırsam, cani olduğumdan değil, sosyalist olduğumdan asılacağım."**

1 Mayıs 1886'yı işçi sınıfı unutmadı. Üç yıl sonra 14 Temmuz 1889'da Paris'te toplanan ve o günlerde devrimci çizgiden sapmayan II. Enternasyonal'in I. Kongresi "8 saatlik işgünü" mücadelesini daha da yoğunlaştırmak ve Mayıs 1886 katliamını protesto etmek amacıyla tüm dünya işçilerinin uluslararası çapta birlik ve dayanışmasını sergileyecek, gücünü gösterecek, mücadele azmini ortaya koyacak bir gün olarak 1 Mayıs'ı seçti. ★

Siyasal Gözlemin Yöntemi İçin Öneriler

Barış GÜVEN

Sosyalist yayın organlarında sıkça "mevcut siyasal durum" yazılarına rastlarız. Ne yazık ki bu yazıların büyük çoğunluğu gerçekten bir öngörü özelliği taşımaz, taşıyamaz. Yapılan, genellikle "resmi" iletişim kanallarının (uluslararası ajanslar, basın vb.) aktardığı gelişmeleri "yorumlamaktan" öte geçememektedir. "Resmi" iletişim kanallarının aktardığı gelişmelerin büyük ölçüde, farklı sınıfların kendi içlerinde ve diğer sınıflarla girdikleri çatışmaların bir **sonucu** olduğu hatırlanırsa, bu gelişmeler üzerine yorum yapmanın nasıl yanlış yargılar üretebileceği kolayca anlaşılacaktır. **Önemli olan,** gelişmelerin nedeni olan sınıf çıkarlarını ve çatışmalarını doğru biçimde gözlemleyebilmek, farklı sınıfların çıkarlarının çatışmasında ulusal ve uluslararası sosyal, siyasal ve kültürel kurumların bu çatışmalardan nasıl etkilendiğini, çatışmayı nasıl içselleştirip yansıttığını anlayabilmektir.

Emin olabiliriz ki, ister Beyaz Saray'da, ister Kremlin'de, isterse Yeni Öncü'nün bürosunda siyasal gözlemin ölçütleri (soracağı sorular) tek ve aynıdır. Fark, çözümlenen gerçekliğin hangi **amaç** ve **değer ölçüleri** içerisinde yönlendirileceğinde ortaya çıkar.

Sağlıklı bir siyasal gözlemin unsurları nelerdir?

Birincisi, en temel öneme sahip unsurun yöntem olduğunu belirlemek gereklidir. Yöntem, ilk olarak, ekonomik, sosyal, siyasal gelişmelerin tarihsel yasalarının doğru kavranmasıdır. Bu noktada tarihin, sınıf mücadelelerinin ürünü olduğunu kavramak yeterli değildir. Sınıf mücadelesinin belirli bir dönemde kazandığı biçimleri açıklayabilecek, dönemsel verileri kapsamlı olarak bilmek gerekir.

Kapitalizmin ulaştığı uluslararası düzey ve biçimler, uluslararası tekellerin ulusal ve uluslararası ekonomik açmazları, ulusal ekonomilerin açmazları, her ulusun (öncelikle kendi ülkemizin) bu gelişme sonucu ulaştığı sosyo ekonomik düzey ayrıntılı olarak çözümlenmelidir. Ulusal planda elli milyon insanın kapitalizmin vardığı gelişme düzeyinde nasıl ekonomik, sınıfsal olarak bölündüğü, her sınıfın (ve katmanın) var olan durumundan ne tür çıkar ve zararlar elde ettiği açıkça tanımlanabilmelidir. Tüm bu bilgiler bize, her sınıfın kendi içinde ve diğer sınıflarla ne türden çatışmalara gebe olduğunu gösterecektir.

İkincisi, sınıfsal bölünmelerin doğrudan ya da dolaylı temsilciliğini üstlenmiş kurumların uluslararası ve ulusal plandaki yapılarını iyi anlamak zorunluluğudur.

Sosyal ve siyasal kurumlar söz konusu sınıf çıkarlarını değişik biçimlerde yansıtırlar. Bazen bir tek sınıfı temsil ederken bazen de birden fazla sınıfın çatışma alanına dönüşürler. Ordu, Din, Hukuk, Bürokrasi-Parlamento bu tür kurumlardır.

Üçüncüsü ise, güncel bağımsız enformasyon (bilgi edinme)dur. İşçi sınıfı ve onun siyasal örgütü, "resmi" kanallara bağımlı oldukları sürece hep yanılacaklardır. Bu noktada ulusal örgütlenme düzeyi, halk üzerinde yaratılan güven ve uluslararası örgütlenme düzeyi (Enternasyonalizm) belirleyicidir.

Ulusal örgütlenme düzeyi ve güvenden ne anlamak gerekir?

Burada anlatılmak istenen 19. yy.'ın ilk çeyreğine kadar olan Alman işçi sınıfı sosyalistlerinin pratiği iyi bir örnektir. Çıkardıkları yayın organlarına çok sık devletin en gizli noktalarından, işveren lobilerinin kapalı kapılar ardından skandal, rüşvet ve yolsuzluk haberlerinin ulaştığını biliyoruz. Bu başarının sırrı Alman sosyalistlerinin "casusluk" yeteneğinde değil, örgütlenme düzeyinin önemli bir unsuru olarak ele alınabilecek toplumda oluşmuş güven duygusunda aranmalıdır.

Tarih, bu tür haberleri gönderenlerin büyük bir çoğunlukla işçi sınıfı partisinin adamları değil, namuslu liberaller ya da kazık yemiş burjuvalar olduğunu yazmaktadır. Burada püf noktası şudur: Alman sosyalistleri toplumda önemli bir güven duygusu yaratmışlardır. Burjuvazi bile bir yolsuzluk haberinin kendi basın organlarında engellenebileceğini bilmekte, sosyalist yayınların ise hiç bir şeyden çekinmeden, korkmadan bu tür haberleri açıklayacağına güvenmektedir.

Uluslararası örgütlenme düzeyi ise bu gücün uluslararası düzeyde sağlanabilmesinin temelidir. Her ulusun işçi sınıfı kendi toplumsal sınıflarını, devlet, hükümet ve finans çevrelerini iyi tanımakta ve herkesten önce onların planlarını kavrayabilmektedir. Bu bilgilerin düzenli bir biçimde uluslararası işçi merkezleri

arasında değiş tokuşu olağanüstü güçlü ve bağımsız bir bilgilenme mekanizması üretme yeteneğine sahip olabilecektir.

Artık ortak bir fikre ulaşabiliriz. Ülkemiz sosyalistlerinin sağlıklı ve doğru siyasal gözlem yapabilmesi son derece güçtür.

Bugün çoğunlukla resmi açıklamaların satır aralarını okuma yeteneği ve ihtimal hesapları üzerine inşa edilen siyasal gözlemlerin, yerini gerçek ve kılavuz gözlemlere bırakabilmesi için acil tedbirler almak zorunludur.

İlk iş olarak, işçi sınıfı sosyalistlerinin derhal kolları sıvayarak uluslararası tekellerin ve emperyalist merkezlerin dünya üzerindeki etki ve çıkar alanlarının dağılımını içeren bir haritayı kapsamlı bir biçimde oluşturmaları gerekmektedir. Salt uluslararası finans çevrelerinin ürettiği yayınlara yönelik bir arşiv taraması bile bu konuda önemli bir yolun kat edilmesine yardımcı olacaktır.

İkinci olarak, ülkede kapitalizmin ulaştığı düzey ve yarattığı sınıfsal bölünmelerin bir haritasını çıkarmak gereklidir. Bu konuda da salt DİE istatistiklerinin taranması bile bize önemli avantajlar kazandırabilir.

Üçüncü olarak da adı biraz abartılı bulunacak olsa da, "Uluslararası bir Enfarmosyan Merkezi" sosyalistler için artık bir zorunluluktur. Bu tür bir organizasyonun "resmi" ajanslar ve sosyalist merkezlerin aktardığı bilgileri karşılaştırmalı incelemesi ve arşivlemesi bile eskiye oranla önemli bir ilerlemeyi sağlayacaktır. Sırf bu iş için ayrılmış birkaç yabancı dil bilen aydının yapabileceği çok şey vardır.

★

Sosyalist Basına Saldırılar Sürüyor

Devrimci demokrat basın üzerindeki yoğun baskılara bir yenisi daha eklendi. Daha önceleri, "Öğrenci Postası", "Yarın Dergisi", "İlkadım Dergisi", "1 Mayıs Dergisi", "Yeni Çözüm Dergisi", "Çağdaş Yol Dergisi"ne yönelen baskılara hedef olarak bu kez de "Yeni Aşama Dergisi" seçildi.

Geçtiğimiz ayın ortalarında Yeni Aşama Dergisi'nin Yazişleri Müdürü Nadir Nadi Usta ile dergi yazarlarından Yüksel Işık, gözaltına alındılar. Polis derginin çıkacak olan saysının yazılarına el koydu. Yazışleri Müdürü Nadir Nadi Usta belli bir süre sonra serbest bırakılırken, dergi yazarlarından Yüksel Işık tutuklandı.

Basına bir açıklama yapan Nadir Nadi Usta dergiye yönelen baskıları protesto ettiğini belirterek devrimci demokrat basını bu ve buna benzer uygulamalar karşısında tavır almaya çağırdı.

BASIN AÇIKLAMASI

Ülkemizde, devrimci-demokrat basın üzerindeki yoğun baskılara bir yenisi daha eklendi. Daha önceleri "Öğrenci Postası", "Yarın Dergisi", "İlkadım Dergisi", "Mayıs Dergisi"', "Yeni Çözüm Dergisi", "Çağdaş Yol Dergisi"ne yönelen baskılara hedef olarak bu kez de "Yeni Aşama Dergisi" seçilmiş bulunuyor.

15 Mart 1987 günü saat 17.00'de oturduğumuz kahvehaneden 4 arkadaşımla birlikte gözaltına alınıp, 16 Mart 1987 günü saat 17.30'da serbest bırakıldım. Derginin bu sayıdaki yazılarına hiç bir gerekçe gösterilmeden el konuldu. Benimle birlikte alınan "Yeni Aşama Dergisi" yazarlarından Yüksel Işık, halen gözaltındadır ve kendisinden hiçbir haber alınamamaktadır.

Yeni Aşama Dergisi'ne yöneltilen yasal olmayan bu uygulamaları şiddetle kınıyor ve devrimci- demokrat basın ıbu ve buna benzer baskılar karşısında tavır almaya çağırıyorum.

YENİ AŞAMA DERGİSİ
YAZIİŞLERİ MÜDÜRÜ
Nadir Nadi Usta

★

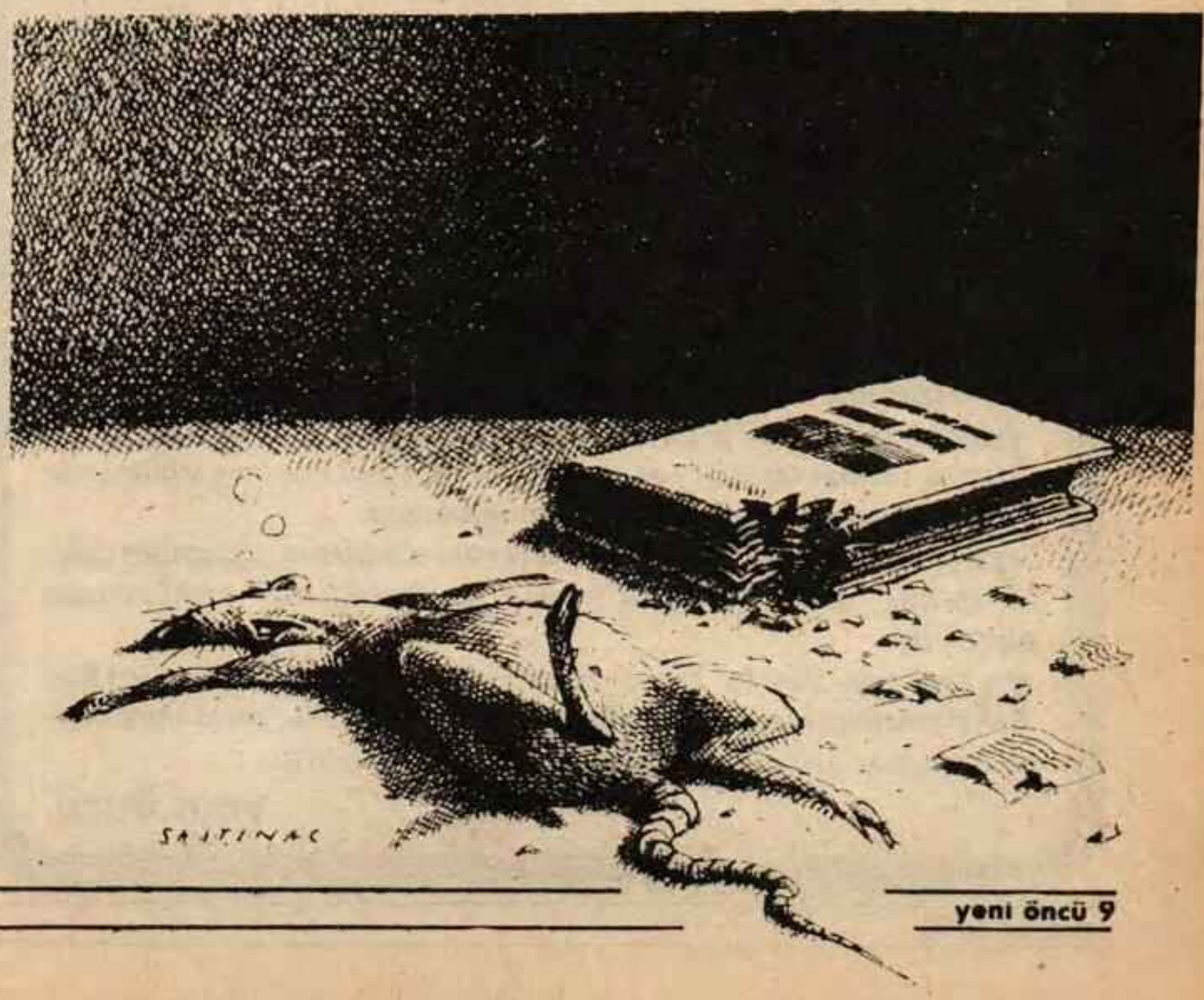

Erdal Öz yalan söylüyor!

Deniz, Yusuf, Hüseyin'in arkadaşları adına
Gökhan Harmandalıoğlu-
ANKARA

Sosyalistler, mücadele sürecinde sayısız insanı, edebi malzemeyi arkalarında bırakarak ilerlerler. Bu malzemenin, bizzat o toplumun kitleleri tarafından ele alınışını belirleyecek olan ise, malzemeyi yaratanların kitleler nezdinde yaratmış oldukları değerler ve etkidir. Bu etki kimi zaman mitoslar üretilmesini, kimi zaman da olayların küçümsenmesini sağlayacaktır. Sosyalistler ise ne tabular yaratmak isterler ne de tersini. Bu noktada önemli olan yaşananların yarattığı gerçek sonuçlar, politik sonuçlar ve kitle ruhuna olumlu katkılarıdır. Çünkü her eylem politikanın yapısı gereği bir değerler sistemini, bir "moral" (ahlâk) anlayışını temsil eder. Bu nedenle de mücadelenin şiiri, moral değerleri "romantizmi" bizzat politika dediğimiz alanın içinde ürer ve onunla içiçe gelişir. Bu yüzden mücadelenin şiirini tek başına sanata yüklemekyanlış olduğu kadar, salt sanatın görevi sanılan moral ve edebi değer ve geleneklerin üretilmesini de politika alanının dışına koymak olanaksızdır. Bir dönem değerlendirilirken, dönemle ilgili oluşan gündelik halk literatürü o dönemin politikasının sayısız özelliğini bize sunar.

Türkiye sosyalist hareketinin 70 yıllık geçmişi ele alındığında -tartışılması bu yazının konusu olmayan sayısız nedenlerden ötürü- 1971 dönemi, "Misak-ı Milli" içinde yaşayan kitlelerin en yabancı ve ürkek oldukları bir ideolojinin temsilcilerine en bağlı oldukları insanlardan daha çok sempati gösterdikleri bir dönemdir. 71 savaşçıları bir bütün olarak bugün eleştirdiğimiz tüm özelliklerine karşın, tarihin akışı içinde topluma unutturulması ve tersine çevrilmesi olanaksız bir prestijin yaratıcılarıdır.

Politik ve örgütsel olarak yenilmiş bir hareketin gölgesi neden bunca güçlüdür? Ve neden her türden sapkınlık bu gölgeden korkmaktadır?

Çünkü 68 kuşağı, kendilerinden öncekilerin, sosyalizmin içinden çıkarıp atmış olduğu, "radikalizmi", mücadele ruhunu, yiğitliği, kararlılığı ve* iç tutarlılığı *temsil etmişlerdir.

İyice bir düşünmek gerekir ki, neden burjuvazi 70 sonrası devrimcilerine yaptığı terörist yakıştırmasını topluma benimsetebilmiş de 68 kuşağının onurlu yerine dokunamamıştır.

Tüm bu ve bunun gibi soruların cevabı o döneme, yaşamları onurumuz olan insanlara neden saldırıldığının açıklamasını oluşturur.

Dergimize "Deniz, Yusuf, Hüseyin'in arkadaşları adına* Gökhan Harmandalıoğlu'*nun yollamış olduğu mektubu, mektubun duygularını paylaşıyor, şehitlerimizi saygıyla anıyoruz.

yeni öncü

NOKTA Dergisi'nin 11 Ocak 1987 tarihli sayısının 63-64-65. sayfalarında dergi muhabirlerinden Lian Mit'e ait ve Erdal Öz'le yapılmış bir röportaj çıktı. Söz konusu yazıda E.Öz, Deniz'in kendisinden zehir istediğini anlatıyor ve nedenleri üzerinde de özetle şunları söylüyor: "...Deniz üç kişilik zehiri benden isterken hiç ölümden kaçmıyordu. Kendilerini öldürmek istekleri, ölüm korkusundan kaynaklanmıyordu. Tam tersine, kendilerini öldürmeye kararlıydılar. Ölümlerinin o ellerine düştükleri insanların elinden olmasını istemiyorlardı." vs. vs...

Dergideki, ilgili röportajı okuduğumuz zaman büyük bir acı duyduk. Üç arkadaşımızın tüm yaşamları kadar, son günlerini ve vasiyetlerini en ince ayrıntılarıyla biliyorduk. Ve özellikle o dönem THKO Davası'nın ağırlığı Ankara'da idi ve yargılananlar hep bir arada idi ve hepsine yakını hayatta olduğu gibi büyük bir bölümü de arkadaşlıklarını sürdürmektedirler.

Yine idam gecesi, anıların dışında üç arkadaşın son -sözlü- vasiyetlerini yaptıkları arkadaşlar da hayatta ve bir bölümü yine cezaevindedir. En güçlü kişilikler, en kararlı insanların dahi hataları ve zaafları olabilir. Amacımız ne kimseyi yüceltmek ne de tarihe ve insanlığa mal olmuş bir olayı mitleştirmektir. E.Öz'ün kendisinin de itiraf (!) ettiği gibi, zehir isteme ölümden duyulan korkunun ifadesi değil "ölümlerinin o ellerine düştükleri insanların elinden olmasını istememeleri" gibi bir kaygıdan kaynaklanıyormuş.. Belirtmiştik, kararlı bir tavrın ifadesi de olsa gerçekten böyle bir durum ya da istek olsaydı, bunun bilinmesi elbette doğru olurdu ve anıları zedelemeyeceği gibi gerçeklerin bilinmesi açısından doğru bir yol olurdu, hele de kişi kültürünün yaygın olduğu bizim gibi toplumlarda...

E.ÖZ YALAN SÖYLÜYOR!

E.Öz'ün sözde büyük ifşaatı, üç arkadaş adına yazdıkları ve kendi yorum ve değerlendirmeleri ile de çelişmektedir. E.Öz'e sormak gere-

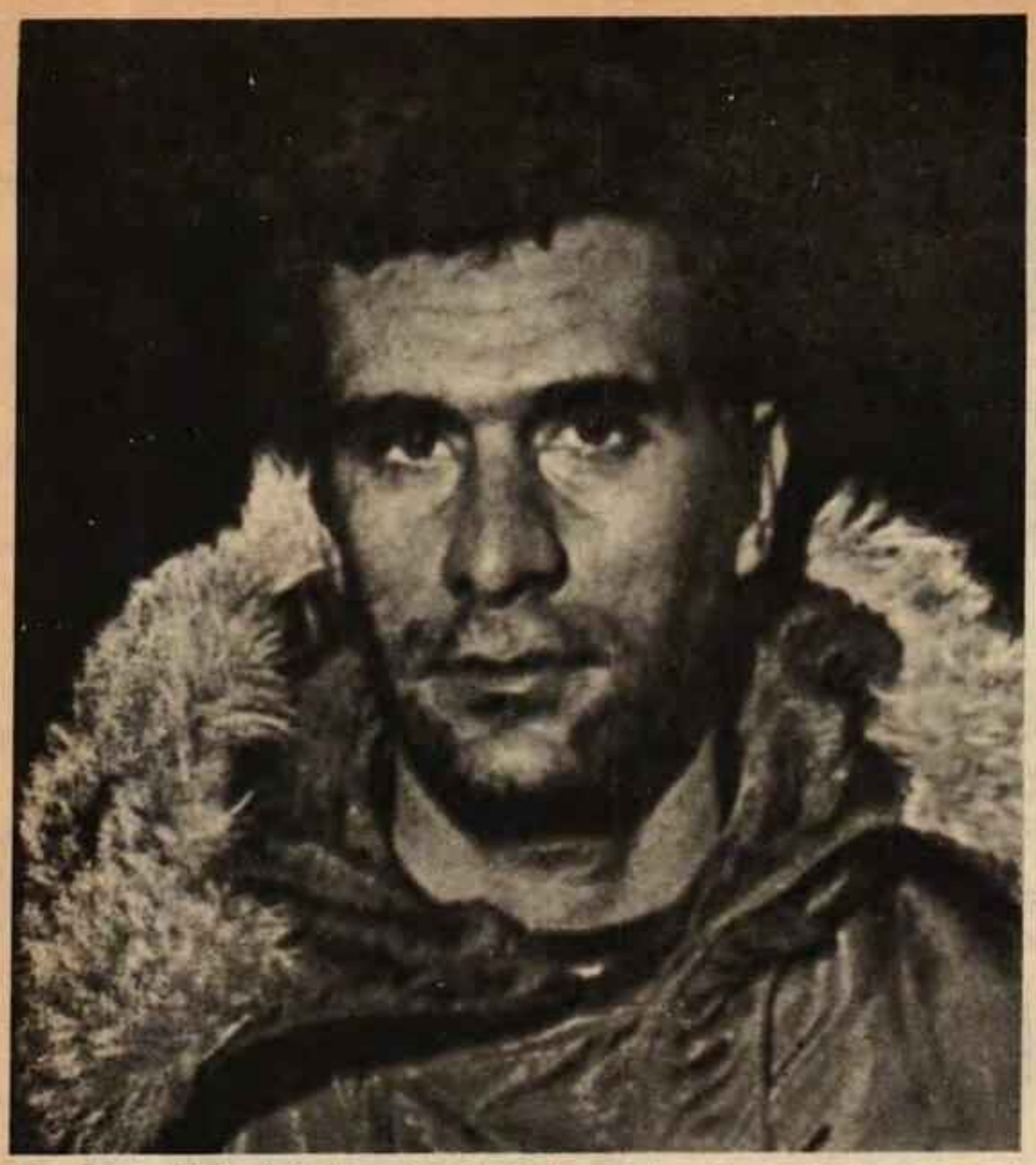

kir: Söylediklerinin hangisi doğru? E.Öz'ün ilgili röportajındaki ifadeleri bile kendi kendiyle çelişmektedir. Gerek bu çelişen ifadeler ve gerekse anılarla ilgili ayrıntılı olaylar ve gerçeklerin bir bölümü de onur lu yazarlar ve hukukçular tarafından yazılsa da; iftirayı ve ilkel senaryoyu açığa çıkarmak için o dönemi birlikte yaşadıkları arkadaşları dostları gereken açıklamaları yapacaklardır, bu sadece bir ön açıklamadır. Şimdilik ayrıntılara girmeden özetle bazı şeyleri anlatmayı uygun bulduk.

1- E.Öz tüm yazdıklarında ve söylediklerinde; Deniz, Yusuf, Hüseyin, özellikle de Deniz'in en yakın arkadaşı ve sırdaşı gibi bir izlenim ve imaj yaratmaktadır ve bu tavrı E.Öz'ün kişiliğini yakından bilenler için ne yabancı ne şaşırtıcıdır. Üç arkadaşın en yakınlarının kimler olduğu çok iyi bilinir ve bunu E.Öz de çok iyi bilir!

2- Eğer kararlı bir tutumun ifadesi olarak doğru bulunan bir tutum hayata geçirilmeye çalışılsa ve zehir olayı gündeme gelse idi (ki yazarın anlatımına göre Denizler açısından da yanlış bir anlayış görülmediği için) Deniz bunu ilkin her şeylerini paylaştığı dava arkadaşlarına rahatça açardı ve doğru bulduğu tavrın doğal sonucu da bu olurdu. O günleri en yakınlarında yaşayan ve paylaşan ve birbirlerinin her şeyini bilen arkadaşlarının da biraz geç de olsa anlatacakları şeyler vardır! Şu kadarını söyleyeyim E.Öz'ün bu tavrı tiksinti yaratmıştır!

3- E.Öz 12 Mart ve sonrasında benzer spekülatif şeyleri bolca söylemiştir. Özellikle Mamak'ta yatan her davadan kişiler E.Öz'ün ilginç kişiliğini çok iyi bilirler ama hiç olmazsa söz konusu ilginç açıklama NOKTA'da yayınlandığı için bazı örnekler anlatalım: E.Öz cezaevinden çıktıktan sonra sansasyonel(!) açıklamalarını sürdürmüş, örneğin o dönem Mamak'ta yatan TİİKP/ Aydınlık Şafak davasından olanların açlık grevlerinde yemek yedikleri, pek çok tutuklu parasızken onların büyük meblağlarda para yakalattıkları vs.vs. ve E.Öz'ün açıklamasının yayınladığı NOKTA DERGİSİ'nin yayın sorumlularından İpek Çalışlar da o tarihte TİİKP davasında yargılanmıştır, keza eşi Oral Çalışlar da.. O tarihlerde (1974), E.Öz Halkçı Gazetesi'ne gelmiş (Rüzgârlı Sokak Fazilet Han) ve bu tür haberleri yaydığı gerekçesiyle o tarihte Nuri Çolakoğlu'nun eşi olan Sezi Çolakoğlu tarafından azarlanarak kovulmuştur.

Nuri Çolakoğlu, o günlerde cezaevindedir ve TİİKP davasında yargılanmaktadır. Sezi Çolakoğlu da Halkçı Gazetesi köşe yazarlarındandır. (Bu olayın yakın tanıklarından biri de Ozan Ahmed Arif'tir.) Sanırım, Noktâ Dergisi yayın sorumlularından İpek Çalışlar bu olayı unutmamıştır. Ve bizim verdiğimiz cevaba karşı da sorumluluk duyacağı inancındayız! Yine Aydınlık Davasından o tarihte yargılananların E.Öz'ün yazar ve insani kişiliği ile ilgili yazdıkları gazete sütunlarında yaşamaktadır ve NOKTA çalışanlarının bir bölümü bu olaylara hiç de yabancı değildir. E.Öz'ün bu tip açıklamaların ardındaki ruh halinin tıptaki deyimini ve teşhisini uzmanlara ve okuyucuların takdirine bırakıyorum! E.Öz'ü bilen bilir!

4- Röportajda sözü edilen hukukçuların hemen hepsi bugün hayattadır. Halit Çelenk, Niyazi Ağırnaslı, Zeki Oruç Erel ve Mükerrem ağabeyler anılar kadar, E.Öz'ün sözünü ettiği olayın da yakın tanıklarından biridir. Ve hepsi birer onur anıtı olan bu değerli hukukçuların şimdiye dek anlattıkları, yazdıkları dahi E.Öz'ün büyük (!) açıklamasını yalanlamaktadır.

5- Teslimiyet romanları ve öykülerinin kahramanı E.Öz'ün yaptığı tek olumlu şeylerden biri de en zor günlerin erdem anıtı haline gelmişlerin anılarını yazmasıdır ama E.Öz'ün burada duyduğu asıl olarak yazar sorumluluğu değil ticari kayguları ve şöhret hevesidir! Muhabir soruyor E.Öz'e: "Neden? (göndermedin)" diye. E.Öz "Karar her an değişebilirdi, ölüm cezaları başka cezalara dönüşebilirdi..." vs. demektedir. Peki, zehir ne zaman kullanılacaktır? E.Öz'e göre "hükmün infaz anında".. Bu noktaya gelmiş bir infazın nasıl sonuçlanacağını açıklamaya gerek bile yok! Zehir senaryosu E.Öz'ün ilginç kişiliğinin başarısız ve ilkel bir öyküsüdür! Ve bu tür ifşaatlar bir miktar da şöhret sağlar insana ama tarihe ve insanlığa karşı sorumluluğu olan onurlu bir yazarın yolu bu olmasa gerek!

★

Tutuklu ve Hükümlü ailelerinin birlik, dayanışma ve mücadeleleri İnsan Hakları Derneği'nin doğuşunun temeli oldu. Aileler topluca SHP Kurultayı'nda görülüyorlar.

İnsan Hakları Derneği'nin tüzüğü onaylandı

"İnsan Hakları Derneği (İHD), 17 Temmuz 1986 günü, insan haklarına sahip çıkma, ihlallerine karşı durma, kazanılmış hakları koruma ve geliştirme ve bu konudaki sorunları çözme yolunda çaba harcama gereğine inandıklarını bildiren 98 kişi tarafından kurulmuş ve çalışmalarına başlamıştır."

Bu cümle İHD'nin çalışma programının başında yer alıyor. Belirtilen tarihte çalışmalarına başlayan dernek,tüzüğünün kabulü için İçişleri Bakanlığı'na yapmış olduğu üçüncü başvurusundan dört ay sonra olumlu cevap aldı ve tüzüğü onaylanmış oldu.

Zaten ülkemizde pek değeri olmayan insan hak ve özgürlüklerinin varolan kırıntıları da sık sık askıya alınabilmekte ya da tümden ortadan kaldırılabilmektedir. "Toplumun hak ve özgürlükleri" adına bireylerin hak ve özgürlüklerine el konulabilmekte, toplumda özgürlüklerine el atılmamış çok az birey bulunmaktadır.

Halkın 'seçtiği' hükümetler azledilmekte, partileri kapatılmakta - işçi sınıfı için partileşme hakkı zaten yok- her türlü demokratik hakkı ortadan kaldırılmaktadır. Yine toplumun büyük bir kesimini kapsayan mesleki ve ekonomik örgütleri kapatılmakta, ekonomik mücadele hakları ellerinden alınmaktadır.

Ulusal haklar yok edilmekte, cinsel sömürü daha da artmaktadır.

Giderek yaşama hakkına el uzatılmakta, idam sehpaları işletilmeye başlatılmakta, binlerce insan işkencelerden geçirilmektedir. Sadece 12 Eylül'den bu yana işkencede ve cezaevlerinde can verenlerin sayısı 100'ü aşmaktadır. Bütün ekonomik ve sosyal yatırımlar durdurulmuş senelerce cezaevleri ve karakol inşaatlarından başka yatırım yapılmamıştır. Bu arada onbinlerce insan koğuşturmalara uğramakta, işkencelerden geçirilmekte, cezaevlerine kapasitenin kat kat üstünde insan doldurulmaktadır. Bu da yaşam koşullarının iyice kötüleşmesine yol açmaktadır. Tutuklu ve hükümlüler pişmanlık getirmeye, düzenin isteğine uygun uysal robotlar haline getirilmeye çalışılmaktadır. Tutuklu ve hükümlülerin cezaevleri yönetimlerinin bu çabalarına direnmelerine de sert saldırılarla karşılık verilmektedir. Bu saldırılar ve açlık grevleri sonucu onlarca devrimci can vermiştir. Diyarbakır Cezaevi'nde kitle katliamına varan operasyonlar gerçekleştirilmiştir. Sayıları onbinleri aşan tutuklu ve hükümlü yakınları da tüm bu olaylardan direkt etkilenmektedir. Bugün tutuklu ve hükümlüler ve bunların yakınları da tüm bu olaylardan doğrudan etkilenmekte, ciddi bir sosyal sorun haline gelmektedir.

İşte İnsan Hakları Derneği, çocukları, eşleri, kardeşleri, cezaevlerinde, emniyetin hücrelerinde olan, aynı duyguları paylaşan insanların yıllar süren cezaevi kapılarındaki birlikteliklerinden doğdu. Bu insanlar ortak duygularla yakınlarının insan onurunu korumak için yaptıkları direnişlere destek olarak, haksızlığa uğradıklarında gruplar halinde yetkililere başvurarak çağdışı uygulamaların sorumlularına karşı baskı unsuru olmaya çalıştılar ve bunda bir ölçüde başarıya ulaşarak cezaevlerinde, işkenceler-

"bize destek olmak demek insan hak ve özgürlüklerine sahip çıkmak, savunmak demektir."

İnsan Hakları Derneği İstanbul Temsilciliğinden Emil Galip Sandalcı ile bir söyleşi

Emil Galip SANDALCI

Yeni Öncü: Sözümüze başlarken, engelleri aşarak kuruluşunu tamamlayan derneğinizi bu kuruluş çalışmalarında emeği geçen kişilerden biri olarak şahsınızda kutlamak istiyoruz.

Bize İnsan Hakları Derneği'nin kuruluş amacını açıklar mısınız?

Sandalcı: Derneğimizin değişikliğe uğramış son tüzüğüne göre bir cümleyle özetlemek gerekirse tek ve belirli amacı; İnsan hak ve özgürlükleri konusunda çalışmalar yapmaktır. Tüzüğümüzü İçişleri Bakanlığı'na yaz ayları içerisinde verdiğimizde daha geniş bir şekilde belirlemiştik: Fakat aylarca bekletildikten sonra bakanlık tarafından iki kere reddedildi. Her ikisinde de tek bir şey üzerinde duruyorlardı: Amaçlarımızın, devletin faaliyet alanlarını aşacak kadar geniş bulunduğu; bunları da bizim yapmaya hakkımızın olmadığı gerekçesi.

deki yakınlarına destek oldular. Ancak bu destek cılız, etkisiz ve az olduğundan daha sıkı örgütlenme ve daha geniş bir destek sağlama ihtiyacıyla yıllar sonra dernekleşme kararı aldılar.

Gerek insan hakları ihlallerinde cezaevlerindeki olayların bütün çıplaklığıyla öne çıkması, gerek derneğin temellerinin cezaevleri kapılarında atılmaya başlanması, derneğin faaliyetlerinin daralmasına neden olabilmektedir.

Merkezi Ankara'da olan derneğin İstanbul, İzmir ve Adana'da temsilcilikleri bulunuyor. Değişik etkinlikler içinde bulunan dernek, çeşitli paneller, sempozyumlar, sergiler, dayanışma günleri tertiplemiş, cezaevleri ve gözaltında kaybolanlarla ilgili kapsamlı bir araştırma yapmış, bunun basın kanalıyla kamuoyuna duyulmasını sağlayarak geniş bir etki yarattı. Ancak faaliyetleri tutuklu ve hükümlü sorunlarını pek aşamamakta bu alanda bile yeterli olamamaktadır.

İHD, Tüzüğünün onaylanmasından sonra çeşitli illerde şubeler açabilecek ve kongresini yapabilme olanağı bulabilecek. Örgütlenmesindeki gelişmelere bağlı olarak tutuklu ve hükümlülerin sorunlarına daha yaygın destek olabilmenin dışında insan haklarını ilgilendiren diğer konulara da eğilebilme şansı bulacaktır.

İnsan hak ve özgürlüklerinden yana olan herkes bu derneği desteklemeli, üye olmalı, bağışlarıyla güçlendirmeli, etkinliklerine katılmalı çalışmalarında görev almalıdır. Unutulmamalıdır ki ağır baskı koşulları altında ilk kitlesel muhalefet sesleri arasında İHD'nin ve onu oluşturan ana, baba, eş ve kardeşlerin sesleri yer almıştır. Bu sesi hep gür tutmak, insan hak ve özgürlüklerine uzanan ellerin önünde kalın bir duvar örmek bir insanlık görevidir. Bu aynı zamanda birey olarak hak ve özgürlüklerimize sahip çıkma bilincimizin ne denli geliştiğinin bir göstergesidir.

YENİ ÖNCÜ bu bilinçle okurlarını İnsan Hakları Derneği'ne destek olmaya çağırıyor. Bundan böyle dergi sayfalarımızda derneğe ve çalışmalarına sık sık yer ayıracağız. İlk olarak da derneğin İstanbul kurucularından gazeteci-yazar Emil Galip Sandalcı'yla yaptığımız bir söyleşi yayınlıyoruz.

yeni öncü

Bunun üzerine biz tüzüğümüzün amacını değiştirmeden kısaca özetledik. Kısaca söylemek gerekirse, çağdaş hak ve özgürlüklerin günlük yaşama geçirilmesi için çaba harcamak.

Yeni Öncü: Ülkemiz insan haklarının en fazla çiğnendiği ülkelerden biri. Bu durum İHD'nin kuruluşunu zorunlu hale getirmiş ve aynı zamanda ta başından birçok düşman edinmesine de neden olabilecektir. Bu konuda ne düşünüyorsunuz? Kuruluşunuzun gecikmesinde bunun etkisi olmuş mudur?

Sandalcı: Şöyle diyeyim: İHD'yi Türkiye'de savunmak gerçekten bir zorunluluktu. İnsan hakları ve özgürlükleri Türkiye'de devamlı ihlale uğramaktadır. Çok daha evvelden çok daha iyi bir şekilde korunması gerekirdi. Hem de derneklerimizden önce, anayasamızla, yasalarımızla, anayasal kuruluşlarımızla korunması, İHD ve benzer derneklerin de bu kurumların destekçileri olması gerekmekteydi. Fakat Türkiye'de insan hak ve özgürlükleri o kadar uzun süreden beri ve bilhassa bu son yıllarda o kadar yoğun bir şekilde ihlale ve baskıya uğramış, ortadan kaldırılmıştır ki, böyle bir dernek olduğundan, olabileceğinden de fazla önem kazanmakta ve varlığıyla zorunlu hale gelmektedir. Böyle bir derneğin kurulması keşke daha önceki yıllarda mümkün olsaydı. Fakat yasal olanak yoktu. Kuruluşumuzdan bu yana aylar geçmiş olmasına rağmen -Temmuz' da kurulmuştu ki çalışmalar da aşağı yukarı altı ay kadar sürmüştü. Demek ki bu işe başlayalı bir yıl kadar olmuş-98 kurucu üyenin son altı ay içerisinde derneğin tüzüğü ile ilgili müracaatlar nedeniyle kullandıkları imza sayısı aşağı yukarı beş bini buluyor. Bu sadece burada kalan kırtasiyeyi gösteriyor. Çeşitli bürokratik ve kırtasiye engelini aşmak zorunda kalıyoruz. Bir panel yapacaksınız; emniyete soracaksınız, olağanüstü hal bürosuna soracaksınız, dernekler masasına, siyasi şubeye soracaksınız, müsaade alacaksınız vb. Yani dernek olarak faaliyet göstermek Türkiye'de mevcut dernekler yasası karşısında çok zor. Zaten bu da genel bir politika. Derneklerin işleyememesi, demokratik etkinliklerini, faaliyetlerini, fonksiyonlarını yerine getirmemesi için hazırlanmış bir dernekler yasası karşısında hareket etmek zorundayız. Bu da bir gerçek. Sorunuzun devamı neydi?

Yeni Öncü: Kuruluşunuzun gecikmesinde düşmanlarınızın rolü olmuş mudur?

Sandalcı: İnsan hakları ve özgürlükleriyle uğraşan ve savunmaya soyunan kişi yahut kuruluşlar her zaman birtakım düşmanlarla karşı karşıyadır. Türkiye'de en pahalı ve tehlikeli işlerden biri; hangi alanda olursa olsun, sanatta, edebiyatta, bürokrasi içerisinde hak ve özgürlüklerin savunucusu ve gerçeğin arayıcısı olmaktır. Onun için böylesine bir dernekle ortaya çıkıldığı zaman da bu derneğe rahmet okumayacak pek çok çevre vardır. Bazı gerçeklerin ortaya çıkmasını istemeyen ve bundan ürken, karanlıklarda iş görmüş ve ülkeye büyük zararlar vermekte olan pek çok güç vardır. Bunların ortaya çıkarılması, araştırılması, insan haklarının ve özgürlüklerinin savunulmaya kalkınması her zaman açıkça veya el altından engellenmektedir bu güçler tarafından.

Yeni Öncü: Yine insan haklarının bolca çiğnendiği bir ülke olarak derneğinizin dostu da çok olacaktır. Çalışmalarınızda ve üye kayıtlarınızda bu doğrulandı mı? Yani çalışmalarınız sırasında yurt içi ve yurt dışında kişi ve kurumlardan yeterince ilgi ve destek gördünüz mü?

Sandalcı: Şu anda kesin cevap vermek olanaksız. Şu ana kadar dernek 'dernek' anlamında tüzüğü kabul edilmiş tam bir resmiyet kazanmış değil. Ancak şimdi -üçüncü müracaatımızdan sonra- kabul edilirse bundan böyle çeşitli şehirlerde şubelerimizi açarak örgütlenmelere gidebilecek ve üye kaydedebileceğiz. Şimdiye kadar 98 kurucu üyeyi iki katına çıkartmanın ötesinde fazladan üye kaydına gitmedik. İstanbul, İzmir, Ankara ve Adana'da gayrıresmi olarak kendi içimizden örgütlendik, bir takım faaliyetlerde bulunduk; sergiler, paneller, para getirici etkinlikler, sempozyumlar düzenledik ama bütün bunlar gayrı resmi bir gayretle oldu. Ancak bundan sonra şubeler açarak, şubelere para aktararak bir an evvel bir genel kurula giderek örgütlenmemizi güçlendireceğiz ve üye kaydına hız vereceğiz.

Bu arada ilgiyi her zaman gördük; çeşitli kişi ve çevrelerden, gerek yurt içinden gerek yurt dışından gerekse yurt dışındaki Türklerden, gerek yurt dışındaki benzer örgütlerden sempatik mesajlar, haberler aldık. Dernek içeride ve dışarıda iyi bir etki yarattı. İHD'nin insan hakları ve özgürlükleri savunma ve koruma yolunda etkin bir hale gelmesi de bu desteğe bağlı. Yurt dışından destek manevi alanda oldu. Önce de dediğim gibi zaten organik ve maddi bir ilişkiye girmek mevcut yasalar içerisinde söz konusu olamaz. Bu kadarı da bize yeter zaten. Bizim varlığımız dünya kamuoyunda belirli çevrelerde bilhassa insan hakları ve özgürlükleriyle açık olarak uğraşan örgütler ve ülkelerde gayet iyi biliniyor. Bu da iyi bir şey tabii. Bu tür destekler ülkemizdeki baskılara karşılık denge unsuru oluyor.

Yeni Öncü: Türkiye'de insan hakları denilince akla ilk gelen işkence ve cezaevlerindeki baskılar oluyor. Hiç şüphesiz bunun böyle olmasının haklı nedenleri var. İşkence görenler, tutuklular, tutuklu yakınları sosyal bir olay haline gelmiş bulunuyor. Bu durum faaliyetinizin sınırlı bir alanda tıkanıp kalması tehlikesini doğurmuyor mu?

Sandalcı: "Tehlike" demeyeyim ama bu önemli bir nokta. Elbette ki bunlar önde gelen, ön planda ve birinci derecede olaylar. Bu durumda doğal olarak birtakım etkinliklerin veya çalışmaların bu yöne doğrultulması doğal. Ama dediğimiz gibi bu diğer alanlardaki faaliyetleri bir çeşit ikinci dereceye atmak veya kısa bir süre için de olsa dondurmak anlamına gelmez. Bütün sorunlara eğilebilmek güçlenmek meselesidir. Bu dernek insan hak ve özgürlüklerinin bir yanıyla uğraşırken, öteki yönüyle uğraşmaz

diye bir şey yok. Yeter ki yeterince ciddiyet, yeterince örgütlenme olsun. Bu olduktan sonra bir tarafta bunlarla uğraşırken öte yandan da çevre sorunlarından tutun da daha başka her çeşit insan hak ve özgürlüklerini ilgilendiren konulara değinmemiz mümkün olabilir. Bugünün kuruluş döneminde, yeterince olgunlaşmamış döneminde elbette işkence ve cezaevlerindeki baskılar ön plana çıkar. Çıkması da doğaldır zaten. Türkiye'de kanımca her şeyden evvel işkence denen rezaletin ülkede resmen varlığının açık yüreklilikle kabul edilmesi ve resmen de otoriteler tarafından, devlet tarafından, hükümet tarafından reddedilmesi tasfiye edilmesi gerekir. Bunlar yapılmadıkça, "Biz işkenceyi kovuşturuyoruz, falanca polisler işkence yaptıkları için mahkum oldular, filancılar beraat etti" gibi savsaklayıcı beyanatlar hiçbir iyi niyeti göstermez. Türkiye'de işkence her zaman vardır ve gitgide de yaygınlaşmakta bir politika olarak yurt çapında iktidar politikası olarak uygulanmaktadır. Son yıllarda da çok daha fazla uygulanmıştır.

Yeni Öncü: Ülkemizde insan haklarını ilgilendiren o kadar çok konu var ki, sağlık sorunlarından, eğitim sorununa, ekonomik çöküntü ve sefaletin artmasından işsizliğe, iş kazalarına kadar sayısız soruna çalışma programınızda da kısaca değinilmiş. İçinde bulunduğumuz dönemde tutuklu ve hükümlüler, işkence görenler büyük bir kesimi etkiliyorsa da toplumumuzun büyük bir kesimi bu durumdan etkilenmiyor, hatta "bir zamanlar yaptıkları yaramazlıkların cezasını çeken ve bu cezaları hak etmiş bulunan" kişiler olarak değerlendirilmekte. Bu kitlelerin bu derneğinize sempati duyması, desteklemesi ve çalışmalarınıza güç vermesi için faaliyetinizi değişik alanlara kaydırmanızı gerektiriyor. Örneğin basına yansıyan şu son olaylar derneğinizin faaliyet alanına giriyor mu?

-Köylerde arama gerekçesiyle yoğun baskılar uygulanmakta,

İnsan Hakları Derneği Kurucuları işçilerle birlikte.

-Savaş kışkırtıcılığı yapılmakta, halkımız bilinmedik maceralara sürüklenmeye çalışılmakta,

-Binlerce köylü oradan oraya göçe zorlanmakta, köy ve insan isimleri zorla değiştirilmekte,

-Ekonomik kararların kapatılması için ihraç edilemeyen radyasyonlu kanserojenli maddelerin kullanımı teşvik edilmektedir.

Bu maddeleri artırmak hiç de zor değil. Peki siz dernek olarak bu sorunlar karşısında neler yapabilirsiniz?

Sandalcı: Bugünkü haliyle bu sorunlar karşısında dernek olarak çok fazla bir şey yapmak olanaklı değil. Zaten bunlar çok geniş, güçlü bir muhalefet partisinin bütün programını işgal edecek veya basının büyük bir çoğunluğunu uzun süre işgal edecek kadar önemli ve güçlü sorunlar. Bizim çalışmalarımız bir dernek olarak bütün bunları birer politika olarak araştırmak, halletmek ve incelemekten çok bunların günlük yaşama intikalinde ortaya çıkacak olan haksızlıkları izlemek şeklinde olabilir. Yani geniş bir uygulamayı çok genel anlamda eleştirmek bir parti gibi bir basın gibi eleştirmek yerine bunların uygulanmasında ortaya çıkacak olan olayların üzerine gitmek ve burada zedelenen hak ve özgürlüklerin yerine getirilmesine çalışır. Bu konularda insan haklarının ve özgürlüklerinin günlük yaşama geçirilmesi için bir siyasi parti havasında ya da basının fonksiyonlarına soyunarak değil, tek tek ihlallerin üzerine giderek kamuoyunu uyarır.

Yeni Öncü: Dergimiz aracılığıyla gerek yurt içi, gerekse yurt dışı kamuoyuna iletilmek üzere bir mesajınız var mı?

Sandalcı: Bize destek olmalarını istemekten başka bir şey yok Aslında bize destek olmak demek insan hak ve özgürlüklerine sahip çıkmak, savunmak demektir.

Yeni Öncü: Dergimiz mücadelenizde başarılar diliyor, teşekkür ediyor.

Sandalcı: Biz de Yeni Öncü'ye teşekkür ediyoruz.

Dünya'dan

Kerim KOSOVA/F.ALMANYA

F.Almanya'da 12-25 Mayıs tarihlerinde başlayacak olan ve dört hafta sürecek olan, toplum iradesine karşı yeniden gerçekleştirilmek istenen yeni bir resmi halk sayımı yapılıyor. F.Almanya'da günün en çok tartışılan konusunu bu oluşturuyor. Değişik çevreler nüfus sayımına değişik zeminlerde tepkilerini dile getiriyorlar. Özellikle Yeşiller'in önderliğinde uygulamaya karşı birçok boykot eylemleri gerçekleştirildi.

F.Almanya'da en son 1970 yılında yapılan halk sayımından sonra, 1983'te yeniden yapılmak istenen halk sayımı geniş kesimlerin gösterdiği tepki üzerine gerçekleştirilememişti. F.Almanya hükümeti, 1983'te tepki gören birçok soruyu, 1987 halk sayımında kullanılacak olan soru formlarından çıkarttığını belirterek yeniden bir halk sayımı girişiminde bulunuyor. Federal Hükümet'e göre bu sayımın nedenini, daha resmi bilgiler temelinde, daha kapsamlı planlamalar (örneğin imâr iskân planlamaları gibi) yapılabilmesi mantığı oluşturuyor. Oysa hükümet böylesi bir sayıma gerek kalmadan bu tür planlamaların yapılabileceğini çok iyi biliyor. Gerekçenin böyle olduğu iddia edilse de amaç başkadır ve bunun nedenlerini de şöyle sıralayabiliriz:

-Toplum yaşamının bütün kesitleri modern elektronik beyin teknolojisi ile kayda geçirilecek ve böylelikle denetlemede ortaya çıkan aksaklıklar giderilmiş olacak.

-Halk sayımı ile birlikte bireye ait tüm bilgiler tek merkezde toplanmak isteniyor.

-Nüfus sayımı, siyasal-toplumsal ve ekonomik alanda hükümetin kararlarını meşrulaştırma yolunda kullanılacak,

-Bu nüfus sayımı ile birlikte yabancılara karşı yeni sindirme politikaları geliştirilecek,

-Toplumda var olan tüm 'karanlık köşeler' ortaya çıkarılacak,

-Geçtiğimiz aydan itibaren yürürlüğe giren elektronik beyin tarafından okunabilen 'yeni kimlik kartları' ve yine bu yıl çıkarılması düşünülen 'güvenlik yasaları' için, halk sayımı sonuçları veri alınacak,

-...Ve nüfus sayımının en önemli nedeni toplumu "disiplinize' etmeyi hedeflemektedir.

Uygulanmak istenen böylesi bir planlamaya karşı değişik kentlerde değişik etkinlikler geliştiriliyor. Bu etkinliklerin en başında yüzde 10'luk bir boykot örgütlendirilmesi geliyor. Böylesi bir boykot her şeyden önce halk sayımı tasarısını suya düşürecek ve yeniden yapılmasını gündeme getirebilecek.

Bu etkinliklerin önderliğini Yeşiller oluşturuyor.

Dergimizin Yeşiller Milletvekili Jutta Oesterle-Schwerin ile yaptığı röportajı sunuyoruz.

Jutta Oesterle-Schwerin,

YENİ ÖNCÜ: Sayın OESTERLE- SCHWERİN, Federal hükümet mayıs ayında halk sayımı yapmak için, ikinci girişiminde bulunuyor. Bu konuda 83 ile 87 yılları arasındaki farklılıkları açıklar mısınız?

OESTERLE-SCHWERİN: Bu seferki halk sayımı, hükümetin de belirttiği gibi 715 milyon marklık bir harcamayla gerçekleşebilecektir. 83'te ise 317 milyon mark olarak hesaplanmıştır. Yani bu girişim çok daha pahalıya mal olacaktır. Şimdiki sayımda tam doğum tarihi yerine, sadece doğum yılı ve o yılın ilk mi yoksa ikinci yarısı mı olduğu sorulacaktır. Verilen soru formlarında, sadece yabancı veya Alman şeklinde işaretlenmeyecek, Alman, Türk, İtalyan vs. olduğu belirtilecek. Kimlik yoklamasında, 83'te planlanan halk sayımı ile şimdiki arasında büyük fark yoktur. İsim, adres ve form numarası birlikte kompütüre kaydedilecektir. Yani isim, adres formundaki numarayla, diğer soru formundaki numara aynıdır. Bu anlamda da formun kime ait olduğu kolayca tespit edilebilecektir. Bu formlardaki numaralar, halk sayımı kanununun 4. maddesine göre bilgisayar tarafından işleme tabi tutulabilecektir. Bu vesileyle yeniden kimlik yoklaması her zaman mümkündür. Bu anlamda da şimdiki yapılacak olan halk sa-

Jutta Oesterle-Schwerin, 45 yaşında, Kudüs doğumlu ve serbest mimarlık yapıyor. 60'lı yıllarda atom karşıtı ve öğrenci hareketlerinde aktif yer aldı. Ulm kentinde kadın hareketi ve halk girişimlerinde önemli görevler üstlendi. 75-79 yıllarında Ulm Belediye Meclisi'nde SPD adına yer aldı. Bugün kendisinin de belirttiği gibi, başlangıcından bu yana kendi politik düşüncesinin savunucusu olan Yeşiller Hareketi içinde 1983 yılından beri yer almaktadır. SPD'den ayrılmasının en önemli nedenini, BPD'nin, 1980'de NATO'nun silahlanma kararını onaylaması oluşturuyor. 1984'den 87 Ocağına kadar Ulm Şehir Meclisi'nde Yeşiller'in savunucusu oldu. Şubat 1987'den beri Bonn'daki Federal Meclis'te Yeşiller'in milletvekilliğini yapıyor.

F.Almanya'da Nüfus Sayımı: Volkszaelung

Jutta Oesterle-Schwerin

Röportaj:Kerim KOSOVA

yımı 83'e nazaran bir farklılık göstermemektedir.

YENİ ÖNCÜ: Yeşiller bu halk sayımına sadece "bilgilerin korunması" sorunu nedeniyle mi karşı çıkıyor, yoksa başka nedenler de mi var?

OESTERLE-SCHWERİN: Evet, bir taraftan bu halk sayımını gereksiz, diğer taraftan politik olarak tehlikeli görüyoruz. 1970'de yapılan son halk sayımında edinilen bilgiler daha akıllı bir planlamaya yol açmamıştır. Kamu ulaşım araçları sistematik olarak yok edilirken, bireysel ulaşım teşvik edilmiştir. Bu ise insanın ve doğanın zararınadır. İnsanların içlerinde kendilerini iyi hissetmedikleri dev gettolar oluşturulmuştur. 70'li yılların bilgileri işsizliği de önleyememiştir. İstatistik bilgilerle her türlü yanlış karar ve politika haklı gösterilmeye çalışılmıştır.

Biz Yeşiller olarak planlamayı zorunlu kılan bilgilerin toplanmasına karşı değiliz. Fakat bu işlem bölgesel ve gönüllülük temelinde yapılmalıdır. Bir mahallenin vatandaşları nerede bir oyun alanının veya nerede bir bisiklet yolunun olmadığını bilmiyorlar mı? Belediyenin şehir planı işlemine vatandaşların katılımı, kanımıza göre bazı olumsuzlukların ortadan kaldırılmasında, merkezi ve ülke çapında yapılan bilgi toplama işlemlerinden daha etkilidir. Nerede hangi konutun veya çocuk bahçesinin yapılacağına, Wiesbaden'deki Kompütürler değil bizzat yöre halkı karar vermelidir.

YENİ ÖNCÜ: Halk sayımına karşı protestoyu anlamlı buluyor musunuz? Devlet makamları istediklerini nasıl olsa yapmayacaklar mı?

OESTERLE-SCHWERİN: Bu durumda bizler aşağıda istediğimizi yaparken onlar da üstte istediklerini yapacaklardır. Zira %5'lik halk sayımını boykot oranı, bu geniş çaplı bilgi toplama işlemini felce uğratacaktır. Bu yüzden devlet boykot hareketine karşı azgınlaşmıştır. Reklam bütçesini iki katına çıkararak, boykotçuları çeşitli cezalarla tehdit etmektedir.

YENİ ÖNCÜ: Boykotun, ger-

VOLKSZÄHLUNG 87

çekten tehlike boyutu nedir?

OESTERLE- SCHWERİN: Gerçek olarak bilgi vermemek sadece kanuna karşı gelmekle çakışır. Bunu yanlış park etme ile mukayese edebilirsiniz. Avukatlar bu cezanın (boykot) 200 ile 500 mark civarında olabileceğini tahmin etmektedirler. Bu halk sayımını ne kadar çok kişi boykot ederse, makamların bu olayların üstesinden gelmesi o kadar zorlaşacaktır. Çünkü herkes için ayrı bir dava açılması gerekmektedir. Çalışmalarımız makamları bu para cezası ile uğraştırma yolunda olacaktır ki bu davaların üstesinden gelmek olanaksız olsun.

YENİ ÖNCÜ: Somut olarak boykot nasıl olmalı?

OESTERLE- SCHWERİN: 12 ile 25 Mayıs arasında kapının zili çalınınca gelecek olan tahminen sütçü olmayacaktır. Kadın veya erkek sayımcıya kapı açılabilir, fakat evin içine sokulmamalıdır. İsim veya adres düşünmeden söylenebilir, çünkü bunu sayımcı da bilmektedir. Bunun dışında başka bilgiler, hele komşular hakkında bilgiler verilmemelidir. Sayımcıya formları kendinizin dolduracağınızı ve yöresel makama yollayacağınızı bildirin. Ondan sonra üstündeki numarayı keserek, yöresel halksayımını boykot giriş imleri tarafından oluşturulan merkezlerine getiriniz. Burada bu formlar sayılarak kaç kişinin boykota katıldığı tespit edilecektir.

YENİ ÖNCÜ: Yabancılar açısından bu boykota katılmak daha tehlikeli değil midir?

OESTERLE- SCHWERİN: Maalesef öyle. Yabancılar açısından boykot etmek bir Alman'a oranla daha da sorunsaldır. Yabancılar, oturma müsaadesi, süresiz oturma müsaadesi, oturma hakkı, vs. gibi değişik oturma statülerine sahiptirler. Oturma hakkına veya AET Kartına sahip olanlar, Almanlar gibi bu boykota katılabilirler. Onlar da bizim gibi zorunlu para cezasına çarptırılacaktırlar. İlticacılara özel durumlarda tavsiye edilebilir. Süresiz oturma müsaadesine sahip olanlar, boykot ettiklerinde, ileride oturma hakkı için müracaat ettiklerinde, makamlar sorun çıkarabilir. Sınırlı oturma iznine veya yabancılar pasaportuna sahip olanlar boykot etmemelidirler. Yoksa bu hakları ellerinden alınabilir. İltica dilekçesi verenler de boykota katılmamalıdırlar. Toplama kamplarındaki ilticacılar da boykota katılmamalıdırlar, aksi takdirde Alman yasalarına karşı geldiklerinden ötürü, iltica sonucunu etkileyebilir.

YENİ ÖNCÜ: Sayın Oesterle-Schwerin bu röportajınız için YENİ ÖNCÜ adına teşekkür ederim.

★

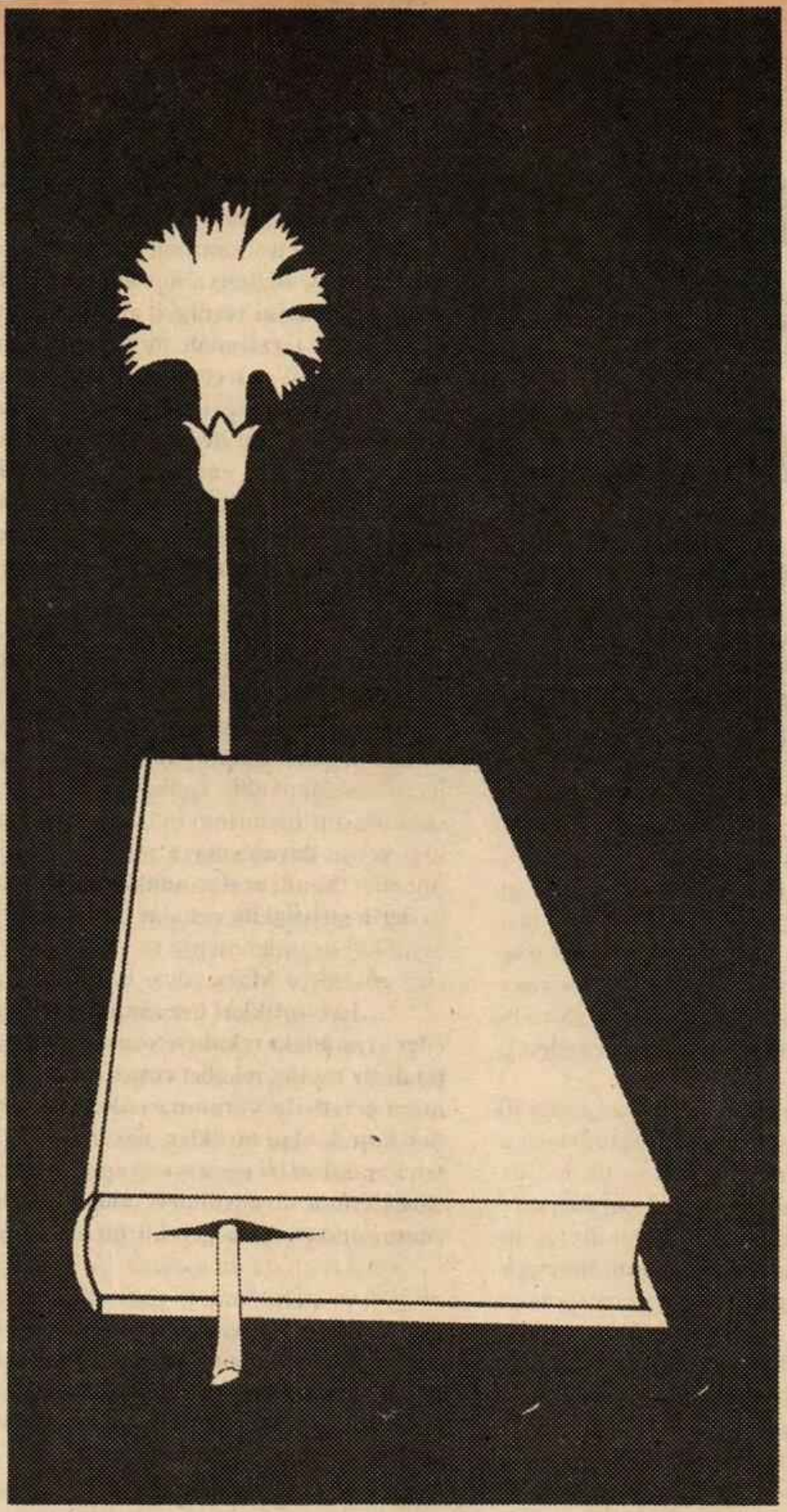

Sosyalizmin Sorunları

İŞÇİ HAREKETİ VE SINIF SENDİKACILIĞI

Seçkin KIR

Sınıf ve kitle sendikacılığı nitelemesındeki **sınıf** ve **kitle** kavramları arasındaki bütünlüğün anlaşılması, sendikal hareketin anlaşılmasında büyük önem taşıyor. İşçi sınıfının sendikal hareketini ise en genel anlamda işçi sınıfı hareketinden ayırmak olası değil. Şöyle söylemek de mümkün: İşçi sınıfının çeşitli örgütlenme biçimlerinin gelişim tarihi, işçi sınıfı hareketinin her dönemde karşılaştığı sorunların temel bölümünü içine alır. İşte bu nedenle işçi sınıfının sendikal örgütlenmesinin gelişimini, işçi sınıfı hareketinin temel sorunlarıyla ilişkileri içinde incelemek gerekir. Ancak şunu da unutmamak gerekiyor: İşçi sınıfı hareketi tarihinin temel sorunları bütün ülkeler için ortak bir nitelik taşımalarına rağmen, her ülkede işçi sınıfı hareketinin geçirdiği somut tarihsel aşamalar temel sorunların o ülkede aldığı özel biçimler açısından değerlendirilebilir.

İşçi sınıfı hareketinin gelişimi boyunca geçtiği ilk aşamalardan biri sanayi devrimi ile birlikte başlayanıdır. Bu aşamada, işçi sınıfı hareketi ve ilk işçi örgütlenmelerinin oluşumu, değişik nesnel koşulların etkisinde kaldı. Sanayi devrimi, emeğini geri üretim biçimleri içinde kullanan emekçileri **işçileştirdi.** Bu emekçilerin bir bölümü, olduğu gibi en ağır el emeğini gerektiren yeni işkollarında çalışmaya başlarlarken, önemli bir bölümü de birçok ülkede, eski küçük işletmelerde çalışmaya devam ettiler. Ancak bu işletmelerin sahibi artık kapitalistlerdi.

Sanayi devriminin bu birinci döneminde, işçi sınıfının gelişmesinin belirleyici yönü, yoksullaşan küçük üreticilerin kendisine eklenmesi oldu. Başka bir deyişle, işçi sınıfı bu dönemde **enine doğru, yatay** bir gelişme içindeydi. Sayıca hızla artan proleterler, çeşitli işkollarında ve zanaatçı üretim dallarında oldukça dağınık durumdaydılar. İşçilerin kapitalistlere karşı ilk direnişleri ve ilk işçi birleşmeleri bu dönemde ortaya çıktı. Trade unions denilen ilk **meslek birlikleri** bu dönemde doğdu. Ancak bu birleşmelerin temelinde dağılma halindeki bireysel, zanaatçı üretimi içinde edinilen meslekleri **korumak** yatıyordu. Birçok ülkede ilk işçi birlikleri bu nedenle zanaatçı geleneklerinin en güçlü olduğu alanlarda doğdu. Çünkü bir zanaat dalının işçileri, kendi durumlarını diğer işçiler karşısında korumak için örgütlenmişlerdi. Bu tür geleneklerin güçlü olduğu ülkelerde de, böylesi işçi birleşmelerine yönelik eğilim uzun zaman yok olmadı. 1848 Alman devrimini çözümlerken Engels, şöyle diyordu:

"Almanya'da işçi sınıfının büyük çoğunluğu, Büyük Britanya'nın öylesine görkemli örneklerini verdiği o modern sanayi prensleri tarafından değil, ama tüm üretim sistemi sadece bir ortaçağ kalıntısı olan küçük zanaatçılar tarafından çalıştırılıyordu... Bu nedenle, devrim patlak verdiği zaman, emekçilerin büyük bir bölümünün, bağıra çağıra, hemen ortaçağın ayrıcalıklı gedik ve loncalarının yeni baştan kurulmasını istemiş olmasına şaşmanın yeri yok." (1)

Meslek birliklerinin yerini sanayi birliklerinin almasıyla birlikte gerçek anlamda sendikal örgütlenme doğdu. Büyük ölçekli sanayi, işçiler arasındaki bireysel farkları ortadan kaldırmaya başladı; zanaatçı üretimine özgü işbölümünün yerini fabrika içindeki kollektif işbölümü aldı. İşçiler, kapitalistlerden apayrı bir sınıf oluşturduklarının bilincine vardılar. Dağılma eğilimi yerini **dayanışmaya** bıraktı. Sendikaların gerçek önemi, **"Kendi aralarındaki rekabete son vermek için işçilerin giriştiği ilk çabalar olmasında"** (2) yatıyordu. Sendikal örgütlenmenin temelinde sadece ücret bilincini görenlere Marx şöyle karşı çıkıyordu:

"...İşçi birlikleri her zaman çifte amaç taşırlar: işçiler arasındaki rekabete son vermek ve bu sayede kapitalistle toptan rekabet etmek. Direnişin ilk amacı yalnızca ücretlerin korunması olsa bile, önceleri birbirinden kopuk olan birlikler, baskı amacıyla bir araya gelen kapitalistleri görünce gruplar halinde birleşirler... Birliklerinin sürdürülmesi, onlar için, ücretlerinin korunmasından daha gerekli bir duruma gelir."(3)

Manifesto'da da işçilerin birlikleri aracılığıyla verdikleri ve çoğu zaman geçici başarılarla sonuçlanan mücadelenin **"gerçek meyvesinin, bu kavganın hemen ardından elde edilen sonuçta değil, işçi birliklerinin giderek yaygınlaşmasında yattığı"** belirtiliyordu. Sendikaların kitlesel bir nitelik kazanmaları da, işçiler arasındaki değişik ayrımları bir kenara bırakmalarıyla mümkün oldu. En belirgin gelişme ise, büyük ölçekli sanayiinin en gelişkin olduğu İngiltere'de görüldü. 1850'li yıllarda, öncü makinistler sanayi birliklerine doğru belirleyici adımın atılmasında başı çektiler. Bilimsel sosyalizmin kurucuları sendikal hareketin gelişimindeki bu atılımı **kapitalizme karşı** verilen mücadelenin zeminine oturtmayı başardılar. Böylece, sendikaların giderek genişleyen işçi topluluklarını kapsamaları; onlara kitlesel bir nitelik vermekle kalmayıp, mücadelelerini kapitalist sömürünün temeline yönelterek **sınıfsal** bir nitelik de kazanmalarına neden oldu.

Sendikal hareketin bir yandan kitlesel, öte yandan sınıfsal niteliğini ortadan kaldırma eğilimleri de aynı anda ortaya çıktı. Anarşistler, sendikaları kapitalist düzeni ortadan kaldırmanın araçları olarak görürler-

ken, liberal-reformistler de, sendikal hareketin alanını sadece günlük talepler için mücadele ile sınırlandırmaya çabaladılar. İki eğilim de, geniş işçi kitlelerini sınıf mücadelesi bilincinden uzakta tutma çabasında birleşiyorlardı.

Günümüzün demokratik sınıf ve kitle sendikacılığı hareketinin temellerini bu iki eğilime karşı verilen mücadele sağladı. Birinci Enternasyonal'in çeşitli oturumları bu mücadelenin başlıca alanları oldular. 1866'da yapılan Cenevre Kongresi için Marx'ın hazırladığı Karar Tasarısı'nda sendikaların, **"işçilerin tek toplumsal gücü olan yığın gücünü kıran"** rekabeti ortadan kaldırmak amacıyla kurulduğu ve bu nedenle başlıca hedeflerinin ücretler ve çalışma saatleri olmasının doğal olduğu belirtiliyor, aynı zamanda sendikaların **"ilk hedeflerinin ötesinde, daha büyük çıkarları olan TAM KURTULUŞ için işçi sınıfının örgütlenme merkezleri olarak bilinçli hareket etmeyi öğrenmeleri... Bu amaca yönelik her toplumsal ve politik hareketi desteklemeleri gerektiği"** özellikle vurgulanıyordu.

Bu, aynı zamanda sendikaların kitlesel niteliğinin güvencesi idi. Marx Engels'in Birinci Enternasyonal boyunca mücadele etmek zorunda kaldıkları, küçük burjuva sosyalizminin çeşitli biçimlerinin ortak niteliği, yalnız emekçilerin kapitalist sömürüye karşı tepkilerini değil, aynı zamanda **küçük üreticilerin** kapitalizmin merkezileşme eğilimine karşı tepkisini ve bu eğilimi durdurma çabasını dile getirmesiydi.Marx, 1866'da yapılan Cenevre Kongresi'nde hazırladığı "Geçici Genel Konsey Delegeleri için Yönergeler" başlıklı raporunda bunu şöyle vurguladı:

"Sendikalar, kendilerini sınıfın tümünün öncüleri ve temsilcileri sayarak ve öyle davranarak, henüz sendikanın dışında bulunanları da saflarına katmayı kaçınılmaz olarak başaracaklardır. Tarım işçileri gibi, özellikle elverişsiz koşullar yüzünden direniş güçleri azalan, en düşük ücretli işçi tabakalarının çıkarlarını da dikkatle ele almalıdırlar." (4)

Birinci Enternasyonal, uluslararası işçi hareketinde sınıf mücadelesi düşüncesinin galip gelmesiyle sonuçlandı. 1871'de Paris işçilerinin ilk proletarya iktidarını kurma deneyleri, bilimsel sosyalizmin işçi sınıfı hareketindeki tartışılmaz üstünlüğünü noktalayan bir dönemeç oldu. Bundan sonra, işçi hareketi tarihinde yeni bir dönem açıldı. Bu kapitalizmin gelişmesinde de yeni bir dönemdi. Aynı zamanda, **"kapitalist toplumun gelişmesindeki en yüksek nokta ve burjuvazinin yükselmesi, ilerici burjuva değişimi ve mutlakıyetçi feodal kurumların parçalanması döneminin kapanışıydı."** (5)

İşçi sınıfı hareketinin bu dönemdeki konumunu ise Marx, **"poroletaryanın burjuvaziye karşı mücadelesindeki ilk dönemin belirgin niteliği sekterliktir. Proletaryanın, bir sınıf gibi davranabilecek ölçüde gelişmediği bir dönemde bunu olağan karşılamak gerekir."** (6) şeklinde belirtiyordu.

PROLETARYANIN GENEL SINIF MÜCADELESİNDE SENDİKALARIN ROLÜ VE MARX

Marx sendikaları her şeyden önce, işçilere sınıfsal ilk öğrenimini veren örgütler, işçilerin kuvvetlerini topladıkları merkezler olarak düşündü. Marx'ın özellikle önem verdiği; birbirleriyle rekabet durumunda olan dağınık işçilerin **kapitalizme karşı ortak hareket** etmeye başlamaları olgusu idi. Bunda O, işçi sınıfının bağımsız bir güç haline gelmesinin güvencesini gördü. Marx ve Engels sürekli olarak sendikaların dayanışma okulları, **sosyalizm okulları** olduğu gerçeğini dile getirdiler. Bu anlamda sendikaların çerçevesini salt ekonomik mücadele ile sınırlandırılmasına karşı çıktılar. Tek başına ekonomik mücadele burjuvazinin kabul edebileceği bir olgu olmaktan öte sistemin kendi sine de yönelik değildi. Marx sendikaların önlerindeki görevin:

1- İşçi sınıfının tam kurtuluşu için mücadele etmek,

2- Proletaryanın her sosyal ve politik hareketini desteklemek,

3- Bütün işçileri saflarına çekmek

olduğunu sürekli olarak gündemde tuttu. Marx, sendikaların düşük ücretli işçilerin, örneğin tarım emekçilerinin çıkarlarını savunmanın önemini belirterek, "dar görüşlü ve egoist" olmamalarını, "faaliyetlerinin ezilen milyonların kurtuluşuna yönelmiş olmasını" savundu. Bununla da yetinmeyen Marx, ekonomi ile politika arasındaki ilişki sorununu Bakuninstlere, Lassalle taraftarlarına, sendikalistlere karşı sınıf mücadelesi temelinde geliştirdi.

Enternasyonal İşçiler Derneği'nin 1871 Londra Konferansı'nda kabul edilen karar tasarısı bu açıdan oldukça öğretici:

"İşçilerin kurtuluşları uğrundaki her çabasını şiddetle ezen, sınıf ayrılıklarını ve mülkiyet sahibi sınıfların bunun sonucu olarak politik egemenliklerini kaba kuvvetle sürdürmeye yeltenen gemi azıya almış gericilik karşısında; Bir sınıf olarak işçi sınıfının, mülkiyet sahibi sınıfların bu kollektif iktidarına karşı, kendisini, mülkiyet sahibi sınıfların kurmuş olduğu tüm eski partilerden ayrı ve onlara karşıt bir politik parti halinde örgütlenmesinden başka bir şey yapamayacağını;
İşçi sınıfının bir politik parti halinde bu oluşumunun, sosyal devrimin ve onun son hedefi sınıfların kaldırılmasının zaferini sağlamak için vazgeçilmez olduğunu;
İşçi sınıfının ekonomik mücadeleleriyle şimdiden gerçekleştirmiş bulunduğu güçbirliğinin, aynı zamanda onun toprak ağaları ve kapitalistlere karşı mücadeleleri için bir araç olarak iş görmesi gerek-

tiğini düşünerek,

Konferans enternasyonal üyelerine;

İşçi sınıfının militan durumunun, ekonomik hareketinin politik eylemle çözülmez şekilde birleşik olduğunu hatırlatır.''

Bu kararda sendikaların işçi sınıfının elinde sömürü sistemine karşı güçlü bir mücadele aracı olarak hizmet görmesi gereği dile getiriliyordu. Bakuninistler'in ekonomiyi politikadan sıyırmak, birini öbürünün karşısına koymak yolundaki bütün girişimlerine Birinci Enternasyonal, işçi sınıfının mücadelesinde ekonomik hareketle politik eylemin ayrılmaz şekilde içiçe geçmiş olduğu yanıtını verdi.

Bolte'ye yazdığı mektupta Marx, politika ile ekonomi arasındaki ilişki sorununu öne sürerek proletaryanın genel sınıf mücadelesinde ekonomik mücadelenin rolünü şöyle belirtiyor:

''İşçi sınıfının politik hareketi doğal olarak, kendisine son hedef olarak, politik iktidarı kendisi için ele geçirmeyi alır. Bunun için işçi sınıfının 'daha önce bir örgütünün' olması, belirli ölçüde gelişmiş, bizzat ekonomik güçlerden çıkan bir örgütün bulunması elbette ki gereklidir. Ama öte yandan da işçi sınıfının bir sınıf olarak egemen sınıflara karşı çıktığı 'dıştan baskı' ile onları zorlamaya çalıştığı her hareket politik bir harekettir. Örneğin tek tek kapitalistlerden tek bir fabrikada, ya da tek bir işkolundaki bir grev, vb. aracıyla iş saatlerinin azaltılmasını kuvvet kullanarak sağlamak girişimi, ekonomik bir harekettir. Buna karşılık, sekiz saatlik işgünü yasasını vb. kuvvet kullanarak elde etmek için yapılan hareket, politik bir harekettir.''

Uluslararası işçi hareketinin tarihinde açılan yeni dönemin önemini belirtmeden önce, Avrupa'da burjuvazinin yükselmesi döneminin, işçi hareketinin gelişimi açısından taşıdığı bazı özellikleri hatırlamakta fayda var.

Hiç kuşkusuz, işçi sınıfının 19. yüzyılın burjuva demokratik devrimlerinde aldığı rol, onun gelişmesinde büyük izler bıraktı. Bu devrimler, işçi sınıfının bağımsız bir siyasal güç olarak ortaya çıkmasında birer okul oldu. Bu devrimler sırasında işçi sınıfı **'fabrika proletaryası'** aşamasına ulaştı. Ancak bu, işçi sınıfının gelişmesinin daha yeni netleşen bir yönüydü. Proletaryanın gelişmesinde ağır basan hâlâ, toplumun demokratik katmanlarının yoksullaşan kesimlerinin kendi saflarına eklenmesi idi. Bu yüzden proleterler, kendi mücadele amaçlarının küçük burjuvazinin amaçlarından **farkını** henüz kavramış değillerdi. Yine aynı nedenlerle proleterler, kendi çıkarlarıyla, devrim sırasında burjuvaziye başkaldıran diğer tabakaların çıkarları arasındaki **bağı** da kavramış değillerdi.

İktidarı gitgide daha çok ele geçiren burjuvazi tarafından işçi sınıfının bu iki yönlü zayıflığı sık sık kullanıldı. Bir yandan burjuvazi, kendi bağımsız çıkarlarını net olarak kavramamış işçileri kendi amaçları için kullanırken, öte yandan işçilerin çıkarlarını kendilerine yabancı gören küçük burjuvaziyi ve köylülüğü işçi sınıfını ezmek için öne sürdü. Marx, Paris işçilerinin 1848 Haziran'ında uğradığı yenilgi için şöyle diyordu:

''Fransız proletaryası, bir devrim anında, Paris'te, kendisini, olanaklarının ötesinde **bir atılıma heveslendiren gerçek bir güce ve etkiye sahipse de, Fransa'nın geri kalan kısmında sanayiinin toplandığı birkaç dağınık merkezde yoğunlaşmış durumdadır köylülerin ve küçük burjuvaların sayıca üstünlüğü yanında hemen hemen tamamiyle kaybolur... sanayi ücretlisinin sanayi burjuvazisine karşı savaşımı... sermayenin alt sömürü biçimlerine karşı savaşıma oranla, devrimin ulusal içeriğini daha az sağlayabilen kısmi olaydır... Ulusun, burjuva rejimine, sermayenin egemenliğine baş kaldırmış; proletarya ile burjuvazi arasında yer alan kitlesi, yani köylülük ve küçük burjuvazi, devrimin ileri doğru yürüyüşü ile, proleterleri öncüleri olarak tanıyıp, onlara katılmak zorunda bırakılmadıkça, Fransız işçileri bir tek ileri adım atamazlar ve bu rejimin kılına bile dokunamazlardı.'' (7)**

Ondokuzuncu yüzyılın burjuva devrimlerini yaşayan işçi sınıfı, siyasal bağımsızlığını, bir yandan kendi çıkarlarını toplumun diğer demokratik katmanlarının çıkarlarından ayıran yönleri; diğer yandan da kendi çıkarlarının toplumun bütün ezilen sınıf ve tabakalarının çıkarlarıyla bağlarını kavrayarak elde etti. Birinci Enternasyonal **''bilinç ve sınıfsal gelişme düzeyleriyle birbirinden ayrılan işçileri bir araya getirerek''** işçilerin sınıf bilincine ulaşmalarında belirleyici rolü oynadı. Marx ve Engels'in sendikaların oluşumu konusunda geliştirdikleri ilkeler, işçi sınıfı hareketinin bundan sonraki dönemde yığınsal olarak yayılmasının temellerini oluşturdu. 1914'te Lenin şöyle diyordu: **''Birinci Enternasyonal tarihsel rolünü yerine getirdi ve işçi hareketinin dünyanın bütün ülkelerinde çok daha büyük bir gelişme döneminin yolunu açtı. Bu dönemde hareket kapsam olarak büyüdü ve tek tek ulusal devletlerde yığınsal sosyalist işçi sınıf partileri kuruldu.''**

Birinci Enternasyonal 1873'te faaliyetine son verdi. Kapitalizm, Avrupa'da yükselme dönemini tamamlayarak, yirminci yüzyılın ilk yarılarına kadar sürecek olan görece **'barışçı'** bir döneme girdi. Lenin'in deyimiyle, **''Batı, burjuva devrimlerini kapamıştı. Doğu ise daha bu devrimlere kalkışmamıştı.''**

Bu dönem, işçi sınıfı için gelecekteki büyük devrimlere hazırlanma, bütün örgüt biçimlerinin hızla serpilip gelişmesi, işçi sınıfı güçlerinin toparlanması dönemi oldu. 1880'li yıllara dek, Almanya, Avusturya-Macaristan, Fransa, Belçika, Hollanda, Danimarka,

İsveç, İspanya, Portekiz gibi ülkelerde yığınsal sosyalist partilerin kuruluşu tamamlandı. Almanya'da 1875'te 50 bin üyeye sahip devrimci işçi sendikaları 1890'da 307 bin üye sayısına ulaştılar. Fransa, ABD, İsveç, Danimarka, Norveç, Avusturya ve diğer Avrupa ülkelerinde sendikalar büyük bir gelişme gösterdiler.

Daha 1875'te sendikalar, **"işçilerin sermayeye karşı günlük mücadelelerini yürüttükleri, çatısı altında işçilerin kendilerini yetiştirdikleri ve bugünlerde şimşekleri en çok çektikleri halde karşı güçlerin yıkamadıkları örgütler..."**(8) haline geldiler. 1889'da Engels'in önderliğinde İkinci Enternasyonal faaliyete geçti. 1899'da Milletlerarası Mesleki Sekreterlik kuruldu. Milletlerarası Sendika Federasyonu, artık sosyal, şovenizmin etkisi altına girmiş İkinci Enternasyonal tarafından, 1913'te oluşturuldu.

Artık kapitalizm emperyalist aşamaya ulaşmıştı. Merkezileşme ve yoğunlaşma işçi sınıfı içinde büyük ölçekli sanayi proletaryasının rolünü daha da artırdı. Bundan önceki dönemin tersine, kapitalist üretimde kafa emeğinin rolü yükseldi. Bir yandan işçi sınıfının kafa emeği harcayan bölümü genişledi, diğer yandan işçilerin kafaca sömürülmesi yoğunlaştı. İşçi sınıfının toplumun diğer demokratik katmanlarından ayrışması esas olarak **tamamlandı.** İşçii sınıfındaki bu nitel gelişmeler, hem nicel etki alanını hızla genişlemesine, çekingen önyargıların yıkılmasına, hem de sosyalizm ideallerinin yaygınlaşmasına neden oldu.

Ancak kapitalizmin görece barışçı ve hızlı bir gelişme döneminde olması, işçi sınıfının bu dönemde uyguladığı barışçı mücadele yöntemlerinin sınıf mücadelelerinin reddi yönünde çarpıtılması eğilimini doğurdu. Bir önceki dönemin küçük burjuva sosyalizminden farklı olarak **revizyonizm** bu dönemde ortaya çıktı. **"Tarihin diyalektiği öyle işledi ki, Marksizmin teorik zaferi, O'nun düşmanlarını, Marksistler olarak kılık değiştirmeye zorladı. İçinden çürümüş olan liberalizm, bu kez sosyalist oportünizm olarak canlanmaya çalıştı. Büyük kavgalar için güçleri hazırlama dönemini, bu kavgaların reddi olarak yorumladılar."** (Lenin)

İşçi sınıfının gelişmesinin ilk dönemlerindeki küçük burjuva sosyalizmi, kapitalizmin gelişmesiyle işçi sınıfı içine savrulan ama dağılma sürecindeki tabakaların, geçmişe dönük bir hareketi idi. Yirminci yüzyıl dönemecinde doğan reformist-oportünist akım ise, kapitalizmin gelişmesinin işçi sınıfı içinde yeni ortaya çıkardığı bir tabakanın **"işçi aristokrasisi"**nin politikası olarak doğdu. Bu yeni politikanın amacı, yaklaşan büyük devrimci kavgalar döneminde işçi sınıfının güçlerini parçalamak, onun bir bölümünü burjuvazinin denetimi altına sokmaktı.

Böylece yirminci yüzyılın başında, işçi sınıfı hareketi içinde iki karşıt akımın; devrimci-bilimsel sosyalist ve reformist-oportünist akımların doğuşu tamamlandı. İşçi sınıfının örgütleri, devrimci ilkeler üzerinde yeniden örgütlenmeye başladılar. Rusya'da yeni tipte bir parti doğdu. Devrimci sendikal hareket anlayışı ve mücadelesi de oportünizme karşı verilen mücadele sırasında biçimlenmeye başladı.

Bu yıllarda yaklaşan devrim dalgası, burjuva demokratik nitelikteydi. O sıralarda oportünizm, işçi sınıfının politik görevlerini, burjuva demokrasisinin görevleriyle sınırlama biçiminde ortaya çıktı. Bunun için sendikal örgütlenmenin rolü mutlaklaştırıldı, parti sendikalarla özdeşleştirilmeye çalışıldı. Her sendika üyesinin, işçi sınıfı partisinin üyesi olma hakkı savunuldu. Bilimsel sosyalist hareket buna, sendikaların yığınsal niteliği ile, partinin işçi sınıfının en bilinçli kesimini içeren yapısı arasında farkı belirterek karşı çıktı. Oportünizmin tezleri ikili bir tehlike yaratıyordu: **"Bir yandan sendika hareketinin boyutlarını daraltmak böylece de işçilerin dayanışmasını zayıflatmak, diğer yandan da sosyal demokrat partinin kapılarını belirsizliğe ve kararsızlığa açmak... Parti sendikaları kendi ruhuyla doldurmaya ve onları kendi etkisine almaya çalışmalıdır ve çalışacaktır. Ancak bunu yapmak için, kesin olarak bu sendikalardaki gerçek sosyal demokrat elemanları (sosyal demokrat partiye mensup elemanları) tam sınıf bilincine sahip olamayanlardan, politik bakımdan aktif olmayanlardan ayrılmalıdır."**(9)

Demokratik hareketin yükselmesi sırasında işçi hareketinin yığınsal kapsamının hızla genişlemesi, oportünizmi, kendiliğinden kitle hareketlerinin de rolünü abartmaya yöneltti.

"Kitlesel işçi sınıfı hareketinin görevleri belirleyeceği" noktasından hareket eden oportünistler bunu, **"sosyal demokrasinin rolünü işçi sınıfı hareketine sadece tabi olmaya indirgeme anlamında"** yorumladılar. Kitlesel işçi sınıfı hareketinin gerçek öneminin, **"sosyal demokratların önüne, kitle hareketlerinin yükselişinden önceki dönemde doyurucu olabilmiş olanlardan çok daha karmaşık** yeni **teorik, politik ve örgütsel görevler koymasında"** yattığını gizlediler.

Rusya'da 1904'te başlayan devrim hareketi, oportünizmin bu görüşlerinin zayıflığını ve tutarsızlığını kanıtladı. Bu devrimde işçi sınıfı, halk kitlelerinin önderliğini burjuvazinin elinden aldı. Sömürülen kitlelerin en geri tabakalarının birkaç ay içinde politik savaşçılar ordusuna dönüşebilmesi için, **"işçilerin öncü kolunun sınıf mücadelesine, ince bir üst tabakanın çıkarları uğruna bir mücadele gibi bakmaması... proletaryanın sömürülenler çoğunluğunun gerçek öncüsü olarak çıkması ve... bu çoğunluğun mücadeleye sokması gerektiği"**(10) ortaya çıktı. Böylece bilimsel sosyalistlerin işçi sınıfının yığın örgütleri içindeki çalışma biçimleri olgunlaştı. Oportünizm bu kez kılık değiştererek, yığın örgütlerinin işçilerin çoğunluğunu birleştirebilmesi için, işçi sınıfının politik örgütü karşısında **'tarafsız'** kalması gerektiği görüşüne sığındı. Politik örgütle sendikalar birbirinden kesin olarak ayırma yolunu seçti. Oysa 1904-1907 devrimci dalgası, proleter devriminin yakında olduğunun habercis olmuştu. İşçi sınıfının sendikal örgütleri, işçi sınıfının bütün kesimlerini, eskisinden daha çok bu ileri amaç için birleştirme göreviyle karşı karşıyaydılar. Sendikaların

tarafsızlığı teorisi ise, **"proletaryanın kurtuluşu davasını ileriye götürebilecek bir mücadele için birleşmeyi değil de, işçilerin kendi koşullarını düzeltmeleri için birleşmelerini ön plana alıyordu"**(11)

1904—1907 devrimci bunalımı sırasında ve onun ertesinde, işçilerin sendikalarında, işçi sınıfının **tam kurtuluşu** amacı etrafında birleşmeleri düşüncesi, bütün ülkelerde devrimci sendikal harekete hız kazandırdı. Dimiter Blagoev 1914 yılında, Dar Sosyalistlerin öncülüğünde kurulan, **"Genel İşçi Sendikalarının işçi sınıfını sınıf mücadelesi temelinde birleştirmesi ve başlangıçtan itibaren Sosyal Demokrat İşçi Partisi ile sıkı örgütsel ilişkide bulunması gerektiğini"** belirtiyordu. Çünkü, **"Parti, işçi hareketinin öncüsü, proletaryanın ortak çıkarlarının en güvenilir yorumlayıcı ve sözcüsü"** idi.

İşçi sınıfının sendikal hareketinin **kitlesel** ve **sınıfsal** niteliği hakkındaki devrimci görüş ve **birlik anlayışı** bu yıllarda biçimlendi. Oportünistler, birlik düşüncesinin sınıfsal özünü çarpıtarak devrimci sendikaları asıl amaçlarından vazgeçirmeye çalışıyorlardı. Bu gelişme, sendikal hareketin güçlenmesinin oportünistlerin yönetimindeki sendikaları solda gözükmek zorunda bıraktığı 1910'lu yıllarda daha da belirginleşti.

Bilimsel sosyalistler, **işçileri sınıf mücadelesinden uzaklaştırmak amacını** güden birleşme çağrılarını şöyle yanıtladılar:

"Bu 'sendika birleşmesi'nin ciddi bir yanı yoktur. İşçilerin sosyalizm bayrağı altındaki... gerçek birliğinden uzak olduğu gibi işçilerin davasına yarayan kalıcı bir birlik de değildir. Aslında, birlik bile değildir. Bayağı bir demagojiden, aydınlanmamış işçilerin ve işçi sınıfının birleşmesine çocuk saflığıyla bakanların duygularıyla vicdansızca oynamaktan başka birşey değildir. İşçileri daha da parçalama, onları sosyalizmden yabancılaştırma yönünde örgütlü bir çabadır..."(12)

Bilimsel sosyalistlerin ve devrimci sendikaların görevi ise, **"bütün mesleklerden işçilerin ülke çapındaki mücadelelerini yönlendirmek ve... tüm proletaryayı bağımsız sınıf mücadelesi temelinde birleştirmek."**(13) idi.

Reformizmin uluslararası işçi hareketini yukarıdan ele geçirmek için seferber olduğu bu dönemde; devrimci sendikalar, işçilerin birleşmesinin çeşitli örgütlere üye işçilerin ortak eylemlerinden geçtiğini vurguladılar. Bulgaristan Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin Genel İşçi Konseyi 1907'de bu ortak eylemlerin koşullarını şöyle belirledi:

"1) Ortak eylem, çeşitli üretim dallarından ve mesleklerden işçilerin ivedi çıkarlarını ilgilendiren talepleri ileri sürmeli ve yükseltmeli ve işçi sınıfının ortak çıkarları ile çelişmemelidir;

2) Değişik sendika örgütlerinin katıldığı ortak işçi eylemlerinin yönetiminde eşitlik sağlanmalıdır;

3) Bu eylemlerde, hiçbir kısıtlama olmadan tam sosyalist propaganda özgürlüğü garanti edilmelidir."

Bir yandan sendikaların en geniş yığınsal birliğini, diğer yandan da bu örgütlerle işçi sınıfının politik örgütü arasında sıkı ilişkileri sağlamanın yolunu Lenin 1913'de şu biçimde özetledi:

"Sosyal demokratlar, bütün işçi sınıfı, örgütleri için, mümkün olduğu kadar geniş işçi sınıfı çevrelerinden üyeler toplanmalı ve politik görüşlerine bakılmaksızın bütün işçileri bu örgütlere katılmaya çağırmalıdırlar. Fakat, bu örgütlerdeki sosyal demokratlar parti grupları kurmalı uzun ve sistematik eylemlerde örgütlerle sosyal demokrat parti arasında en yakın ilişkilerin kurulmasını sağlamalıdırlar."(14)

1904-1907 yıllarında yükselen devrimci dalga Doğu'dan kaynaklanmıştı. Bu dalganın yayılması, Batı Avrupa ülkelerinde de etkisini gösterdi.

Ancak, 1907 yılından sonra Avrupa'da bir karşıdevrim dalgası da kendisini göstermişti. Emperyalist burjuvazi, İkinci Enternasyonal liderleri aracılığıyla işçi hareketini bölme, sınıf işbirliği politikasını ona empoze etme girişimlerine hız verdi. 1913'de Uluslararası Sendikalar Federasyonu bu amaçla kuruldu. Sendikal hareket, gitgide işçi sınıfının **"ince bir üst tabakasının"** tekeline sokuluyordu. Reformist sendikaların etki alanı daraldı. İşçi hareketi başarısızlığa sürüklendi. Bu gelişme tam karşıt yönde bir tepkiyi de beraberinde getirdi. Bazı reformist sendikalar bu kez **anarko-sendikalist** uca savruldular.

"Kitle mücadelesini hazırlamanın ve geliştirmenin koşullarını ihmal eden bazıları, Avrupa'da kapitalizme karşı tayin edici mücadeledeki uzunca gecikme yüzünden umutsuzluğa ve anarşizme sürüklendiler."(Lenin)

(SÜRECEK)

(1)-F.Engels, Almanya'da Burjuva Demokratik Devrim Sol Yayınları, Kasım 1975, s.276-277
(2)-F.Engels, 1844'de İngiltere'de İşçi Sınıfının Durumu, Sendikalar Üzerine, Bilim Yayınları, 1975 s.19
(3)-K.Marx, Felsefenin Sefaleti (1847), s.53
(4)-CGT Yayınları
(5)-Karl Marx, A Bigoraphy, Progress Publishers, Moskova 1973, s.465
(6)-K.Marx-F.Engels, Sendikalar Üzerine (1872) s.92
(7)-K.Marx, Fransa'da Sınıf Mücadeleleri Sol Yayınları, 1976, s. 47-48
(8)-F.Engels, Bebel'e Mektup, (1875) Sendikalar Üzerine s.100
(9)-Lenin, Bir Adım İleri, İki Adım Geri (1904) s.82
(10)-Lenin, 1905 Devrimi Üzerine Konuşma (1917) Sendikalar Üzerine s.356
(11)-Lenin, Sendikalar Üzerine s.292
(12)-G.Dimitrov, Bütün Eserleri, Cilt 1, s.199
(13)-G.Dimitrov, Bütün Eserleri, Cilt 2, s.154
(14)-Lenin, Sendikalar Üzerine, s.316

İşçi sınıfının verdiği evrensel kurtuluş mücadelesinde birbirinden ayrılmayan iki ilkesi söz konusu: kapitalist toplumun bağrında hakim sınıflara karşı sınıf mücadelesi yürütülmesi ve tüm ülkelerdeki proletaryanın uluslararası dayanışması. Hiç kuşkusuz proletaryanın uluslararası dayanışması ve sınıf mücadelesi olmadan, sosyalizm olmaz.

Oportünizm, işçi sınıfının ekonomik politik-ideolojik mücadelesini bu iki temel ilke zemininden koparmaya çalışıyor.

İşçi sınıfının sendikal mücadelesini genel siyasi mücadelesinden ayrı düşünmemek gerekiyor. Siyasi mücadele ile ekonomik mücadelenin birlikteliği sömürüyü sınırlama mücadelesi ile sömürüyü yoketme mücadelesinin bütünselliği sendikalara belli görevler yüklüyor. Sendikal eylem ; ilk olarak, her ülkede proletaryanın kendi burjuvazisine karşı en keskin biçimde direnmesi ve ikinci olarak da tüm ülkeler proletaryasının uluslararası birliğini ön plana çıkarmak ve bu birliğini hayata geçirmek.

Rosa Luxemburg ve Spartakistler, oportünizme ve sınıf işbirlikçiliğine karşı kendilerine bunları ilke edindiler. Öte yandan anti-emperyalist mücadele, uluslararası proletarya açısından, sosyalizm ile kapitalizm arasındaki son hesaplaşma ve siyasal devlet iktidarı için verilen bir mücadele olması gerektiğini formüle ettiler.

Bu formülasyonlar aynı zamanda, Erfurt programının emperyalizm çağına uygulanmış şekliydi.

Aşağıda Rosa Luxemburg'un kaleme aldığı ve Spartakistlerin program haline getirdikleri ilkeleri Türkiye'nin içinde yaşadığı güncelliğe ve sorunların aşılmasına yardımcı olabileceği düşüncesiyle yayınlıyoruz.

""ulusal özgürlüğü savunmanın tek yolu emperyalizme karşı verilen devrimci sınıf mücadelesidir.""

Rosa LUXEMBURG

Almanya'nın her yanında, önemli sayıda yoldaş aşağıdaki tezleri kabul etmiştir; bunlar, Erfurt programının, uluslararası sosyalizmin bugünkü durumuna uygulanmış şeklidir. (*)

1. Dünya Savaşı, sosyalizmin ahlaki saygınlığını ve işçi sınıfının siyasal bir güç unsuru olarak önemini ortadan kaldırarak, ve Enternasyonal'i parçalayıp, bölümlerini bir kardeş kavgasına sürükleyerek, ve en gelişmiş kapitalist ülkelerde kitlelerin bütün istek ve umutlarını

emperyalizme bağlamasına yol açarak, Avrupa sosyalizminin kırk yıllık çabasının bütün ürünlerini yok etmiştir.

2. Almanya, Fransa ve İngiltere'deki sosyalist partilerin önderleri, savaş kredileri lehinde oy vererek ve bir "sosyal barış" ilan ederek, emperyalizme destek sağlamış, savaşın dehşeti ve acılarına sabırla göğüs germeleri için halk kitlelerine telkinde bulunmuş, ve böyle davranmakla, emperyalist çılgınlığın zincirlerinden boşanmasına, kitle katliamlarının uzamasına ve savaş kurbanlarının sayısının artmasına katkıda bulunmuş ve bu savaşla sonuçlarının sorumluluğunu üstlenmişlerdir.

3. Savaşan ülkelerde, özellikle bir zamanlar Enternasyonal içindeki öncü ülke Almanya'da resmi parti mamasına ve her ülkede gericiliğin güçlenmesine (toprak ağalığı, darbecilik, kartel sanayii, kiise, şövenizm, monarşizm) ve kamuoyu ile muhalefetin gücünü yitirerek, bütün ülkelerde parlamenterlerin adım adım militarizmin itaatli köleleri haline gelmesine yol açacaktır.

8. Dünya barışı ne kapitalist diplomatlarla, ne uluslararası arabulucu mahkemelerle, ne "silahsızlanma", "denizlerin serbestliği" üzerine yapılan diplomatik anlaşmalarla, ne de "Avrupa Devletleri Birliği", "Orta Avrupa Gümrük Birliği", "tampon ulusal devletler" kurulması gibi ve benzeri ütopik ve özünde gerici planlarla güvence altına alınabilir. Kapitalist sınıflar tartışılmaz sınıf egemenliklerini kullanabildikleri sürece, emperyalizm, militarizm ve savaşlara son verilemez, bunlara engel olunamaz. Dünya barışının tek güvencesi ve tek desteği, uluslararası proletaryanın devrimci iradesi ve siyasal eylem yeteneğidir.

9. Emperyalizm, sermayenin dünya çapındaki siyasal egemenliğinin gelişmesinde varılan en yüksek aşama ve sermayenin en sonuncu yaşam evresidir, ve bundan dolayı, tüm dünya proletaryasının ortak can düşmanıdır; gerek barış,gerekse savaş dönemlerinde, proleter sınıf mücadelesi özellikle emperyalizme karşı yoğunlaştırılmalıdır. Anti emperyalist mücadele, uluslararası proletarya açısından, aynı zamanda, sosyalizm ve kapitalizm arasındaki son hesaplaşma ve siyasal devlet iktidarı için verilen bir mücadele demektir. En son hedefin, yani sosyalizmin kaderi, proletaryanın emperyalizme karşı bütünüyle cephe almaya hazır olup olmadığına ve —tüm gücünü harcamayı, yığınla kurban vermeyi göze alarak— "savaşa karşı savaş" sloganını pratikte izlediği politikanın ölçütü haline getirip getirmediğine bağlıdır.

10. Sosyalizmin bu amaca erişmek için bugün yüklendiği ana görev, tüm dünya proletaryasını canlı bir devrimci güç halinde bir araya toplamak; proletaryanın çıkarları ve görevleri hakkında ortak bir anlayışa sahip olan ve gerek barış, gerekse savaş dönemlerinde siyasal davranış gösterebilen ve ortak bir taktik izleyebilen güçlü bir uluslararası örgüt kanalıyla, proletaryayı, siyasal hayat içinde belirleyici unsur haline getirmektir — bu rolü oynamak üzere proletaryayı göreve çağıran, tarihtir.

11. İkinci Enternasyonal savaşla birlikte darmadağın olmuştur. Savaşın yol açacağı ulusal parçalanmaya karşı gerçek bir moral set kurmayı beceremeyişi ve bütün ülkelerdeki proletaryanın ortak bir taktik izlemesini ve ajitasyon yürütmesini sağlama konusundakni acizliğiyle, II. Enternasyonal'in örgütsel alandaki yetersizliği ispatlanmıştır.

12. Önde gelen ülkelerdekii sosyalist partilerin resmi temsilcileri tarafından işçi sınıfının amaç ve çıkarlarına ihanet edilmesi ve bu unsurların proleter enternasyonalizmi temelindeıı emperyalist burjuva politikası temeline kaymaları karşısında, yeni bir işçi enternasyonalinin yaratılması sosyalizm için hayati bir zorunluk olmuştur; bu enternasyonal, emperyalizme karşı bütün ülkelerde verilen devrimci sınıf mücadelesini yürütme ve birleştirme görevini üstlenecektir.

5. Dünya Savaşı hiçbir halkın ulusal savunmasına, ya da ekonomik veya siyasal çıkarlarına hizmet etmemektedir. Bu savaş, farklı ülkelerin kapitalist sınıfları arasında doğan emperyalist hasımlıkların ürünüdür yalnızca; bu hasımlıklar, dünya egemenliğini elde etmek ve dünyanın henüz sermayenin egemenliği altına düşmeyen son alanlarının sömürülmesinde ve güçleştirilmesinde tekel konumuna sahip olmak için beslenen hırstan doğmaktadır... Zincirlerinden boşanan bu emperyalizm çağında artık ulusal bir savaş olamaz. Ulusal çıkarlar, emekçi halk kitlelerini, can düşmanları olan emperyalizme hizmet edebilecek hale getirmek için ve bir aldatma aracı olarak kullanılmaktadır yalnızca.

6. Ezilen hiçbir ulus, emperyalist devletlerin politikaları ya da emperyalist savaş kanalıyla özgürlüklerini ve bağımsızlıklarını elde edemezler. Küçük uluslar, büyük güçlerin oynadığı emperyalist oyunda bir satranç taşıdırlar sadece, ve savaşa katılan bütün ülkelerdeki emekçi halk kitleleri gibi, onlar da savaş sonrasında kapitalist çıkarlar uğruna kurban edilmek üzere, savaşta araç olarak istismar edilmektedirler.

7. Bu koşullar altında, bugünkü dünya savaşında uğranılan her yenilgi kadar kazanılan her zafer de, sosyalizm ve demokrasi açısından bir yenilgi anlamına gelmektedir. Uluslararası proletaryanın devrimci bir müdahalede bulunması dışında, meydana gelecek her sonuç, militarizmin güçlenmesine, emperyalist hırsların, uluslararası karşıtlıkların, dünya ticaretindeki hasımlıkların art-

Bu Enternasyonal aşağıdaki şu ilkeler doğrultusunda kurulacaktır:

a. İşçi sınıfının verdiği evrensel kurtuluş mücadelesinde birbirinden ayrılmayan iki yaşam kuralı vardır: burjuva devletin bağrında hakim sınıflara karşı sınıf mücadelesi yürütülmesi ve tüm ülkelerdeki proletaryanın uluslararası dayanışması. Proletaryanın uluslararası dayanışması ve sınıf mücadelesi olmadan, sosyalizm olmaz. Sosyalist proletarya, gerek savaş gerekse barışta, bunlar olmadan, intihara kalkışmadığı sürece ilerleyemez.

b. Gerek barışta, gerekse savaşta tüm ülkeler proletaryasının sınıfsal eyleminin yönlendirilmesi gereken baş hedefi, emperyalizme karşı mücadele yürütülmesi ve savaşın engellenmesidir. İşçi hareketinin bütün eylemi gibi, parlamentoda yürütülen eylem ile sendikal eylem de şu iki amaca bağımlı kılınmalıdır. 1. her ülkede proletaryanın kendi ulusal burjuvazisine karşı en keskin biçimde direnmesi; 2. burjuvazi ile proletarya arasındaki siyasal ve ruhsal çelişmeye her adımda işaret etmek, öte yandan ise tüm ülkeler proletaryasının uluslararası birliğini ön plana çıkarmak ve bu birliği hayata geçirmek.

c. Proletaryanın sınıfsal örgütlenmesinde ağırlık noktası Enternasyonal'de yatmaktadır. Enternasyonal, barış döneminde miliitarizm, Bir Mayıs gösterileri, sömürgecilik ve ticaret politikası gibi konularda, ve bunun ötesinde, savaş sırasında ulusal seksiyonların izleyeceği bütün taktikler üzerinde karar verir.

d. Bütün örgütsel yükümlülüklerden en önde geleni, Enternasyonal'in aldığı kararlara disiplinle uyulmasıdır. Enternasyonal kararlarına uymayan, tersine davranan ulusal seksiyonlar Enternasyonal'den ihraç edilirler.

e. Emperyalizme ve savaşa karşı verilen mücadelede, kesin sonucu yalnızca, tüm dünya proletaryasının birbirine sımsıkı kenetlenen kitleleri elde edebilir. Dolayısıyla ulusal seksiyonların izleyeceği taktik saptanırken şu noktalara özellikle dikkat edilmelidir: 1. siyasal eylem yeteneği kazanmaları amacıyla geniş kitlelerin eğitilmesi; 2. kitle eylemlerinde uluslararası bağlantının sağlanması ve gerek sendikal, gerekse siyasal örgütlerin, Enternasyonal'in istek ve kararlarının, bütün ülkelerde geniş işçi kitlelerinin davranışlarına her an yansıtılmasını sağlayacak biçimde yeniden örgütlenmesi.

f. Sosyalizmin en acil sorunu, proletaryanın ruhsal olarak, burjuvazinin vesayetinden kurtarılmasıdır; bu vesayet, kendisini, milliyetçi ideolojinin etkisiyle göstermektedir. Ulusal seksiyonlar, basın ve parlamentoda yürüttükleri ajitasyon faaliyetini, milliyetçiliğin, burjuva egemenliğinin aracı olarak ileri sürdüğü demagojileri çürütmeye yöneltmelidir. Bugün, gerçek ulusal özgürlüğü savunmanın tek yolu, emperyalizm karşısında verilen devrimci sınıf mücadelesidir; proletaryanın, herşeyden önce savunmak zorunda olduğu vatanı, Enternasyonal'dir.

★

(*)Bu program ilk kez Junius Broşürü'nün bir eki olarak yayınlandı

Proleter Sosyalizmin Uluslararası Kimliği ve Ulusal Görevler!

Ahmet ÜRAL

"Proleter sosyalistler, öteki işçi partilerinden yalnızca şunlarla ayrılırlar: 1- Farklı ülke proleterlerinin ulusal mücadelelerinde, her türlü milliyetten bağımsız olarak, tüm proletaryanın ortak çıkarlarına işaret eder ve bunları ileri sürerler; 2-İşçi sınıfının burjuvaziye karşı mücadelesinin geçmek zorunda olduğu çeşitli gelişme aşamalarından, her yerde ve her zaman tüm hareketin çıkarlarını temsil eder." (MARX)

Bundan yüzyıl kadar önce ilan edilen bu ilkeler, ne yazıkki bugün artık unutulmaya yüz tutmuş, kimliğine şu ya da bu "ulusun" damgası vurulmaya çalışılan proleter sosyalizminin tarihsel misyonunu özetlemektedir.

Proletarya kendisinden önceki tüm devrimci sınıflardan farklı olarak, kendisiyle birlikte tüm sınıflı toplumlar tarihinin temelini yok etme yetenek ve gücündeki tek devrimci sınıftır. Onun tarih sahnesinde yer almasıyla birlikte, köleliğin ve yoksulluğun on binlerce yıllık krallığı, bir daha geri dönmemek üzere tarihin çöplüğüne atılma tehlikesiyle yüzyüzedir.

Tüm kurumların ortadan kalktığı, tüm insanlığın kültür hazinesini bilimin ve teknolojinin sınırsız gelişimi aracılığıyla bir evren kültürü, sanatına dönüştürecek, çalışma süresini her geçen gün daha da azaltarak, herkesten yeteneğine göre alıp, herkese ihtiyacına göre dağıtacak bir **evrensel** organizasyonu yaratabilecek olan **öncü güç** proletaryadır.

İşte böylesi bir evrensel kuruluşu tasarlayan ve emperyalist kapitalizmin daha şimdiden güçlü bir uluslararası sınıf niteliği kazandırdığı proletaryanın sınıf ideolojisi ve politikası nasıl ulusal sınırlara, ulusal devlet politikalarına hapsedilebilir? Bu cinayetten başka bir anlam taşımaz.

Bu olmazsa olmaz bakış, proleter sosyalistlerin **azami programlarının** temeli ve özünü oluşturmaktadır.

Bu bakıştan hareketle, **ilk olarak** uluslararası tekellere karşı farklı ulusların işçileri ulusal ve uluslararası **mesleki** birliklerinin güçlendirilip geliştirilmesi bir zorunluluktur. Bu zorunluluk salt, bir apriori (önveri) enternasyonalist fikrin ürünü değildir. Bu gerekli-

lik kapitalizmin çağımızda kazanmış olduğu uluslararası nitelikten kaynaklanmaktadır. İşçilerin ulusal tekellere, yahut uluslararası sermayenin ulusal uzantılarına karşı savaşabilmeleri için salt işkolu düzeyinde ve işkolları arasında rekabetlerinin giderilmesi ve sendikalarda birleşmesi yeterli olmaz. Aynı zamanda sermayenin uluslararası niteliğini ve hareketlerini ve ilişkilerini de gözleyebilmeleri, buna karşı donanımlı olmaları gerekir. İşte bu nedenle salt ulusal birlikler yeterli değildir. Ulusal birlikler, uluslararası birliklerin oluşmasıyla gerçek anlamlarını kazanırlar. Burjuvazinin, ulusal planda dahi dayanışma grevlerinden nasıl korktuğunu biliyoruz.

İkinci olarak proletaryanın evrensel karakteri gereği, **dünya planında bir dönüşümü her türden ulusal adımın ekseni** kabul eden sosyalist işçiler, siyasetlerinin evrensel ifadesini, siyasal araçlarını yaratmak zorundadırlar. Esas olan da budur. Aksi durumda, çok anlamlı ve gerekli olsalar da meslek birliklerinin varabileceği en ileri nokta yine sendikalizm olacaktır. Politik açıdan ise 8 saatlik ya da daha az işgünü vb. taleplerden ileri geçemeyecektir.

Bu evrensel uluslararası bakış, proleter sosyalist örgütlerin, ulusal kimliğini, ulusal mücadeleye bakışını ve taktiklerini belirler. Gerek kültürel, gerekse siyasal açıdan bugünden yarını, evrensel kültürün en ileri ürünlerini sindirmeye çalışan proletaryanın bayrağının bir yüzünde 'insanın insanileştirilmesi' bir yüzünde ise 'insan bilimi ile doğa biliminin tekleşeceği' yazılıdır.

Bu sloganlar proleter sosyalistlerin, tavır ve davranışlarını, diğer sosyal grup ve çevrelerle ilişkilerini belirler. Bunun içindir ki proleter sosyalizmi ilk günden beri bilime sadık ve insan faaliyetinin hiç bir alanına yabancı olmayan bir tutumu ilke edinmiştir.

Ancak bütün bunlar bütünlüklü bir bakışın yalnızca bir yanını ve genel profilini belirlemektedir. Dünya planında bir dönüşümü hareketimizin eksenine yerleştirmek ve bugünden yarına değil yarından bugüne bakmak elbette doğrudur, ancak, bize bugünü unuttturmaması kaydıyla. Çünkü somutu, konjonktürel gerçekliği unutmak ütopizmin ta kendisidir. Bu sanılmasın ki masum bir iyiniyet olarak algılanabilir. Bu masumluk, yalnızca ütopizmin ilklerine hoşgörülmüştür. Bugünse somutu ve ulusal plandaki görevleri unutmak ve reddetmek **özünde dünya planındaki bir dönüşümü reddetmektir.**

Marx, Paris işçilerinin 1848 Haziran'ında uğradığı yenilgi için şunları söylüyordu:

"Fransız proletaryası, bir devrim anında, Paris'te kendisini, olanaklarının ötesinde bir atılıma heveslendiren gerçek bir güce ve etkiye sahipse de, Fransa'nın geri kalan kısmında sanayinin toplandığı birkaç dağınık merkezde toplanmış durumdadır. Ve köylülerle, küçük burjuvaların sayıca üstünlüğü yanında hemen hemen tamamıyle kaybolur (...) sanayi ücretlisinin sanayi burjuvazisine karşı savaşımı (...) sermayenin alt sömürü biçimlerine oranla, devrimin ulusal içeriğini daha az sağlayabilen kısmi olaydır (...) Ulusun, burjuva rejimine, sermayenin egemenliğini başkaldırmış proletarya ile burjuvazi arasında yer alan kitlesi, yani köylülük ve küçük burjuvazi, devrimin ileri doğru yürüyüşü ile, proleterleri, öncüleri olarak tanıyıp onlara katılmak zorunda bırakılmadıkça, Fransız işçileri bir tek ileri adım atamazlar ve bu rejimin kılına bile dokunamazlardı." (Fransa'da Sınıf Mücadeleleri Sol Yayınları 1976, sf-47-48)

Bu ittifak, ulusal planda, tekellerin ekonomik saldırısı altında her geçen gün proleterleşen, ekonomideki güvenli yerlerini yitirdikleri için demokrasinin de dışına itilmiş, daha doğru bir ifadeyle, burjuva demokrasisinin ilgasıyla siyasal rejimin dışına itilmiş, egemen olan siyasi gericilikten nasibini alan orta ve küçük sınıfların belirli bir konjonktürde kazanacağı devrimci tutumların doğru bir öngörüsünün ifadesidir.

Özellikle burjuva demokratik devrimini tamamlamamış ülkelerde bu sorun salt sosyalist bir ittifak değil, eski rejimin çözemediği sorunları (toprak sorunu, ulusal sorun vb.) proletaryanın çözmek zorunda oluşunun getirdiği devrimci demokratik bir ittifaktır.

İşçi sınıfı **temelinde** demokrasi çerçevesi içinde gerçekleştirilen bu ittifak vazgeçilmesi olanaksız bir nesnelliktir.

Tarihte sosyalistlerin karşılaştıkları en büyük güçlük, işte bu iki temel önemde görevin: Dünya planında bir dönüşümü sürekli gündemde tutmanın ve bu perspektifle ulusal dönüşümleri gerçekleştirme, ulusal mevziler elde etmenin, dengelenmesi olmuştur. Çünkü bazen ulusalbir çıkar, evrensel planda geri adım atmak anlamını taşırken, bazen de uluslararası bir çıkar ulusal planda geri adım atmayı zorunlu kılmıştır.

Burada en büyük tehlike ve en güç olan verili koşullara, yani yaşanana, ulusal planda kendisini dayatmış görevlere taktik adına derken bir çizgi olarak teslim olmamaktır.

Çünkü gelecek, dünya planında bir dönüşüm, genellikle uzak gibi görünen ve oldukça soyut bir hedeftir. Bu nedenle de gözle görülür, elle tutulur görevler çoğunlukla ufkumuzu kaplarlar. Hele de buna hazırlıksız ve yeterli donanımdan yoksunsak...

Bu nedenle bu bakışı bugünden yarına sürekli gündemdetutmali ve proleter sosyalist saflara egemen kılmalıyız. Bu bakışın sürekli ve köklü olabilmesi için daha ilk günden, partinin inşasının ilk tuğlasından başlayarak bu evrensel kimliği edinmeli ve işçi kitlelerin saflarında yaygınlaştırmalıyız.

Parti üyelerini, ilişkilerini, kültürel ve siyasal çalışmalarımızı bu evrensel kimlikle şekillendirebilir proleter sosyalistin sözlük anlamını "sınıfsız topluma yolu düştüğünde yabancılık çekmeyecek birey" olarak kalıcılaştırabilirsek; ancak ve ancak böylelikle ulusallıkla evrenselliği, devrimin en katı proleter anlamda yönetilmesi ile devrimin ulusal karakterini diyalektik biçimde birleştirebiliriz. ★

içişleri

—Adım Akarsu—

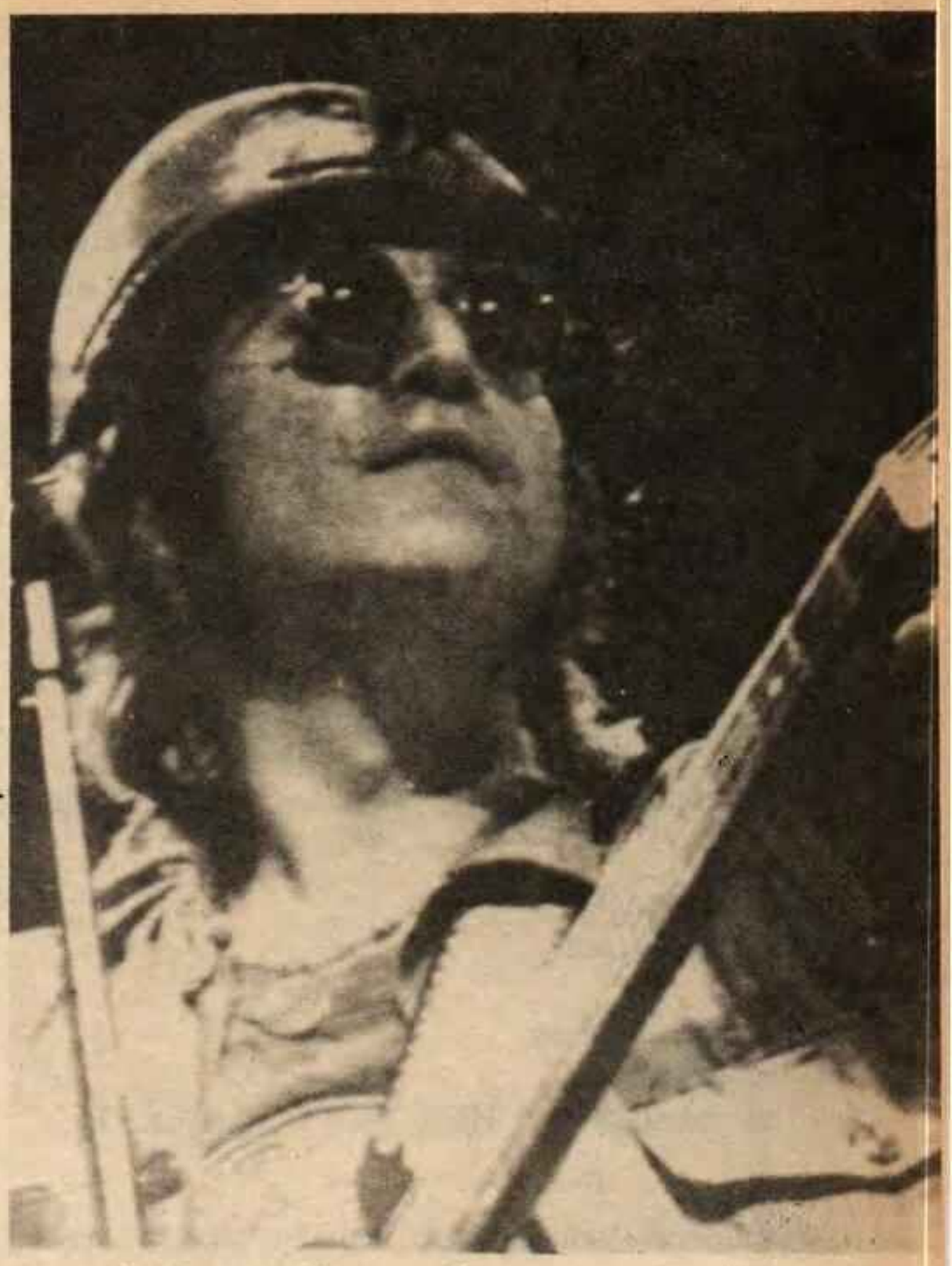

"Senle yatmadım sanki
Dağları dolaştım."
"Kadınım yaraşıyorsun sen Akdeniz'e."

"Şiir bir çıkartmadır uyuyan topraklara uyumamışlardan" der Behçet Necatigil Bile/Yazdı'da... Şiirle iletişim kuranlar, yükselen müziğine, çağıran kavalına katılırlar bir gökkuşağı çobanının; giderler peşisıra kendi duyarlılık alanlarının derinliğinde. Gerçekleşir mitler, geçince gökkuşağının altından değişirler;

(gök) kuşaklanmıştır bellerine, önce yedi sonra binlerce renkle.

Dize darbeleriyle duyarlılıklar perspektif kazanır, hatlar derinleşir, uyuyan, an'ını bekleyen duygu içerilikleri kıpırdanır.

Şiir pas çözücüdür. Bestelenmiş bir duyarlılıktır. Bir şiir yönelir, yakalar, öne çıkartır duyarlılığı ve/ya da duyarlılığın kavradığı duygularla örtüşen bir dize, bir şiir vardır.

Şiir -her zaman- noktalandırılamayan duyguları, incelikleri, bir tür müzikle dışavuran ezgiler üretir. Biliriz; şiirin anlatım olanakları, gücü, sezilen ama işaret parmağıyla gösterilemeyen, konuşma dilinde karşılığı güç bulunan (kiminde bulunamayan) yaşamsal derinliklerin dilini kurabilir.

Öyle uyarıcılar vardır ki, koca bir yaşam kesitini anıların arasından -ansızın- ayağa diker, yaşatır yeniden. Duyduğu bir kokuyla onlarca yıl sonra, yeniden saklar burnunu bir genç, sevdiğinin boyun koynaklarına. Bir dize hükümlüyü, dört duvarın arasından -onca yıllık mapusluğun sürümünde- Akdeniz kıyılarına götürür;

Saçlarını tuza, güneşe, dalgaya sermiş bir kadın elinden yumuşacık tutar, yaklaştırır onu sonsuzluğun başladığı yere: Deniz kıyısına. Kumsaldaki çıplak ayak izlerine takılır erkeğin gözü,düşünür;

Akdeniz yaraşıyordur kadına, yıldızlar gibi terliyordur ve görünüyordur aynı ıslak pırıltılı kadının burun kanatlarında... yatarlar Hayatta; üstlerinde meltem -sabahına- kekik kokuları vardır ellerinde; ve der ki erkek,

Gençliği yaşamak önemlidir, ama daha da önemlisi onu -bir dilaltı hapı, trinitrin gibi- ömür boyu taşımaktır. 1926 yılında doğmuş Can Yücel. "Çağın en güzel gözlü Maarif Müfettişi" Hasan Ali Yücel'in oğlu. Kitaplarının serbestçe satıldığı şiirlerini -ağzına sağlık- kasete okumuş; ama heybetli sesiyle bütünleşen şiirler zülfüyâr'e dokunmuş olacak kaset yasaklandı. Belki de -ne denli profesyonelleşip insan içine çıkacak hale geldilerse de- kendinde denetçiler kitaptaki şiirleri ve Can ile Canan'ı farketmemişlerdir (!) Faşizmin gelişme süreçleri koşutunda mesleğinin yan etkileri olarak Marksçı okumalarla fazla mesai yapanları dışarda tutarsak,Aziz Nesin'in bizde devlet adamları, devlet başkanları okumazlar sözünü anımsayabiliriz. Erkekçe'nin yaptığı söyleşide dergi yetkilisi, Nesin'in bu sözü üzerine "ama" der, "Geçenlerde Sayın Evren'in elindePlaton'undevletiyleresmiyayınlandı?" Yazarın yanıtı, yaşamı kadar özlüdür; Platon belli bir dönemde okunur. Bu yaşta Platon okunursa işte böyle olur...

"Tencere dibin kara/Seninki benden kara" diye "Şili'deki Tencereye mesaj yollayan C.Yücel'in kaseti geçen ay beraat etti. Onunla birlikte Oktay Rıfat'ın, Arif Damar (Barikat)'ın kendi seslerinden şiirleri

ve yine C.Yücel'in söylediği "Dünya Şiirinden Seçmeler I"i satışa çıktı. Yumuşacık parmak dokunuşlarıyla akan gitarla müziklenen, şairin sesiyle birlikte yeniden bestelenenşiir seçkileri.. Kasetle birlikte verilen gömlek cebi kitaplarıyla, özgün kapağı ve korumalı kaset kutularıyla hem albenili, hem de işlevsel şiir albümleri.

Dünya Şiirinden Seçmeler I'ini kapsadığı şairlerin fotoğraflarını da içeren mini sayfalarına dokunalım. (Gökyüzü gibi kalıcıdır dokunmak) İngiliz şairi Wyston Hugh Auden'le başlayabilir bir kır gezisi ve "Alla'sen söyle nedir aşkın aslı astarı" şiiri, C.Yücel'in nefesiyle bizi İstanbul'a, hatta Orhan Veli'lerin yanına götürebilir. İki yakası vardır İstanbul'un ve Varna'dan, karşı yakadan oğlu Memet'e seslenen Nâzım'la üçüncü bir yakası. Akla gelmiştir zaten. C.Yücel'in sesiyle, "Hayatta ben en çok babamı sevdim" de. Neyse biz de seslenelim belli alıcıların frekansından;

Hikmet! Hikmet!
Varna'dan da olsa
Seslen
Fısıltını bile duyarım
Her yer memleket!
Kesitini yakaladın mı HER YER MEMLEKET

gerçekten. "Alla'sen söyleyin nedir bu işin aslı astarı?"

Duygu yoğunluğu insanı fırtınanın göbeğinde dinlendirebilir. Seçmeler I'de birkaç sayfa sonra Brecht'in doğurgan hüznüyle desenlenen düşünceli durumu, yüzünün ince çizgileriyle bütünleşerek bir fotoğrafta sunar gereken koy'u... Kasetçalardan gür bir sesle yinelenen bir dize takılır, asılı kalır kulağımızda;

"Uzun sürse de gece, gün bize gülecektir."

Sonra, Oxford Üniversitesi'nden bir matematik prof'uyla Lewis Carroll'la tanışacağız. "Bekar, ergen kızların fotoğraflarını çekmeye meraklı ciddi bir çocuk." Şiirlerini çok beğenen ve bir şiir kitabını isteyen Kraliçe'ye matematik üstüne yazdığı kitaplardan birisini yollayacak kadar ciddi. Ve bir başka şiirdeki , bir başka kasetteki, -ara/alt sürümdeki- gitar tınısı bizi Beatles'a götürsün. Önsıraları İngiltere Kraliçesi ve her boydan kanaviçelerinin doldurduğu bir Beatles konserinde John Lennon, "Siz ön sıradakiler sadece mücevherlerinizi şıkırdatmakla yetinin, arkadakiler, siz gönlünüce alkışlayabilirsiniz." desin. Lennon'ın bir şarkısına yer verelim şiirle müziğin kesiştiği yerde:

İyeliğin olmadığını düşle
Merak ediyorum yapabilir misin
Ne açlığa gerek olsun, ne açgözlülüğe
Kardeş olsun insanlar
Tüm insanların
Tüm dünyayı paylaştığını düşle." (1)
Bir gün sen de katılırsın umarım
Ve bir gün bütün olur dünya

"Cennetin olmadığını düşle
Kolaydır eğer denersen
Cehennem yok altımızda
Üstümüzdeyse yalnızca gökyüzü(...)

Ülkelerin olmadığını düşle
O denli zor değil bu
Uğruna öldürecek ya da ölecek bir şey yok
(...) Barış içinde yaşadığını düşle
Tüm insanların

Hayalci diyebilirsin bana
Oysa yalnız değilim ben

İngiltere Kraliçesi'nin fotoğrafından klozet deseni yapabilen o toplumu düşünmemiz, geçenlerde bir mizah dergisinde ilk karikatürü ancak yayınlanabilen bir devlet başkanını getirsin gözümüze. Doğru, her ülkedeki toplumsal tepkinin, karşı çıkışın bir tarihi, geleneği var. 80 sonrasındaki tepkileri "dışavurmak"la ilgili ne özlemlerimiz, ne fantazilerimiz oldu. O yılların taze zamandilimlerinde kulaktankulağa dolaşan tekerlemeler, atasözleri belirdi (ozanı meçhuldur); "Kaba-

ramazsın kel Fatma/Atan güzel sen çirkin'' Evet şiir uyuyan topraklara bir çıkartmadır. Charles Bukowski sorar (2) ''Bir düş, bir karabasan, generalin düşü, başkanın düşü, diktatörün düşü.. Uyanmayacak mıyız? Yoksa yaşamın güçleri bizlerden daha mı kuvvetli? Uyanmayacak miyız? Sonsuza dek değerli dostlarım, uykumuzda mı öleceğiz?'' İnsanlık tarihi yanıt aranan sorularla grafikleniyor.

Müziğin, şiirin, duyarlılığın yanıtı-sorusu ritmine de vurur. Geceleyin varınca ilmine denizin, ay sudadır. Güneşin görünmez olduğu yer yok etmez aydınlığı; tadılmış ve tasarlanabilir ışık kaynakları vardır içerilerde. Ve alacakaranlığın bir anlık ''tarafsızlığı'' bile salt o ana tanık olan insanda sorular üretebilir. Örneğin, sabahı mı, geceyi mi getirecektir alacakaranlık. Bulunacak yanıtın -tartışılmaz- öneminin yanında, duyarlılık, alacakaranlığın da zamanını -coşku yitirmeksizin- izlemektir. Bizim için alacakaranlık kimi zaman bir gün -gece durumu değil, -kendi cürmünde süregen bir insanlık durumu olmuştur.

Karanlığa meyleden alacakaranlık içinde, denizin olası ve beklenen değişmelerine direnir her boydan yelken... Uçsuz bucaksız denizde hemen seçilir kıpırdanışıyla, rengiyle. Politik karşı çıkışların bastırıldığı, örgütlü mücadelenin engellendiği, bir makalenin, küçük bir haberin, -en ufak açığında- sansüre takıldığı baskı dönemlerinde, çoğu kez bilim adamlarının ve özellikle sanatçıların sesini kesmek güç olmuştur. Belki o insanların özgürlüğe tutkusu daha oylumlu kesitlerde biçimlenmiştir. Ama asıl önemli olan, sanatsal inceliğin, şiirsel anlatım ve kurgu içindeki bir karşı çıkışın, böylesi dönemlerde sansür şablonunda boşluklar bularak insanlarla bağlar kurabileceği; geçtiği kanalı genişletip, derinleştirebileceğidir.Geçtiğimiz aylarda kaybettiğimiz Edip Cansever'in 80 sonrasındaki bir şiirine bakalım; (3)

''Baylar
Bin dokuz yüz seksen birdeyiz
Karşınızda eylülün sesi
Ağustos çekildi, eylülün sesi
Birazdan konuşacak
Bu dünyada yaşamak can sıkıcı bir şeydir baylar.''

(...) Derim ki bir semti iyi tanımak kadar
İyi tanımalı dünyayı
Açın radyolarınızı; eylülün sesi
Bu dünyada can sıkıntısının bir başka anlamı var
baylar.
(...) Gizlisi yok,bu dünyada böyle sıkılmak iyi
Biz hazır tuttukça böyle
İçi yangında alev alev
Dışı buztutmuş kalplerimizi.''

(SÜRECEK)

DİPNOTLAR;

(1) (Çev.) Burak Eldem, ''Bir Asinin Sevgi Dolu Baladları: John Lennon'', **Stüdyo İmge,** Aralık 1985, İstanbul, S.28

(2) Halil Turhanlı, ''Zenci Hip ve Jazz'' **Stüdyo İmge,** Mart 1986, İstanbul S.8

(3) Edip Cansever, **Yeniden** (Bütün Şiirleri), Cem Yayınevi, 1981, İstanbul, S.565-566.

"Bilgi Kitapta Durduğu Gibi Durmaz"

İstanbul'da 2000 civarında öğrenci yürüyüş sırasında.

Nedim YAŞAR

Evet öğrenci arkadaşlar, bu kez YÖK bağlamında harekete geçirilen coplara ve "Seçtiğimiz Bilgi'yi alın, o bilgi de dursun, kalsın, unutulsun verili kitapta"yı diyenlere ürktükleri tavrı koyduk.

....içişlerinde John Lennon'un bir şarkısı aktarılmış. O kendi çerçevesinde bir öğrenci, bir gençlik karizmasıydı da... 68'li yıllardaki gençlik-öğrenci olaylarına ilişkin bir sözü var;

"Söylüyorum, ben buradayım şimdi. Siz nasılsınız? İlişkileriniz nasıl gidiyor? Yürütebiliyor musunuz? Yetmiş'ler bir sürükleniş değil miydi? Buradayız işte, seksenler'de bir daha deneyelim, var mısınız?"

Belirli kesitlerde, insan, özellikle verdiği tepkiyle, koyduğu tavırla insandır. Böyle onurlu bir davranışın, akarsuyun o temizlenmeye çalışılan Haliç denizlerine karışmaması gerekir. "En yorgun nehirler bile, bir yerde denizle birleşir" arkadaşlar. Yorgunluğun nedeni denizin **seçilmiş** olmasıdır; varışın görkemi de ondan gelir.

Dernekleri tek'leştirme, öğrencileri tek'tipleştirme hesabı içindeler. Franco da denemiş bunu; demokrasiyi az biraz koklatma - zorunluğu- dönemlerinde bir öğrenci lideri seçimi de gerekmiş. Tek adaylı bir seçimmiş kuşkusuz. Seçim sonuçları alınmış; İlk üç sırayı, boğa güreşçisi El Cordobes, Sophia Loren ve Fidel Castro almış. Franco'cu aday kimbilir nerelerde kalmış.. Bu neyi gösterir;

Öncelikle onca öğrencinin haberleşme mekanizmalarının gücünü, ardından eylemin soğukkanlılığını ve "yasa içre" oluşunu, sonra kitleselliğin engellenmezliğini, ve ille de eski eylem kalıplarının kullanılmasının gerekmediğini.

Filmlere de konu olmuş eylem biçimleri var. Bir sürü insan ellerinde 500-1000 liralarla bir bankaya gelip, hesap açma ve çekme kuyrukları oluştururlar. Yine bir sürü insan "umumi" tuvaletlerde kuyruklar oluşturup, tarafsız insanları engellenmez/ertelenmez yerlerinden yakalarlar. Bir uçağın inişini engellemek için havaalanının kolkola girmiş, yüzükoyun yatan insanlarla örtülmesi, öğrenci kitleleri içinde belli marka meşrubatların içilmemesi (eğer geçici bir eylem platformu olarak belirlenmişse) toplumdan topluma ve aynı toplumda zamandan zamana değişen YENİ EYLEM BİÇİMLERİ olabilir.

Her "YENİ" kurulu düzenin önlemleri içinde "YENİ" düzenlemeler yapma zorunluluğunu ortaya çıkartır.

Fransa'da öğrenciler yemek boykotunu periyodik değil, düzensiz zaman aralıklarında yaparlarmış. Düzenli yemek boykotunun idarenin bütçe yıpranmasını engelleyicii önlemler almalarını kolaylaştıracağını düşünürlermiş. Çünkü ...bin öğrencinin ödediği yemek parası belirsiz aralıklarda vuran bir eylem biçimi olduğunda -ve bütünsel bir eylem zincirinin halkasını oluşturduğunda- bu sürenin bir BASKI GRUBU'nun gereksindiği donanımlara olanak tanıyacağını bilirlermiş.

Neyse yol çok, yöntem çok; yeter ki bu cümleye inanalım, özümseyelim satır aralarını.

Cumhuriyet gazetesi, Aksaray Yürüyüşü'nde "Gelin Dostlar Bir Olalım/ Öğrenci Hakkın Alalalım" şeklinde "marşlar" söylendiğine yer vermiş. Biliriz, "Bir yürüyüş eyleyelim" diye sürer o türkü.

Böyle kesitlerde eylemsizlik hiç bir zaman "tedbir" değildir, yeter ki eylemin taslağını, ressamından grafikçisine, fotoğrafçısından kompozitörüne bir ekip içinde çizelim.

Uğurlar ola...

Not: Yazı baskıya verilirken (16.4.1987) Ankara'da öğrenci olaylarını ve "Tek Tip Dernek" yasa teklifinin geri çekildiğini yazıyordu gazeteler.

Bilim
Eğitim
Demokrasi

Sosyalist İşçiler Gençliğin Mücadelesine Sahip Çıkmalıdır

Gençlik eylemlerini izleyen günlerde, sosyalist bir işçi, sendika lokalinde toplanmış işçilere şöyle sesleniyordu: "Gençliğin son yirmi yıllık mücadelesi içinde, bizi onurlandırdığı kadar bir hatamızı ortaya çıkartan anlardan biri, açlık grevcilerine sendikamızın kapılarını açma fikrine varmak oldu. Elbette ki herkesin dile getirdiği gibi gençliğin eylemlerinde hatalı, iyice düşünülmeden atılmış adım çok. Ama bizlerin henüz buna kızmaya hakkı yok. Genel olarak sınıfımız, özel olarak da biz sosyalist işçiler, bu türden politik-demokratik taleplere sahip çıkmadığımız sürece yaratacağımız yalnızlık, yalnız bıraktıklarımızda tepkiyi öne çıkartacaktır.

Bu sözleri paylaşıyoruz. Evet, sosyalist ve demokrat işçiler başta olmak üzere, işçi sınıfı diğer sınıf ve tabakaların demokratik taleplerine sahip çıkmayı, öncülük etmeyi beceremedikçe yalnızlık hatayı çoğaltacaktır.

Bu noktada sosyalist işçiler olduğu kadar işçi sınıfı sosyalizmine bağlanmış gençlere de önemli görevler düşmektedir.

Bazı Kategorik Karışıklıklar

Hareketin görülebilen pratik zaaflarına değinmeden önce yeniden demokrasi mücadelesi sorunu üzerinde durmak gerekiyor.

Daha önce (Yeni Öncü sayı 1) Yüksek öğrenim gençliği ve demokrasi mücadelesi sorununa değindik. Ülkemizde literatüre yerleşmiş yanlış bir kavram var: Ekonomik- demokratik mücadele ya da akademik

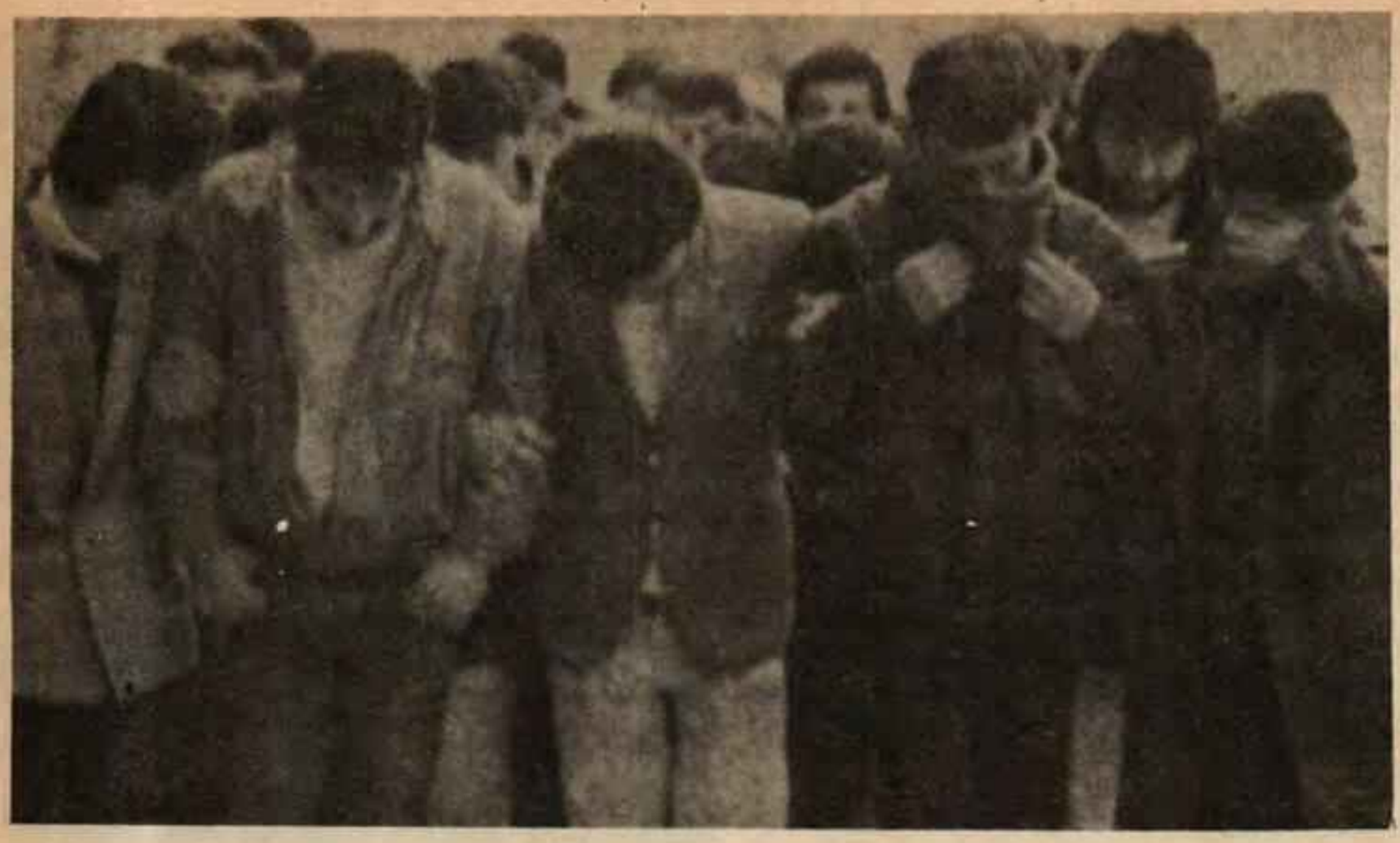

- demokratik mücadele.. Bu kavram çifti bakış açısından önemli bir bulanıklık yaratıyor.

Önce yeniden sosyalist klasik literatürde böyle bir kavram çifti olmadığını hatırlatmakla başlayalım. Bu kavramın kitaptaki karşılığı ekonomik mücadele. Demokratik mücadele ise sürekli ekonomik mücadeleyle yan yana duran bir şey değil.

Lenin üç alanda sürdürülen mücadeleden söz eder: 1- Ekonomik, 2- Politik, 3- İdeolojik. Burada ekonomik mücadeleden kastedilen, ekonomik talepler toplamıdır. Bir işçi kapitalist sömürü altında taşıdığı hoşnutsuzluğu zam talebi daha iyi çalışma koşulları talebi vb. biçiminde sendikal mücadelesi ile elde etmeye çalışır. Başlangıçta bu talepler **pasiftir.** Daha doğrusu talep düzeyine yükseltilememiştir. Söz konusu hoşnutsuzluk talebe dönüştükçe aktifleşir, grev, direniş, vb. olarak somutluk kazanır.

Bu mücadele işçileri önce işverenle karşı karşıya getirir. Ancak bir süre sonra mücadele işvereni aşar, işkolu düzeyinde bir işveren grubu ile giderek de yasalar ve hükümetle karşılaşmak zorunda kalır. İşte yasalarla karşı karşıya gelindiği andan itibaren kendiliğinden mücadele politik bir boyut kazanır. Örn: "8 saatlik işgünü" talebi (Marks) artık politik bir taleptir. İşte Lenin'in "Ne Yapmalı?"da sözünü ettiği kendiliğindenliğin embriyon halinde siyasal bilinç içermesi bu biçimde gerçekleşir. Bu tür politik (demokratik haklar) taleplerin toplamı ve sistemleşmişi ise demokrasi mücadelesi olarak adlandırdığımız düzeydir. Ancak bu hiç bir zaman iktidara yönelik bir içerik taşımaz taşıyamaz.Taşıması için sosyalist siyasal bir bilinç gerekir ki bu dışarıdan müdahale aracılığıyla nitel bir sıçramayı gerektirir.

Bu iki kavramın (ekonomik ve demokratik) yan yana kullanılması az önce verdiğimiz örnekteki gibi birinden diğerine, nesnel denilebilecek bir geçiş olabildiğindendir. Buna bir de Türkiye'deki demokratizm hastalığı sebep olmuştur.

Demokrasi mücadelesi ekonomik mücadeleden ayrı başlıbaşına politik mücadelenin (reformlar) bir parçasıdır.

Metropollerde hem ekonomik mücadele, hem de demokrasi mücadelesi bir geleneğe dönüşmüştür. Bu nedenle kolayca aktifleşebilmektedir. Bizim gibi ülkelerde ise ekonomik mücadele bile yeterince aktif ve sistemli olamayabilmektedir. Politik (demokratik) talepler genellikle tek tek haklar düzeyinde kalmakta zaman zaman da aktif talebe dönüşebilmektedir. (Örn: 15-16 Haziran olayları) Bu nedenle bırakalım demokrasi mücadelesini sendikaları bile zaman zaman sosyalistler yukarıdan aşağıya kurmak zorunda kalmışlardır. (Dimitrov).

Akademik Mücadele

Akademik taleplerle politik (demokratik) taleplerin ilişkisi de aynıdır. Harç sorunu, yurt sorunu müfredat vb. konular doğrudan akademiktirler. Tek tip dernek yasasına karşı çıkmak ise doğrudan politik bir taleptir. (8 saatlik işgünü gibi).

Bugün ülkemizde akademik hoşnutsuzluklar son derece yaygın ancak pasif bir içerik taşımaktadır. Bir yandan gençliğe yöneltilmiş depolitizasyon çabası bunun güçlü bir argümanı olan "yasa dışı örgütlerden uzak durmak", "kökü dışarı-

da akımlar'' vb. teraneler, bir yandan da akademik mücadelenin bir program çerçevesine yerleştirilememiş olması, aktif ve sistemli kitlesel bir mücadelenin engeli durumundadır.

Bu alanda yükselen politik talepleri ise politize olmuş çok sınırlı bir kitle sahiplenmektedir. (ki bunların çoğunluğu sosyalist eğilimli gençlerdir). Son eylemlerin içeriği zorunlu olarak politiktir, çünkü bir yasa teklifine karşıdır. Bu nedenle de bu zorunluluğun bilincinde olan az sayıda genç soruna sahip çıkabilmiştir. Ancak unutulmamalıdır ki, burada sözü edilen politik talepler henüz sistemli bir demokrasi mücadelesinin (programın) parçası değillerdir. Sosyalist siyasal talepler ise hiç değillerdir.

Buradan anlaşılacağı gibi, sosyalist eğilimli gençlerin önünde metodik ifade edersek üçlü bir görev durmaktadır.

1- Akademik taleplerle sınırlı yaygın hoşnutsuzluğun bir program etrafında sistemli ve aktif kılınmasını sağlamak. Bu depolitizasyonun beline vurulacak ilk ve kesin darbeyi oluşturacaktır. Çünkü akademik mücadelenin kitleselleşmesi (ki giderek aktifleşecektir) öğrenim gençliğine ve bilim adamlarına sorunun sınırlı çözümünün yasal-anayasal mücadele ile sağlanabileceğini gösterecektir. Bu gerçekleşmedikçe sorunun kesin çözümünün sosyalist bir çözüm olduğunu göstermek son derece güçtür.

Bu noktada sosyalist ve demokratik görevlerin anlamı netlik kazanır.

Şimdi yeniden eylemlere dönelim.

Görülmüştür ki hâlâ sosyalisterin etrafında toparlandığı bir demokrasi mücadelesi programı ve derneklerin akademik mücadele programları yoktur. Buna bir de dağınıklık eklenince sonuç yine kendiliğindencilik olmuştur.

Gençler kitlelerin apolitikleştirildiğini ilk veri olarak ele alsa da politizasyonun yolunun nereden geçtiğini kavrayamamıştır. Bizim gibi ülkelerde akademik mücadelenin nasıl hızlan politik mücadeleye dönüşmeye elverişli olduğunu kavrayamamışlardır. Ülkemiz vb. ülkelerde bilim eğitim öylesine montaj sanayi uzantısı haline gelmiştir ki "her kim bilimi halkın hizmetine sunmak ister... nesnel olarak burjuvazinin çıkarlarıyla çatışır." (Y.Öncü s.1 sf.42) Yani ülkemizde bilim alanının yasal çerçevesi öylesine dardır ki akademik hoşnutsuzluk biraz genişlese ya da aktifleşse hemen yasalarla karşı karşıya gelmektedir.

Acil Görevler

Tüm bunlardan sonra varılacak sonuç açıktır. Akademik mücadele programını yazmak için derhal kolları sıvamalı ve bunu genel bir demokrasi mücadelesi programının uzantısı haline getirmeliyiz.

Bu noktada önümüzdeki ders yılına kadar hazırlıkları tamamlamak gerekmektedir. Bir süredir tasarlanmakta olan "Nasıl bir üniversite eğitimi istiyoruz?" Türkiye Kongresi, akademik mücadele programının yazılabileceği olağanüstü bir fırsattır. Ancak Türkiye Kongresi'nde belirli bir ön hazırlıkla gidilmesi gereklidir. Her fakülte ve üniversite kendi özgül alternatif programlarını hazırlamış olursa Türkiye Kongresi'nden ortak bir program elde edilebilir.

★

"Sosyalist Kendiliğindencilik"

Bu hastalık Eylül öncesinden taşınan bir zaaftır. Ve akademik taleplerin doğru tanımlanamaması, demokrasi mücadelesi ile sosyalist görevlerin doğru bir biçimde birleştirilememesi sonucu oluşmuştur.

Kadın

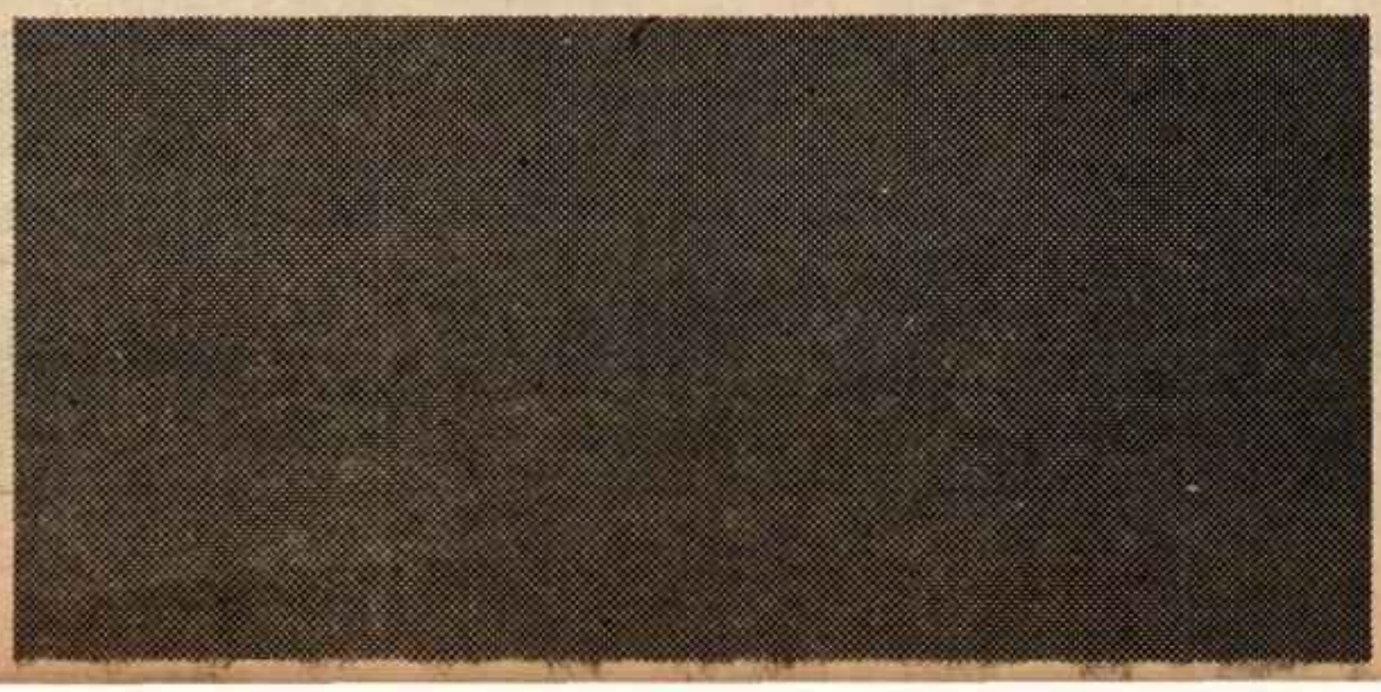

"erkek-egemen düzen" mi?

Sibel ÖZBUDUN

Son yıllarda kadının bağımsızlığı ve/veya özgürlüğü üzerinde yoğunlaşan tartışmalar, hangi dünya görüşü üzerinde temellenirse temellensin, kadını ezen, baskı altında tutan unsurun ya erkek (-ler) ya da erkek (-lik) ideolojisi olduğu konusunda aşağı yukarı görüş birliği içindeler. Sol kesim sanırım sorunu bugüne dek savsaklamış olmanın ezikliği içinde feminist jargonun bu önermesini sorgusuz-sualsiz kabullendi, literatürüne yerleştirdi. Gündelik kullanımda anlaşılabilirliği sağlayacak bir yakıştırma gibi görünüyorsa da, **"erkek-egemen düzen", "erkek(-lik) ideolojisi"** vb.'nden ne anlaşıması gerektiğinin tartışılması, bizce, elzemdir. Çünkü olası tanım farklılıkları, iki zıt dünya görüşü arasındaki farklılıkları yansıtacaktır.

Kendini ister ılımlı desin, ister radikal, feminist kesim **"erkek egemenliği"** derken, Batılı kızkardeşlerinden aktardığı **"machism"**i kastetmektedir. Ve bundan **"Macho"** (Türkçedeki en yakın karşılığı **"sert erkek"**, ya da **"erkek adam"** olsa gerek)'ya özgü değerlerin mutlaklaştırıldığı ve kadınlar üzerinde bir baskı aracı olarak kullanıldığı bir düzeni anlar.

Feminist jargonun machism'i, Engels'in 19. yüzyıl antropolojik araştırmalarından devraldığı ve yeni bir anlam ve içerik yükleyerek kavramsallaştırdığı **"Patriyarkalizm"**in çarpıtılmış bir versiyonudur, denilebilir. 19. yüzyıl evrimci ekolü **Patriyarkalizm**'i antropolojik bir terim olarak ve erkeğin hakimiyetine dayalı aile/toplum (ama özellikle aile) tipini tanımlamada kullanmaktaydı.

Engels ise Patriyarkalizm kavramını iktisadi özü, siyasal tezahürü, tarihsel biçimlenişi ve toplumsal içeriğiyle irdelemiş ve o güne değin kullanıldığı dar anlamsallığından çıkartarak kategorileştirmiştir.

Engels'de Patriyarkalizm özel mülkiyetle içiçe olarak gelişir. Sürü ve toprakların özel mülkiyetinin gens'-in tekil üyeleri elinde yoğunlaşmaya başlaması, serbest iradeye dayalı kolay çözülebilen iki-başlı aile tipini de zorlayacaktır bir süre sonra. Mülkün yeni sahibi komün (gens) değil, erkektir artık; ve sermaye birikiminin oluşabilmesi için servetini öldüğünde sulbüne bırakmak gibi bir yükümlülükle karşı karşıyadır. Mülkedinmecilik karşısındaki şansını çoktan yitirmiş olan kadının ise (gens' de yürürlükte olan doğal işbölümü onu ev içi emeği [bahçe tarımı, dokumacılık, evcil hayvanların bakımı, çömlekçilik, çocukların yetiştirilmesi...] ile sınırlamıştır.) Bu yeni buyurganlık karşısında boyun eğmekten başka çaresi yoktur. Böylelikle sınıflı topluma giden ilk adımlar kadının aile içi köleliğine mahkum edilmesiyle atılmış olur. Denebilir ki ilk sınıfsal baskıyi kadınlık Patriyarkalizm'le birlikte yaşamıştır. Patriyarkalizm tüm sınıflı toplumlarda -kapitalist toplum dahil- buyuruculuk/yöneticilik **"gelenek"**ine tekabül eder. Mülk sahibi erkek (dikkat! **"mülk sahibi"** erkek) "güçlüler"den biri, toplumun seçkin bir **bireyi** olarak kamu işleriyle ilgilenebilmekte, eğitim görebilmekte, tanrılara şeref sunabilmekte, silah taşıyabilmekte... Kısası antik dünyanın kendisine tanıdığı tüm ayrıcalıklardan faydalanabilmekteydi. Genel olarak mülksüzler/güçsüzler takımından addedilenler ise ürettikleri artı ürün ve hizmetle yönetici -rahip-asker-toprak sahibi kesimini besliyordu. Bu kitlenin "adı yok"tu; Marx'ın tanımıyla **"kendi içinde sınıf"** (belki güruh) halindeydi. Kamu işlerinin yönetimi mülk sahibi erkek'in ayrıcalığı haline geldiğinden bu yana kadın da genel itibarıyla, **"mülksüz/güçsüz"**lerden addedilir olmuştu. Diğer bütün mülksüzler gibi, o da zaman zaman mülk'e dönüşebiliyor, alınıp satılıyor, yağmalanıyor, devrediliyor, hatta ipotek dahi edilebiliyordu...

Özetle diyebiliriz ki, patriyarkalizm sınıfsal baskı ve sömürünün ilk şekillendiği dönemlerde oluşmuş ve günümüze dek varlığını (biçim değiştirerek de olsa) sürdürebilmiş bir ilişki tarzıdır. Varlığı özgül olarak kapitalizm'le değil, **"Mülk Edinmecilik/Yönetimcilik/Zihniyeti"** ile bağıntılıdır. Ortadan kaldırılması ise, tüm geleneklerde olduğu gibi son derece güçtür; sınıfların olmadığı bir toplumda yeni insani ilişkilerin oluşturulması perspektifini içeren zorlu bir mücadeleyi öngerektirir.

★ ★ ★

Bu hatırlatmalar sanırım feminist **"machism"** ile sosyalist **"patriyarkalizm"** kavramları arasındaki hayati ayırımı yeterince vurgulayabilmiştir. "Hayati" diyoruz, çünkü feminist hareket ile sosyalist kadın hareketi arasındaki perspektif farkı işte bu üstü örtülü **"erkek egemenliği"** kavramının açımlanmasıyla anlamını bulur: tarihsel-toplumsal temellerinden kopartılmış, içeriğinden boşaltılmış kof bir sözcükten ibaret olan "Machism"e karşı bir tepki hareketi olma durumunun ötesine geçemeyen feminizm ile, insanlığın sömürü ve baskının kaynağını oluşturan patriyarkal **"Mülk edinmecilik/Yönetimcilik"** zihniyetinden kurtulup yeni ve insanca bir ilişkiler sistemi kurmasını hedefleyen sosyalizm arasındaki ayırımdır bu...

★

Kültür
Sanat

Fargier'nin Yazısı Üzerine

Sonraki sayfalarda okuyacağınız, Fransız yazar Jean-Paul Fargier'nin "Paranteze alma" ya da dolaylı anlatım yolu: "Sinema-Politika İlişkisi Üzerine Kuramsal bir Deneme" adlı yazı oldukça eski; 1969 yılında ilk kez yayınlanmış, yani 18 yıllık bir geçmişi var.Bu yazının yazıldığı dönem, 68 olaylarının etkilerinin hiç kuşkusuz sürdüğü ve radikalizmin onurunu henüz koruduğu bir dönemdi.

Öte yandan yazı, aynı dönemin -ve bir daha bir süre sonrasının- "radikal" bir teorisyeninin yapıtını öncül olarak alıyor kendine: Althusser...

Louis Althusser, kendisine yöneltilen birçok eleştiri bir yana, Marksizmi arılaştırma ve/veya kristalize etme, içine girmiş felsefi/teorik/politik ajanlardan arındırma gibi bir görevi üstlendiğini öne sürerek ortaya çıktı. Bu çabasında dönemin gözde "yaklaşımı" yapısalcılığı (birçokları için -bu arada Levi- Strauss için, yapısalcılık bir yöntemdi) bir tür araç olarak kullandı. Böylece teorisiyle makro toplumsal analizlerde de 'yapı' kavramının (bizatihi kendisinin değilse de sinoniminin) işlevsel bir rol oynayabileceği görüşünü denedi.

Bu çabasının gerçekte ne denli etkili olduğunu tam olarak söylemek, belki de mümkün olmayacak. Ancak Althusser'in kendisinin 'trajik sonu'ndan sonra da Althusser -sonrası denen bir düşünür kuşağı, etkili olmaya, çalışmalarını yayınlamaya bir süre devam etti. Şimdi - hele Türkiye'de - görünür bir suskunluk yaşandığı ise başka bir gerçek. Foucault belki bir yerlerde şöyle demiştir: "Delilik, muhaliflerin de üzerinde güç gösterdiği yeterince güvenilmez bir insanlık durumu".

Fargier'nin aşağıda yazıda kullandığı erken dönem Althusser kavramlarından biri, sonradan kendisi tarafından reddedilmiştir: "Kuramsal Pratik". Althusser bu kavramından vazgeçerken kavramın teorisist bir sapmayı içerdiğini söylemişti. Bu konuda dikkatinizi çekmekte fayda var.

Ancak bu kavramın aşağıdaki yazıda kullanılışı, yazının anlatmak istediği soruna gölge düşürmüyor kanımca. Yazının gelişiminin bir evresinde zikredilen bu ifade, belki bazı sorunlar yaratır okuyucusunun kafasında: "Yasaları çiğneyebilen, yıkabilen tek güç, kuramsal pratiktir". Bu ifade şaşırtıcı bir sav gibi görünüyor. Ancak, y azının bütünü gözönüne alındığında, sinemanın tartışmasız mistifikatif (yutturmacacı) işlevinin üstesinden gelinebilmesi için, kendiliğinden politik pratiklerin, bu arada yalnızca sinema üzerine düşünmeyle ortaya çıkan pratiklerin yeterli olmadığı ve rafine bir kuramsal çabayla sinemanın şimdi geçerli olan yasalarının yıkılabileceği görülebilir.

Yazının kuramsal çabası ise, iki -önemli- kavram gündeme getiriyor: "Parantez içine alma" (paranthesis) ve "dolaylı anlatım yolu" (indireck route). Her iki kavram birbirinden ayrı olarak düşünülmüyor, yazıda ve bu iki kavramdan her ikisi de iyice anlaşılmadan yazıyı anlamak pek de mümkün olmuyor. Yazar, "Parantez içine alma" kavramının ideolojik bir kavramlaştırma, "dolaylı anlatım yolu"nin ise kuramsal bir kavramlaştırma olduğunu söylüyor.

Parantez içine alma, öncelikle idealistlik söylemlerin öteden beri kullandığı bir işlem, basit bir örnek vermek gerekirse, masalların kullandığı imge ve simgeler, yani iğretilemeler (Metaforlar) ideolojik bir sistemin de ipuçları oluyorlar. Bu yalnız masallar için değil, sanatsal söylemin diğer türlerinde de etkin olarak kullanılan bir yöntem.

İdealist söylemlerde, parantez içindekiler, yaldızlı olanların yani görkemle dile getirilen, tali olmayan, "asıl" olanların yanında önemsiz bir yerde bulunurlar. Ancak -benzetme yerindeyse- Freudian dil sürçmeleri gibi, parantez içindekilerin, anlamı ortaya çıkarmada, idealist söylemin ardındaki gerçeği ortaya çıkarmada ipucu oldukları doğrudur. Başka bir deyişle, metaforları analiz ederek, parantez içine alınan öğelerin gerçek gücünü anlayabiliriz. Böylece de idealist söylemlerin gerçek anlamları konusunda uyarılmış oluruz.

Bu bilgimiz, yani parantez içine almanın önemini bilmemiz, sinema eleştirisi yaparken elverişli bir silahımız olur. Ama daha da önemlisi bu idealistik öğeyi yani parantez içine almayı kullanarak, ya da tersyüz ederek, gerçek bir devrimci film yapabiliriz. Yazarın bu konudaki savı böyle.

Öte yandan, "dolaylı yol", kuramsal olanla ilgili, yazarın anlayışı zımni olarak, kuramsal olanın bilgiyle -ama ideolojik olmayan bilgiyle- ilgili olduğu doğrultusunda, yazıda anlatıldığı biçimiyle sinemanın özgün konumu söz konusu olduğunda bu bilgi iki türde işleniyor: birincisi, sinemanın konusu olan içeriğinin bilgisi, yani ilettiği neyse onun doğru bilgisi, ikincisi, sinemanın kendisi hakkındaki bilgisi. "Her ikisi bir arada olmadan sinemanın devrimci bir işlev yapması söz konusu değildir" diyor yazar. Çünkü sinema hakkında bilgiye sahip değilsek ve bunun seyirci tarafından da farkedilmesini sağlayamıyorsak,yaptığımız iş idealizmin yöntemini ve yanılsamasını yinelemek olur.

Dolaylı (anlatım yolu), parantez içine almayı da kullanan, ama daha önemlisi, sinema olduğu için, bir belgeselden farklı olan ayrı bir bilgisel alanla ilgilidir. Yazarın verdiği örneği kullanırsak, bir grevin belgesel olarak filme alınışı ile bir grevin bir sinema filmi içinde ele alınışı arasında büyük fark vardır. Dolaylı anlatım yolu ikincisi için geçerlidir:

Sinemanın politik etkisi dolaylı olduğu için sinemanın politik anlatımı da dolaylıdır. Bir grevin belgesel görüntüsü söylev ya da bildiri gibi bir işleve sahipken, sinema filminde grevin anlatımı bundan farklı bir işleve sahiptir. Yani bir sinema filmi, bir bildiri ya da söylev bir politikanın dolaysız içinde değildir, çünkü anlatımı,

sinema sanatının özgür konumu gereği, dolaylıdır.

Daha özlü olarak ifade edilebilir ki, sinema, yazıda anlatılan özgül konumu gereği politik değil, ideolojik mücadelenin alanı içinde tanımlanabilir. Materyalizmle idealizm arasındaki mücadelenin alanıdır. Bütün ideolojik pratikler gibi, -mitlerde, imajlarda, idea ve kavramlarda ve bunların dile geldiği 'bedenlerde'ki pratikler- bu mücadelede aldığı yere göre iş görür. Yani bu mücadele içinde hangi kampta ise, ideolojik mücadeleye bir yer alış konumundan katılır.

Özetle söylemek gerekirse, mitolojilerde toplumsal bilinçaltının bir dışavurumu olarak tezahür eden şey (metaforlar), idealist sanatsal söylemlerde net ve tutarlı hale getirilir ve bir mistifkasyon aracı olarak kulanılır (paranteze alma). Materyalist-diyalektik sanatsal anlatım ise, bu olanağı tersyüz ederek kullanır, hem söylemin içeriği, hem de söylemin kendisi üzerine anlatımını kurarak, "zincirin zayıf halkasını" gerçeğin derindeki yüzünü gösterebilir (dolaylı anlatım yolu).

Bu konuda son olrak Althusser'in, ideolojilerin ortadan kalkmayacağı ve aslında ortadan kalkmasının şart da olmdığı şeklindeki görüşünü hatırlatmak gerekiyor. Yazar, kendisi de bunu bir yerde vurguluyor zaten. Bunun önemi var, çünkü, eğer ideolojilerin (Marx'ın Alman ideolojisinde formüle ettiği gibi) yalnızca gerçeğin ters çevrilmiş bir sureti gibi anlaşılması gerektiğini kabul edersek, yukardaki formülasyon tümüyle çöker. Çünkü eğer Marx'ın bu ideoloji teorisi doğruysa, materyalistlerin ya da Marxsistlerin yapacakları iş, sinema sözkonusu olduğunda, yalnızca belgesel film çekmekten ibaret olur. Yani yukarıda da değindiğim gibi, bir söylev ya da bildiri işlevi görecek filmler yapmak görev olur. Çünkü, sinema yapmak ideoloji yapmaktır. Materyalistlerin ve devrimcilerin bunu yapabilmeleri için ne gibi zorluklarla karşılaştıkları sorunu ise, aşağıdaki yazının konusu oluyor.

Bu arada Marx'ın Alman ideolojisindeki ideoloji formülasyonunu Kapital'in 1. cildindeki ve Grundrisse'deki formülasyonlarıyla değiştirdiğini, Althusser'in kendisinin ileri sürdüğünü söylemek gerekecek. Eğer bu doğruysa, Jdanov tipi (Stalin Dönemi) sosyalist gerçekçilik anlayışının, (bizdeki kavramlaştırmasıyla da slogancı sanatların) gerçek eleştirisinin mümkün olabilmesi için, Marx'ın kendisinin bize gerekli silahı vermiş olduğunu düşünebiliriz. Bu da şu demektir tabii ki, sosyalist gerçekçilik üzerine gri tonlarda sürdürülen, yani, "Jdanov'a evet, ama slogancı sanata hayır" sözleriyle sürdürülen tartışmaların da gerçek kimliğine ulaşması, gerçek rengini ya da kampını seçmesi gerekir.

Son olarak, aşağıdaki yazının, Fransız Cinethique dergisinden İngiliz çevirmen Susan Bennett'in yaptığı bir çeviri esas alınarak Türkçeye kazandırıldığını söyleyelim. Bu yazı daha öne, Yeni Dergi'nin Ocak 1970 sayısında, Yakup Barokas tarafından yapılmış, kısaltılmış bir çevirisiyle yayınlanmıştı. Bu çeviride, yazının "parantez içine alma" ve "dolaylı yol" ile ilgili bölümleri yer almamıştı. Bu arada aşağıdaki çevirinin de görece özgür olduğunu ve kaynak metnin bütünü olmadığını belirtelim.

yeni öncü

Paranteze Alma ya da Dolaylı Anlatım Yolu

Sinema-Politika İlişkisi Üzerine Bir Deneme

Jean-Paul FARGİER

Çeviren: Ayşegül GÜLDEMİR

Burjuva idealistler, sinemanın politik anlamlarla temellendirilmesine kesin ve açık bir kararlılıkla karşı çıktılar. Hemen bu arada tam karşıt savlar ileri sürüldü: Sinema daima politiktir, çünkü sınıf mücadelesinde hiçbir şey konu dışı değ dir, hiçbir şey ayrıntı olarak görü lemez.. vb. Bütün bu "kuramsal laştırma" çabaları, bu iki zıt görü şü, tanımlanma sorunları aşılama mış bir alanda, sinema konusund aynı yere getirdi: İdeoloji. Eğer ideolojik açıklama tarzları yerine sinema pratiğinin gerçek ve yetkin bir kuramsallaştırılması isteniyorsa, bugüne dek örtük olarak ifade edilebilmiş, bir sorun olmaktan öteye gidememiş bir alanda titizlikle çalışılarak berrak bir anlatım yoluna gidilmelidir.

Sinema ile politika arasında bir ilişki vardır. Ama bu nedir? İşte sorun burada. Başka bir deyişle sinema, politik etkinlik dünyasının bir parçası mıdır? Politik işlevlerle mi biçimlenir? Ya da politik etki dünyası ile bağları ne olabilir ve nelerdir?

Bu çalışmanın sonul amacını hemen söyleyeyim: Çalışmanın amacı, proletaryayı etkin olmaya sevkedecek bir sinema pratiğinin gerçekleştirilmesi için gerekli kuramsal öğelerin önerilmesi ve kabul görmesidir. Sinemanın devrimci

pratikle ne alanda ve ne çizgide bütünleşebileceğini ortaya koymak bu çalışmanın amacıdır. Çalışmanın niyeti boş bir spekülasyon yapmak değildir. Doğrudan politik kaygı taşır. Bu kesin olarak gereklidir. Çünkü devrimci bir kuram olmadan, devrimci pratik olmaz.

Çalışma her adımında, sürekli müdahale etme çabası içindeki ideolojiyi ayırıp, bir tarafa koyma gereğini gözetiyor. Böylece varolan ideolojik nosyonlardan sıyrılıp, sinemanın kuramsal kavramına varabiliriz. Yukarıda sorulan sorulara ancak şu şekilde yanıt verilebilecektir. Bunu yaparken şu yol izlenecek: İdeolojik nosyonlardan kuramsal kavramlara ulaşmak, bu alanda, metaforlar, paranteze alma (idealist işlevin ifade edilişi), dolaylı anlatım yolu (kuramsal işlevin ifade edilişi) gibi terimlerin birbiriyle ilişkilerinin açıklanmasıyla mümkün olacak.

Paranteze Almanın Doğru Kullanılışı:

Herhangi bir sorunun bir yönünün net ve tutarlı bir şekilde ifade edildiği bir metafordan (iğretileme, mecaz) söz ettiğimiz zaman, o metaforu "paranteze alma" diye adlandıracağız. Metafor her zaman tartışmasız olarak ideolojik bir sistemi imler. Öyleyse, paranteze alma dediğimiz zaman, paranteze alanın, ideolojik öğenin sistemin içinde hangi yeri aldığını ve paranteze alma işleminin hangi ideolojik öğeyi hedeflediğini, onun olumsuz etkilerini değerlendirebilmek istiyorsak, bulup çıkarmalıyız.

Diğer taraftan, paranteze alma işleminin yalnızca sanat üzerinde egemen olan idealist konumlar için söz konusu olmadığını, materyalist anlatımın da bir unsuru olabileceğini tartışmak gerekir. Şurası bir gerçek ki, yazılı bir tümcenin içeriği, idealist sorun açısından bir fikir verir. Paranteze birşeyler alma, göstergelerin hiyerarşisinin nasıl algılandığına ilişkin bir yorum yapmamızı olanaklı kılar. Genellikle paranteze alınanlar hepten önemsiz olmasalar da, paranteze alınmayan diğer göstergelerden daha az önemlidirler. Fakat önemli olan o ki, göstergelerin bu ilişkisi içinde gerçekte neye önem veriliyor? Bu bağlamda, idealizmin yaldızlı sözleri içinde dikkate alacağımız tek bir ipucu vardır: anlam. Tümcenin kuruluşundan önce bir anlamı vardır. Eğer bunu bilmezsek, o tümceyi tüm derinliğinde kavramamız mümkün olmayacaktır. Oysa yanlış olarak genellikle yapılan, tümceyi parçalarına ayırmak, doğruluğuna, görkemi ya da sakilliği arasında derecelendirerek karar vermektir. Paranteze alınan herşey, tümcenin anlamından soyutlanamaz, yalnızca tümceye biraz gizem katar. Üstelik paranteze alınanlar, kurgu dünyasının gerçekliğindeki maddi öğelerin ipuçlarını taşır. Aralarındaki ilişkiler netlikle kurulmuş işaretlerden oluşan bir tümce, anlambirimlerinin yetkinliği ile bütünleşmiştir ve aynı zamanda özel bir işlevi olan paranteze alma, bu uğraşıya hiyerarşik olmayan bir görünüm kazandırır.

Materyalist görüş açısından yaklaşırsak, bir söylemin karmaşık anlatımına kafa yoracağımız yerde, paranteze alma ve metaforlarını analiz etme yoluna gidersek daha iyi bir yol seçmiş oluruz. Sinema-politika ilişkisini de bu şekilde anlamak, böyle bir söylemdeki çarpıklığı ve mistifikasyonu (yutturmacayı) bu analiz yöntemiyle ortaya koymak mümkündür.

İdealist söylemlerin mistifiye edici karakteri dilbilimsel ve politik olmak üzere iki hatayı birarada yürütür. Bu "düşmanın" kapsamlı ideolojik stratejisine sızmanın bir yoludur: Ayrıcalıklı bir konuma yerleşme yöntemi: Dikkat çekmekten kaçınma/ kaçınmama; tali planda kalma/temel sorunu tartışma gibi ikilemlerden daima birincilerini, mutlak etki yapma adına tercih etmeme yaklaşımı. (Sanat itiraf edildiği gibi hep arkadan gelir, hiç olmamasından daha iyidir bu da.) Bu yaklaşım bir ürün ortaya koyar: Sinema; bunu yaparken bir diğer ürünün dikkate alınmasını ihmal eder: Politika elbette. Yapılan hile basittir aslında: Politik olan geniş bir alanı, sinematografik **eğlencenin** de unsurlarını taşıyan bir sinema türü olarak "politik yaşam" sinemasına (seçimler, hükümet, vb.) indirgemek... Fakat eğer politikadan "politik yaşam"ı anlamıyorsanız ve politikadan da sınıf mücadelesini anlıyorsanız, öte yandan eni konu işe yarayan metaforik paranteze alma işleminin bilincindeyseniz, burjuva idealizminin verimsiz anlatımını çürüten, Marksist bir tepkiye sahipsiniz demektir.

İşte bu metaforlar idealizmin sakatlığını iki kat daha etkili bir güçle gösterebilecekse, kolayca karşısında yer almak zarar verici, hatta tehlikelidir. Daha da doğrusu, onu tersyüz ederek, sinema-politika ilişkisinin doğru materyalist formülasyonuna ulaşılabilir.

Söz ve Yüz: Sinema: Sinema sözcüğü hakim sınıfın ısrarla kullandığı soyut bir anlatımdır. Sinema dediğimiz zaman sistemin dayatmasıyla "eğlence olarak sinema" aklımıza gelir. Fakat eğlence filmleri önemli bir kategoriyi temsil etmelerine karşın sinema etkinlikleri alanını tümüyle kuşatamaz. Sinema etkinlikleri içinde aynı zamanda bilimsel (tıbbi, etnolojik, endüstriyel, politik), pornografik, militan, askeri ve nihayet reklam filmleri türlerini de içeren bir alana yayılırlar. Eğlence sineması en fazla kullanılan tür olarak sinema ismini tekeline almıştır. Bu tür diğer bütün türlere hükmeder ve diğer türler eğlence filmlerine benzetilme sürecinde bu kısmetten nasiplerini alırlar. İnsanlar bir filmin (iyi ya da kötü bir sinema örneği) olduğuna nasıl karar verecekler? Bu anlamda söz gelimi, bilimsel bir film, seyircisini (eğlendirdiği) sürece kabul görecektir.

Mekanizma içinde eğlence sineması diğer türleri içermeyen bir kalıp olur.

Kendi dışında varolan hiçbir şeyi reddetmemenin olanağı ise "politik" sinemanın kapsamındadır. -Eğer böle bir şey varsa!

Burada çıkan ilk sonuç, etki alanını koruyan ve gücünü sürdüren burjuvazi tarafından sinema, bir cephanelik gibi kullanılmıştır. Fakat aynı zamanda sahip olabildiği eğlence ölçütünü diğer türlerden seçip ayıramamıştır. Böylece de di-

ğer türler üzerinde, eğlence türünde olduğu kadar yaygın bir güce ve etkiye ulaşabileceğini görememiştir.

Bu çalışmada yukarıdaki idealist kavramlaştırmadan farklı bir yol izleyip, sinemanın kuramsal bir tanımlanmasına ulaşabilmek için onu bağımsız bir temele oturtmaya çalışacağız. Sinemayı, "eğlence" terimi içine sokmayacağız, ya da bazılarının yaptığı gibi eğlence sineması karşıtı bir konum içine girmeyeceğiz.

Öte yandan, materyalist bir terimleştirme olarak, **fiziksel** olarak sinema nedir? İşitsel-görsel işlevi itibarıyle, seslerin ve görüntülerin beyazperdede toplanması itibarıyla sinema nedir? Ve **toplumsal** açıdan sinema ne yapar? Toplumsal pratiğin şu veya bu alanında ne işlev görür? Sinema sözcüğü, belirli bir yetkenin belirli bir pratik içinde bütünleşmiş olduğu düşünülmeden tanımlanamaz. Sinema-politika ilişkisinin kuramsal tanımlanması açısından sorun, şu sorunun sorulup sorulmayacağıdır? Politik sinema, kuramsal olarak savunulabilir mi?

POLİTİK PRATİK ve KURAM

"Pratikten kastedilen, ürünü veya hammaddeyi dönüştürmektir. Verilen emek oranında bu bir yapıttır ve eğer böyleyse dönüşüm başarı ile sonucuna varır. Pratiğin bu tanımı kendi içinde bir özelliği içerir: Birbirinden gerçek anlamda bağımsız, değişik pratikler vardır. (Aynı kompleks bütüne organik olarak bağlı olmalarına karşın...) (Althusser: For Marx)

Bu kompleks bütün, bütün bir sosyal pratiktir. Toplumun bir bölümünün pratiğini kapsayan yapısal bütünlüğü kasteder.

Bu kompleks, ekonomik pratik (son kertede belirleyen budur), politik pratik, ideolojik pratik ve teorik pratik olarak bölümlendirilir.

Sinemayı, sosyal pratik kategorilerinden birine özellikle yerleştirmeliyiz. Sonra da diğer pratikler ile olan bağlantısını soruşturmalıyız.

Politika, sosyal ilişkilerden aldığı hammaddeyi üretim araçlarının sistematik kullanımıyla (sınıf mücadelesi), üretime dönüştüren (yeni sosyal ilişkiler) bir pratiktir.

Şimdi şu soruyu soralım: Sinematografik etkinlik, politik pratik içinde yer edinebilmiş midir? Politik pratik içinde harekete geçirici bir etki yaratmıyorsa, kendine özgü bir role sahip demektir. Öyleyse biz bundan sinematografik etkinliğin **politik pratik özelliği taşımadığı** sonucunu çıkarırız. (Başka bir deyişle, politik pratiğin ne ürünü, ne anlamı, ne de hammaddesi değildir.) Öte yandan sinemanın politik etki alanı içinde olduğu ise kesinlikle aydınlanmıştır.

Şimdi sorunumuza gelen ilk yanıta bakabiliriz. Sinema ile politika arasındaki ilişki, diğerleri ile aynı değildir. Bu sinema ile politikanın birbirleriyle ilgileri yoktur anlamına gelmez. Bazı politik filmler yapılamaz anlamına da gelmez elbette. Fakat ilişki nedir ve hangi özel durumlar, bir filmin politik olmasını sağlar?

DOLAYLI ETKİSİ: ÖZGÜL KONUM

Üretilen bir filmi sonunda belirleyen en önemli etmenlerden biri ekonomidir, fakat en önemlisi ideolojidir. Sinema ekonomi ilişkisi açısından şunlar söylenebilir: Ekonomik ürünlerin üretim sürecinde rol alan etkenlerden biri de, işçilere üretime yabancılaşma durumunun normal ve doğal olduğu fikrini telkin eden tutucu ideolojik propagandadır. İdeolojik propaganda, insan emeği ve makine denli dolaysız bir etki sağlamasa da "dolaylı bir etkiye" sahiptir. Bu sonuç, **sinema ile ekonomi arasındaki** ilişkiyi saptar. Ekonomi ile ideolojinin birleşme yerleri vardır.

Eğer dolaylı etkinin yukarıda belirtilen işlevini incelersek, sinema ile politika arasındaki ilişkilere uygun olduğunu görürüz. Çünkü bu kez, ideoloji ile politika benzer biçimde yakınlaşır ve ikisi arasında bir bağlantı yeri olduğunu görürüz. Giderek şunu söyleyebiliriz: Sinemanın özgül konumu, "ideolojik bir etki alanı" içinde düşünülebilir olmasıdır.

Şimdi de sinema ve politik pratiğin yakınlaşmasının koşularına bakalım. Bir film, tarihi bir sıçrama anında, zaptedici, maskeleyici bir rol oynayabilir veya sınıf mücadelesini mücadele içindeki subjektif faktörü modifiye ederek yeni bir etkinlik içine sokabilir. Yani proletaryanın sınıf bilincini, temel çelişkisi doğrultusunda, (burjuvazi-proletarya) ilkesel bir düzeye yönelebilir. Sinemanın sınıf mücadelesi ile özgül ilişkisi budur. Demek ki bir şeyler yapılabilir. Fakat ne yapılabilir?

SİNEMANIN İDEOLOJİK İŞLEVİ

"İdeoloji topluma verilmiş tarihi bir role sahip çıkan ve imgelerde, mitlerde, idea ya da kavramlarda varolan, kendi mantık ve şiddetine hükmeden bir sistemdir." (Althusser: Marxizm ve Hümanizm) Sinemanın kendine has ideolojik işlevi bu genel tanımlama içine sokulabilir.

Sinemanın ideolojik işlevi, doğası gereği, tarihi tarafından da desteklenmiş olarak, iki mislidir:

a) Varolan ideolojileri yeniden üretir ve yanıstır. İdeolojilerin üretim sürecinde bir taşıyıcı olarak kullanılmıştır.

b) Kendi ideolojisini üretir: Gerçek izlenimi. Perdede, izleyiciye ilk izlenim olarak gerçekliği vermeyen hiçbir yansıma ya da gölge yoktur. Kimi portreler ya da heykeller hakkında 'sanki konuşacakmış da konuşmak istemediği için ağzını açmıyor' ya da 'sanki hareket etmek zorundaymış gibi görünüyor' derler ya, işte bu söyleyişlerdeki 'sanki'ler oyunun oyun olduğunu ele verirler. Burada eksik olan bir şeyler vardır ve herkes bunu bilir. Oysa sinemada "sanki"lere yer yoktur: İnsanlar ,"hareket ediyor" diye hüküm verirler. Böyle olduğu zaman insanın yaptığı ilk şey perdenin varlığını reddetmektir. O bir

pencere gibi açılır, şeffaftır. Bu yanılsama, sinema ideolojisinin kendine has zenginliğinden kaynaklanır.

Bir kavrama tarzı olarak ideoloji, gerçekliğin imgeleri ve idealar şeklinde, insanların kendiliğinden kabul ettikleri bir "gerçeklik" ya da "gerçeğe en yakınlık" olarak kendini dayatır. Sinema için de bunu görmek kolaydır. Genel ideolojik süreç içinde de ayrıcalıklı bir rol oynar. Gerçek olması gereken fakat gerçeksi olan izlenimleri destekler ve destekleme işlevi ideoloji olarak yansır.

Bu yüzden (b) işlevi, (a) işlevini yürütmek için zorunludur. Herhangi bir ideolojik bütünlük, çökmeye, örselenmeye yüz tuttuğunda ise gerçek izlenimi devam edemez. Bu kuşkusuz yalnız sinemada olur, yoksa ideolojiler "anavatanları" olan toplumda gelişmeye, örselenenin yerine yeni ideolojik bütünlükler ikame etmeye devam ederler. Yalnızca aynaymış gibi yansıtılan şey, aynanın kendisinden daha uzun ömürlü olamaz. Fakat sinema ideolojik dayanağını yitirdiğinde ne tür bir varoluş ortaya koyacaktır?

Sinema seyircisinin içinde gözlendiği iki fenomeni, ideoloji/ politika bağlamında, sinema/politika bağlamına ışık tutacaktır:

İlki, "teslim etme"dir. İzleyici kendini perdedeki oyunun içinde kabul eder. Karakterler, idealar, mitler, hikâyeler... Burada "kimlik birleştirme" (identifikasyon) (ki çok fazla psikolojik) kavramı yerine, "teslim etme" (recognation) kavramı daha uygundur. Sinemada iktidar sınıfın baskın ideolojisi (diğer bütün araçlarda olduğu gibi) küçük burjuva ve burjuva olduğu bilinen, kendini oyunun içinde kabul eden, oyunla bir tutan ve böylece bütün bu hikâyelerin gerçekliğini "teslim eden" izleyicinin peşini bırakmaz. Dünyaları kendi karanlık odalarına benzer, aynadaki yansımalara sadıktırlar. Fakat "aynalar yalan söyler". Burjuva ağırlıklı toplumsal sınıf, sinemada da herkesten "aynı olmayı" ister, herkesin aynı olduğunu ileri sürer.

Bir bölüm sinemada her nasılsa, sömürülen işçiler topluluğunu izleyici olarak hedefler. Onların durumunda ikinci fenomen devreye girer: "Mistifikasyon" (yutturmaca). Bu durumda izleyici (burada artık işçiler) perdede olup bitenle kendilerini özdeşleştirirler ama asla olup biten içinde kendilerini görmezler. Çalışan sınıf insanı şova karşı uyanıktır. Hiçbir şeyi tantanayla tanımlamazlar. Artık değer sömürüsünü onayan, varolan anormal üretim ilikilerini doğru ve doğalmış gibi gösteren bir ideolojiye dayandırılan eğlenceye bilinçsizce karşı çıkarlar.

Sinemanın devrime nasıl hizmet edeceğini sormuştuk. Bu sorunu şöylece yeniden formüle edeceğiz: Bu "teslim etme" mekanizmasını nasıl devreden çıkarabiliriz? Bu mistifikasyonu nasıl yıkabiliriz?

TERSİNE ÇEVİRMENİN OLANAKSIZLIĞI

Yıkmak, devreden çıkarmak, altüst etmek... Bu söylenenlerden bütün ideolojiler feshedilmelidir, bütün ideolojiler kötüdür anlamı çıkarmamalı. Toplumları kavrayabilmek için bir ideolojik bakış açısına gerek vardır ve genel olarak ideolojinin dünyadan silineceği ya da bilimin ideolojilerin yerini alacağı düşüncesi tamamiyle ütopik bir düşünedir. (Althusser: For Marx) Bu çalışmayla yapılması istenen, proleter amaca sinemanın hizmet edebileceği koşulları saptamaktır. Başka bir deyişle,bir film, proleter ideolojiyi iletebilir mi? Sinema başka ideolojik işlevlere de sahip midir? sorularına yanıt arıyoruz.

Bir teori formüle etmeye kalkışmadan önce, proleter gayeye hizmet etmeye çalışmış filmlerden elde edebildiğimiz somut deneyimleri dikkatle gözden geçirmeliyiz. Bunlar halk demokrasilerinin "sosyalist filmleri", burjuva demokrasilerinin "sosyal filmeri" ve her ikisinin de "militan filmleridir". Bunların tarihi işlevleri değişiktir: Biri burjuvaziyi yıkmayı hedef alırken, diğeri proleterya diktatörlüğünü önerir ve bekasına hizmet eder.

(...)

(SÜRECEK)

Mektuplar

Sevgili "Yeni Öncü" emekçileri,

Öncelikle sizi yürekten kutlamak bizler için bir borçtur. İlk sayınızı aldım. Bakmadan önce bu derginin de diğer sıradan dergilerden farklı olmadığını zannettim. Fakat derginizi okuyunca yanıldığımı sevinerek anladım. Bu çalışmanızın devamı ve başarısı bizleri çok ama çok sevindirecektir.

Ali Koşar

Yeni Öncü'ye merhaba!

Anti-demokratik yasaların boğucu baskısı altında bulunduğumuz bu dönemde çıkan diğer "Demokrat ve Sosyalist" olduklarını ilan eden dergilerden daha çok aradığım bakış açısını YENİ ÖNCÜ'de buldum. Bu da beni oldukça sevindirdi. "Aramıza hoş geldiniz!"

Kadın hakları ve sorunlarına yanlış bakış açısından yaklaşıldığı, geçmiş dönemde ve hâlâ gözardı edildiği şu dönemde kadın sorunlarına değinmeniz bizi sevindirdi. Kadınların sınıf mücadelesindeki yeri nasıl ki yadsınamayacak kadar büyükse, "YENİ ÖNCÜ"nün bunu gözönüne alarak kadınların kurtuluşu sorununa çözüm getirmeye çalışılacağına inanıyorum.

Her şeyden önce kadınların kurtuluşu sınıf mücadelesinden ayrı olarak düşünülemez. Şurası da unutulmamalıdır ki, kadın sorunu şu veya bu sınıfın değil, tüm kadınların sorunudur. Cins olarak erkeklerin egemen olduğu tüm toplumlarda kadın bütünüyle ikincil sayılmaktadır. Burjuvazinin kadına bakış açısını anlamak için burjuvazinin egemen olduğu toplumlarda burjuva partilerde kadınların yok denecek kadar az olmasına bakılabilir.

Nasıl olsa "kadınların kurtuluşu sosyalizmdedir" mantığıyla kadınların kurtuluşu sosyalist topluma ertelenemez. Bu bakış açısı kadınların kurtuluşu yolunda aşılması uzun süre gerektiren bir engeldir. Kadın sorunlarının çözümü sınıf mücadelesi içinde pekişecek, yoğunlaşarak sosyalizme giden süreç içerisinde bugünden tezi yok sahip çıkılmalı, desteklenmelidir.

Dinin, kadın üzerindeki mücadelesini engelleyici, kırıcı etkisi unutulmamalıdır. "YENİ ÖNCÜ"ye düşen görevlerden biri de kadın ve din konusuna açıklık getirmektir. İslâm dini "Kadınların Allah'a en yakın oldukları yer evinin dip köşesidir" demekle, kadını (toplumun yarısını) eve hapsetmeye zorlamakta ve sınıfsal mücadeleden koparmaya çalışmaktadır. Kadınların kurtuluşu için sürdürülecek mücadele, evlerde değil, hayatın tüm alanlarında gerçekleşecektir.

Din özelilkle kadınlarımızı (erkekler de dahil) "cennet"'le boyun eğmeye, avutmaya, baş kaldırdıklarında ise "cehennem"le korkutmaya çalışmaktadır.

Ezilen işçi sınıfı ve tüm emekçiler günümüzde zaten cehennemi yaşıyorlar. Eğer yaşanılmaya değer bir "cennet" istiyorsak o "cennet" çetin mücadelelerden sonra kazanılacak olan sınıfsız, sömürüsüz, dostça ve kardeşçe yaşanılan dünyamız olmalı. "Başka cennet istemiyoruz".

Yeni Öncü ve tüm emekçilerine,

YENİ ÖNCÜ'nün sürekli kılınması, okunması, okutulması dileğiyle sevgilerimle.

—Yalnız değilsiniz—

GÜNER OZAN
SAMSUN

Sevgili Dostlar,

Güzel olan, iyi olan ve gelecek muştulayan, her ileri adıma merhaba demek gelenektendir. Bu anlamda "Yeni Öncü"ye merhabayı kendimize bir sorumluluk biliyoruz.

Yaşamı üretken ve verimli kılmanın tutsaklık koşullarında, daha bir önem kazandığını yaşayarak öğrenmiş olanlardanız. Uzun erimli "yorumlamak değil de değiştirmek" çabamızda, okumak, öğrenmek boş yeri tutuyor. Okudukça öğreniyoruz, öğrendikçe güçleniyoruz. Ve hiç kuşkusuz biz güçlendikçe yaşam daha da güzelleşiyor.

Yeni Öncü dergisine "abone olmak" istiyoruz. Bu nedenle derginizin 1. sayısını (Mart 87) bize gönderirseniz, hem abone olmamızı sağlamış oluruz, hem de derginizi okumakla sevineceğiz. Göstereceğiniz duyarlık için teşekkürler... Dostlukla... Kardeşlikle... Selamlar

NURİ ÖDENİŞ
2.Nolu Askeri Cezaevi
ERZİNCAN

(.....)

(...) Demokratik bir hak sorunu olarak görülebilecek olan kadın sorunu çok daha kapsamlı ve demokrasiyi bir yaşam biçimi olarak kavramada can alıcı bir önem taşıyor. Gerçekten bir demokrat olunmadığı müddetçe kadın özgürlüğünü savunmak olanaklı olamıyor. Bu açıdan, kadın özgürlüğünü savunmak demokratlığın yeni bir kriteri olarak eklenmek zorundadır ve sosyalistler olarak da kendi dönüşümümüzü gerçekleştirebilmenin başta gelen alanlarından biri olarak görülmelidir.

Sorunun iki boyutu vardır. Birincisi burjuva çerçeve içerisinde, ya da sistem söz konusu etmeksizin kadın-erkek eşitliğini savunmak. Feminizm buraya kadar geliyor. İkinci boyut da insanlığın genel özgürleşmesi, sosyalizm çerçevesi. Bu da sosyalistlerin perspektifi olmalı.

Eğer sosyalizmin toplumda genel bir alternatif haline nasıl geleceği sorusunu karşımıza koyuyor isek, insan ilişkilerinin her bir alanı üzerine oldukça detaylara inmiş görüşler getirmemiz zorunlu. Kadın sorunu da bu alanlar içerisinde en önemlilerinden biri. Nasıl bir sosyalizm tasarladığımız böyle noktaların detaylı olarak ortaya çıkarılmasıyla ancak insanların gözünde somutluk kazanabilecektir. Eski toplumun hemen her bir ilişkisine tekabül eden yeni ilişkiler tariflenip davranış biçimlerine dönüştürülmediği müddetçe, gelecek toplum üzerine belli siyasal belirlemelerle yetinmek, şimdiye kadarki tecrübelerin ortaya koyduğu gibi asla yeterli olmuyor ve sonuçta sosyalizmle çatışan görüş ve uygulamalar zorunluluk üzerinden yürünerek sosyalizmin genel bir revizyona uğramasına yol açıyor.

Sosyalist toplum üzerine ve sosyalist insan üzerine detaylanmış görüşler olmadığı müddetçe sosyalist örgüt ilişkilerinin ne olması gerektiğini tanımlayabilmek olanaklı değil. (...)

OSMAN ŞİMŞEK
İSVİÇRE

Yeni Öncü çalışanlarına:

İlk önce beni yazmaya iten neden konusunda: Bu tek kelimeyle **Prolog ya da Çıkarken** yazısının 4'üncü sayfasında "Siyasal haberciliğin" tanımlanmasında ve açıklanmasında ifadesini buluyor. Sadece yedi satır ve iki paragraf, ama, "vicdanıma" tam anlamıyla el attığını "itiraf" etmeliyim. Bu anlamda da "vicdanlarına" ilişkin kuşkusu olanlara bu iki paragrafı okumalarını salık vereceğim. Bu anlamda da hepimizin "biraz" (!) Lenin'in **Sanat ve Edebiyat Üzerine** adlı derlemesinden yapılan alıntıdaki parantez içindeki son kelime ile alakalı olduğunu düşünüyorum.

Derginin kendisine gelince;

1- Çıkarken yazısına katılmamak olanaklı değil. Sadece son paragrafta kültür-sanat alanına ilişkin açıklamada bir cümle geçiyor. "Bu açıdan tüm sol **tandanslı** yayınlar arası bir dayanışmanın koşullarını yaratmak için üstüne düşeni yapmayı hedefliyor (a.b.ç)" Mesela merak ediyorum? Burada **Saçak**'ın yeri nedir?

2- Nedret Sena'nın "Kritik Nokta" yazısında Türkiye "gibi" ülkelere ilişkin iki kavram kullanılıyor. "Çevre ülkeler" ve "geri bıraktırılmış ülkeler". Gerçi ilk kavram "merkez ülke" kavramıyla birlikte kullanılmıyor ama merkez-çevre ülke çiftiyle ilgili bilinen kategoriyle bir alakası mı bulunuyor?

3- A.Ural'ın "Yüksek Öğrenim Gençliği Demokrasi Mücadelesi ve Sosyalist Çizgi" yazısı, gerçekten "Tartışma bandı" bölümünde belirtildiği gibi, "son derece sağlıklı ve önemli argümanlara sahip". Ayrıca, oldukça iyi sistemize edilmiş. Belirtilen genel görüşlere sahip olmakla birlikte, sorunu ilk kez bu kadar bütünlüklü sunduğundan dolayı yeniden öğrendim diyebilirim. Yalnız, "Açlık grevi ne kadar anlamlı ve yiğitçe olursa olsun amaca ulaşmadıkça öncülük değil, **namuslu bir tavır** olarak kalır" deniyor. Özellikle altı çizilen yerden kastedilen, bir reaksiyonun ifadesi olmasından dolayı açlık grevini böyle tanımlıyor ise, anlamlı. Ama açlık grevinin kendisinin "ahlaki" bir sıfatla değerlendirilmesi ne ölçüde teorik?

MURAT KAYMAZ
İNGİLTERE

Selam Dostlar!

Derginiz biz işçiler için ışık oldu. İşçi sınıfının sendikal birliğinin TÜRK-İŞ'te sağlanabileceğini iddia edenler hem sınıf mücadelesinden bir kaçışı hem de DİSK'i reddediyorlar. Yeni Öncü'nün sendika politikasını tamamen yerinde buluyoruz. Biz OTOMOBİL - İŞ işçileri sınıf ve kitle sendikacılığına sonuna kadar sahip çıkacağız. TÜRK- İŞ'te birlik savunanlara bunun cevabını verdik, vereceğiz. Derginizde işçi sorunlarına bilimsel açıdan daha da çok yer vermenizi diliyoruz.

Yaşasın sınıf ve kitle sendikacılığı!

Yaşasın DİSK!

Levent'ten bir grup işçi

NEVZAT ÇELİK'İN KAMUOYUNA AÇIKLAMASI

(Dergi baskıya girdiğinde açlık grevi bitmişti.)

12 Eylül yönetimi ve bu yönetimin oluşturduğu konsensüsün oluşturduğu baskı ve terör yöntemlerine karşı ilk yanıt gene aynı yapının cezaevlerine doldurduğu binlerce proleter sosyalist ve devrimcilerden geldi. Tamamen yok etmek amacıyla cezaevlerine doldurulan ve üzerlerinde her türlü işkence ve baskının oluşturulduğu devrimciler tüm bu uygulamalara karşı gür seslerini yükselttiler, yükseltiyorlar. Cezaevlerinden yükselen bu gür ses tüm toplumu kucaklayıp, sarmalıyor. Teslim olmayan ve direnişin destanını yaratan bu soluk, tüm baskı ve teröre rağmen kesilmedi.

Egemen sınıflar devrimciler üzerinde uyguladıkları tüm bu baskılara rağmen cezaevlerinin bir 'okul' olmasını engelleyemedi. Cezaevleri bir okul ve örnek davranışların - yaşamlarına rağmen- sergilendiği yer oldu. 'Cezaevlerinden' köşesi toplumu sarıp sarmalayan bu sesin kürsüsüdür.

Teslimiyeti benimsememiş tüm tutuklu ve hükümlüler köşemizin muhabiridirler. Sesinizin daha gür çıkması için köşenize sahip çıkınız.

Kamuoyuna!

1980 Mart'ından bu yana, gerek 1.Şube'de, gerekse askeri cezaevlerinde -onurunu koruyan, korumaya çalışan her insan gibi- sürekli olarak işkence gördüm, görüyorum.

Devlet eliyle yürütülen sistemli bir işkencenin varlığı artık bir sır değil.. Gövdemize aç kurtlar gibi salya sümük saldıran elektrikte, askıda, falakada, çırılçılak soyularak aranışımızda, coplanışımızda, zincire vuruluşumuzda, koğuş aramaları ve operasyonlarında, yıllarca görüşsüz, havalandırmasız, güneşsiz (hani güneş girmeyen eve doktor girerdi!), doktorsuz, mektupsuz, kitapsız,kalemsiz, kâğıtsız, elbisesiz, ayakkabısız... bırakılışımızda devletin gücü var.

Kamuoyunun sustuğu, susturulduğu yıllarda, ellerini kollarını sallaya sallaya işkence yaptılar Öylesine rahatlardı ki.. İşkence tezgâhına giren insan ya ölüyor, ya da sakat kalıyor. İşkencede güçsüz düşen gövde her türlü hastalığa kapı aralıyor ve birkaç yılda yaşayan ölüler haline getiriliyoruz.

İşkencenin asıl amacı insanı cezaevine değil, cezaevini insanın içine atmak!

"Her türlü hak ve özgürlüğün dayandığı ve insanın insan olarak taşıdığı onur ve saygınlığın çiğnenmesi olan işkence, insanın insanlık dışı davranışa uğramasıdır. İşkence yapılması, salt bir yasağın çiğnenmesi değil, her türlü hak ve özgürlüğün, doğrudan insanın yadsınmasıdır."

İşkence karşısında susmayı, ölmek olarak algılıyorum.

Kendisine dokunmadıkları için, Naziler karşısında "bananeci" bir tavır takınan Alman profesörünün sözleri, belki de bu yüzden aklımdan hiç çıkmıyor: "...Bir gün kapım çalındı. Beni alıp toplama kampına götürdüler. İşkenceye... Hiç kimse ses çıkarmadı. Çünkü ses çıkaracak kimse kalmamıştı."

Yedi yıldır askeri cezaevlerinde sistemli olarak uygulanan işence ve yasakları bildiğinizi düşünerek, süresiz açlık grevine başlama nedenimi açıklamak istiyorum:

Tutuklu biri olmamın yanı sıra, bir büyük suçum daha var: Şair olmak!

Sağmalcılaar Özel Tip Askeri Cezaevi'nden Metris'e sevk olduğum 19.12.1985 gününden bu yana mektuplaşma yolum kapalı tutuluyor. Şair kimliğine yönelik bu haksız uygulama onaltı aydır sürüyor ve şimdiye kadar yaptığım bütün yasal girişimler sonuçsuz kaldı.

1986 Nisan'ında, Binbaşı Muzaffer Ergüder'le (şimdi burada görevli değil) yaptığım görüşmede, bana özetle söylenen şuydu: "Bizim istediğimiz doğrultuda şiirler yaz, tutukluluk haklarından fazlasıyla yararlan." Tam da o günlerde Binbaşı Muzaffer Ergüder'in görevden alınması Açlık Grevi kararımı ertelememe neden olmuştu. Yasağın salt Binbaşı'nın işkenceci kişiliğinden kaynaklanmadığını anlamam çok uzun sürmedi. Değişen bir şey yoktu. Yazdığım onca dilekçe ve görüşme istemim yanıtsız bırakıldı. İki dilekçeme yanıt verildi, onlarda da "Ne kadar önyargılısınız" gibi gayrı ciddi ifadeler vardı. Sağmalcılar Özel Tip Cezaevi'ndeyken haftada ortalama on-onbeş mektup alırdım. Kaba bir hesapla benim yazdığım ve bana yazılan mektup sayısı bin taneyi geçiyor. Tabii bu mektupların birkaçı dışında, hepsi alıkonuldu. Haksızlık yapmak istemem (!) üçünün yarısı yırtılıp alınmış, toplam yedi mektubu iki ya da üç ay aralıklarla verdiler. Salt bu yasağı delebilmek için, ailem ve sevdiğim insanlar tarafından iadeli taahhütlü mektuplar yazılıyor, telgraflar çekiliyor. Ne ki yasağı aşmak, delmek mümkün olamıyor.

İşkence altında bile kabul ettiremedikleri ve hiçbir ilişkimin bulunmadığı bir örgütün eylemlerinden -ellerinde inandırıcı tek bir delil olmadığı halde- dolaylı suçlanarak idam istemiyle yargılanıyorum. Bunca yıl haksız yere içerde tutulduğum yetmiyormuş gibi, dışarıyla olan tek canlı somut bağımı koparmak istiyorlar. Karşı çıkmak gerekiyor.

Bu uygulamanın salt beni ve yazıştığım insanları değil, herkesi yaralaması gerektiğini düşünüyorum.

İnsanın insanca gelişmesi önüne dikilen her türlü engeli protesto ediyorum!

7 Nisan 1987 günü süresiz Açlık Grevine başlıyorum.

Alıkonan tüm mektup, kart ve telgraflarımın verilmesine ve bundan sonraki mektuplaşmamın engellenmeyeceğinin taahhüt edilmesine kadar eylemimi sadece su içerek sürdüreceğim.

"Yüreklerin kulakları sağır" değil. Buna içtenlikle inanıyorum.

Hoşçakalın...

Nejden (Nevzat) Çelik

Adresim:
Metris Askeri Ceza ve Tutukevi
C:15 Bayrampaşa/İSTANBUL

EMEK
YAYINCILIK ve DAĞITIM

Yeni katıldığımız dost yayın ortamına merhaba!
Yurtiçi ve yurtdışı süreli ve süresiz yayın taleplerinizi karşılamak istiyoruz.

Ayrıntılı bilgi için başvuru adresi:
Alaykôşkü Cad. Sıdıka Batu Han. Zemin Kat. No.4

ÇAĞRI

İşkencenin toplumsal sorun olduğu bir dönemi yaşıyoruz. Yüzbinlere varan insanın gözaltında ve gözaltı sonrasında karşı karşıya kaldığı işkence, kaynağını ve gücünü elbette kapitalizmden almaktadır. Ancak bugün kapitalist olan her ülkede işkencenin ülkemiz ve benzeri ülkelerdeki boyutlarına varmayabildiği düşünülecek olursa sorunun çözümünü "afaki" bir anti kapitalist çözüme bağlamanın yetersizliği açığa çıkacaktır. Bu anlamda sorun, son derece güncel ve ivedi politik çözümleri gerektirmektedir. Gereken çözümleri mücadele süreci gelişimi ile birlikte en etkili biçimlerde gündemleştirecektir. Biz bu günden deyim yerinde olursa sorunun politik ve düşünsel çerçevesinin yazılması ve derlenmesi gerektiği kanısındayız. İşkenceye karşı oluşturulacak ilk ve etkin tedbirlerden biri "işkence anının", işkenceci-"kurban" ilişkisinin somut ayrıntılı biçimde çözümlenmesi ve bu doğrultuda zengin bir edebiyatın oluşması gerektiğine inanıyoruz. Sorun bugün için liberal aydınların elinde bir şikayet ve sızlanma edebiyatına dönüşmüş bulunmaktadır. Bu bağlamdan kurtarılıp radikal bir içeriğe ve ruha kavuşturulması gerekmektedir. Bu nedenle bizzat işkence görmüş okuyucularımızın etkin katılımını gerektiren bir kampanya başlatıyoruz. Kampanyaya iki biçimde katılmak mümkündür.

1) Bu konuda araştırma, inceleme ve görüş içeren yazılarla.

2) Aşağıdaki soruların yanıtını içeren (azami beş daktilo sayfası) mektuplarla.

---

a)Yaşadığınız işkence olayı hangi aşamalardan geçti. Kaç gün sürdü?

b)Hangi işkence biçimlerine maruz kaldınız?

c)İşkencecilerin kullandığı mantık sizce nedir?

d)İşkence hangi "bilimsel, biyolojik, psikolojik" varsayımların ürünü?

e)İşkence insanlık dışı bir uygulama ve yine "insanlarca" uygulanıyor. Deyim yerinde olursa birileri bu işten "ekmek yiyor". İşkenceciler sizce bu zıtlığı nasıl çözümlüyor?

f) Sizce 'çözülme anı' ya da 'teslimiyet noktası' hangi şartlarda gerçekleşiyor?

Not: Bize ulaşan her mektubun ve yazının bizleri yönlendireceğini düşünerek, lütfen soruları "ajitasyondan" uzak ve yaşanmış somut verilerle yanıtlayınız.

DESEN: Ragıp TOKLUCU

yeni aşama

AYLIK
HABER
ARAŞTIRMA
DERGİSİ

ÇIKIYOR

yeniöncü
AYLIK SOSYALİST DERGİ

SAHİBİ: Nuran AĞAN **YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ:** Ahmet ÜNAL
TEKNİK HAZIRLIK: atölye görsel **DİZGİ:** PAMUKÇUOĞLU
MATBAA: Ziya Ofset-526 97 40
ADRES: Çatalçeşme Sok.6/1 Huzur Han.Kat.4 Cağaloğlu-İST.
TEL: 511 35 81 **DAĞITIM:** EMEK DAĞITIM

HAVALELER: NURAN AĞAN adına Türkiye İş Bankası Türbe Şubesi Hesap No. 102950
Avrupa'daki tüm Türk Bankalarına İktisat Bankası İst. Mecidiyeköy Şubesi. 0781599-01 IBDM TR 31094
Telex (By tested) No'lu Hesaba yatırmanız Banka dekontunuvè adresinizi bize göndermeniz yeterlidir.
ABONE KOŞULLARI: Yurt içi Yıllık 5000 TL. Yurt dışı Yıllık 40 DM.

yeniöncü
AYLIK SOSYALİST DERGİ

ABONE FİŞİ

Derginize zamanında ve daha ucuza sahip olabilmek için ilişikteki abone fişini doldurup banka havale kağıdının bir kopyasıyla adresimize gönderiniz.

Lütfen büyük harflerle, mürekkepli kalemle doldurunuz.

Yıllık abone bedeli:
Yurtiçi : 5000 TL. **Yurtdışı: 40 Dm**

Adı :
Soyadı :
Adres :

Şehir :
Ülke :

Abonenizin başlıyacağı ay:
Abonenizin biteceği ay:

Havalelerinizi: Nuran Ağan adına YURT İÇİ: Türkiye İş Bankası Türbe Şubesi 102950 Hesap Numarasına
YURT DIŞI: Avrupa'daki Tüm Türk Bankalarına İktisat Bankası İst. Mecidiyeköy Şubesi 0781599-01 IBDM TR 31094
Telex (Bytested) no.lu nesaba göndermenizi rica ederiz.

yeni **öncü işçi** özel sayısı

ÇIKIYOR

1 MAYIS'da